

ЗЕЛЕНА КНИГА

РИНОК ГОЛОСОВИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

ПРЯМУЄМО
РАЗОМ

EU4Business

FORBIZ

Створення кращого
бізнес-середовища

BRDO

Офіс ефективного
регулювання

Листопад-2020

ОФІС ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

office@brdo.com.ua, +38 (094) 832 49 12
вул. Григорія Сковороди, 21/16, блок В
www.brdo.com.ua

Офіс ефективного регулювання BRDO засновано в листопаді 2015 року для поліпшення державного регулювання та економічних свобод в Україні (з пріоритетом для малого/середнього бізнесу).

Саме для цього ми реалізуємо інклюзивний та відкритий процес оптимізації регуляторних відносин, який спонукає до взаємної довіри та партнерства держави й бізнесу.

Документ підготовлено експертами Офісу ефективного регулювання.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

ПРЕДСТАВНИКИ ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: Олексій Дорогань, Роман Кобець

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

КЕРІВНИК СЕКТОРУ «ІТ ТА ТЕЛЕКОМ» ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: Ігор Самоходський

ГРУПА ЕКСПЕРТІВ ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: Надія Костриба, Дмитро Лебедев, Гліб Щеголь

Подяка:

Анатолій Довгий, Водафон Україна

Петро Потлов, Водафон Україна

Ганна Некраха, Датагруп

Наталія Гудзевата, Датагруп

Оксана Гаврилюк, Датагруп

Оксана Демченко, Датагруп

Олександр Козут, Київстар

Світлана Олексієнко, Київстар

Олександр Лоза, Київстар

Гнат Сергута, Лайфселл

Максим Головня, Лайфселл

Євген Лапченко, Лайфселл

Іван Хохотва, НКРЗІ

Андрій Барабін, НКРЗІ

Олег Шнайдер, НКРЗІ

Леонід Олійник, НКРЗІ

Володимир Булкін, НКРЗІ

Микола Братіца, НКРЗІ

Андрій Каленський, Укртелеком

Тетяна Зайончковська, Укртелеком

Костянтин Тулін, Фарлен Інвест

СПИСОК ТЕРМІНІВ І СКОРОЧЕНЬ

- B2B** — Business to Business, напрям бізнесу з продажу послуг юридичним особам
- B2C** — Business to Consumer, напрям бізнесу з продажу послуг фізичним особам
- FNP** — Fixed Number Portability, технологія перенесення номерів в фіксованій мережі
- GSM** — Global System for Mobile communication, стандарт мобільного зв'язку, що забезпечує в тому числі, і голосовий зв'язок
- IMTR** — International Mobile Termination Rate, ставка термінації міжнародного трафіку
- IP** — Internet Protocol, протокол зв'язку в інтернеті
- ISDN** — Integrated Services Digital Network, технологія надання цифрових послуг фіксованого голосу
- LTE** — Long Term Evolution, стандарт мобільного зв'язку
- M2M** — Machine to Machine, група технологій, що забезпечують передачу даних між автономними пристроями
- MNP** — Mobile Number Portability, перенесення мобільних номерів
- NMTR** — National Mobile Termination Rate, ставка термінації національного трафіку
- POTS** — Plain Old Telephone Service, традиційний аналоговий телефонний зв'язок
- SMP** — Significant Market Power, значна ринкова перевага
- UMTS** — Universal Mobile Telecommunication System, стандарт мобільного зв'язку третього покоління
- АСПГ** — Автоматизовані Системи Пожежогасіння
- ВБН** — Відомчі Будівельні Норми
- ВООЗ** — Всесвітня організація охорони здоров'я
- ВП** — Випромінювальний пристрій
- ГБН** — Галузеві Будівельні Норми
- ДАБІ** — Державна Архітектурно-Будівельна Інспекція
- ДБН** — Державні будівельні норми
- Держспецзв'язку** — Державна служба спеціального зв'язку і захисту інформації України
- Держстат** — Державна служба статистики
- ДСТУ** — Державний стандарт України
- ЕЕСС** — Європейський кодекс електронних комунікацій (Директива (ЄС) 2018/1972)
- ЄС** — Європейський Союз
- Закон про Доступ** — Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж»
- ЗУ** — Закон України
- ККЕ** — Кабельна каналізація електрозв'язку
- КМУ** — Кабінет Міністрів України
- КНД** — Керівний нормативний документ
- МСЕ** — Міжнародний Союз електрозв'язку
- МЦК** — міжнародний центр комутації
- НКРЗІ** — Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації
- НПА** — Нормативно-правовий акт
- НРО** — Національний регуляторний орган
- ОСББ** — Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку

ПАТ — Публічне Акціонерне Товариство

ПДВ — Податок на додану вартість

ППН — Порядок надання послуг із перенесення абонентських номерів

ПУЕ — Правила улаштування електроустановок

ПрАТ — Приватне Акціонерне Товариство

РЕЗ — Радіоелектронний засіб

РЧР — Радіочастотний Ресурс

СКС-7 — Система сигналізації №7, набір протоколів взаємодії в телефонних мережах

ТМЗК — Телекомунікаційна мережа загального користування

ТОВ — Товариство з обмеженою відповідальністю

УДЦР — Український Державний Центр Радіочастот

ФТЗ — Фіксований телефонний зв'язок

ЦОВВ — Центральний орган виконавчої влади

ЦОВЗ — Центральний орган виконавчої влади в галузі зв'язку

В тексті цієї зеленої книги згадується Закону «Про електронні комунікації». На момент оприлюднення зеленої книги Президент України застосував вето до даного закону, закон доопрацьовується ВРУ з урахуванням пропозицій Президента України.

ЗМІСТ

СПИСОК ТЕРМІНІВ І СКОРОЧЕНЬ	3
РЕЗЮМЕ	7
1. АНАЛІЗ РИНКУ	9
1.1 Фіксований голосовий зв'язок	9
1.2 Рухомий (мобільний) голосовий зв'язок	13
1.3 OTT-сервіси	16
1.4 Стейкхолдери та їхні інтереси	18
2. ЧИННА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РИНКУ ГОЛОСОВИХ ПОСЛУГ У ФІКСОВАНОМУ МІСЦІ	19
2.1 Програмні документи	19
2.2 Нормативно-правове поле	24
2.3 Міжнародні зобов'язання України	27
2.4 Інструменти політики	33
ОРГАНІЗАЦІЙНІ	33
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ	36
1. Реєстрація юридичної особи	36
2. Внесення до Реєстру операторів та провайдерів телекомунікацій України	37
3. Вимоги щодо підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій	38
4. Внесення до Переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування	40
5. Вимоги щодо проектування телекомунікаційних мереж	42
6. Правила доступу до інфраструктури об'єктів доступу	43
7. Правила надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій	45
8. Вимоги до договорів сервітуту	46
9. Вимоги щодо початку будівництва та введення в експлуатацію об'єкта будівництва	47
10. Вимоги до операторів телекомунікацій при взаємоз'єднанні телекомунікаційних мереж	48
11. Вимоги щодо порядку подання пропозицій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж	50
12. Вимоги до договору про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж	51
13. Вимоги до структури, розподілу та умовам використання номерного ресурсу в телекомунікаційних мережах	52
14. Дозвіл на використання номерного ресурсу	53
15. Вимоги щодо порядку надання послуг із перенесення абонентських номерів	55
16. Вимоги щодо рівнів якості телекомунікаційних послуг	57
17. Вимоги щодо порядку надання звітності	59
18. Вимоги щодо порядку реєстрації абонентів	60
19. Вимоги щодо порядку надання послуги національного роумінгу	61
20. Аналіз ринків певних телекомунікаційних послуг	62
21. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг	64
22. Вимоги до договору про надання телекомунікаційних послуг	65
23. Вимоги щодо універсального доступу	66
24. Вимоги з надання послуги використання персональних абонентських номерів	68
25. Вимоги до надання телекомунікаційних послуг в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану	69
26. Правила здійснення діяльності у сфері телекомунікацій	70
27. Вимоги щодо маршрутизації трафіку	71
28. Граничні норми випромінювання	72
29. Вимоги щодо пожежної безпеки	73
Інструменти, описані в Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»	73

ФІНАНСОВІ.....	74
1. Плата за виділення номерного ресурсу	74
2. Граничні тарифи на надання в користування ККЕ операторів телекомунікацій.....	75
3. Плата за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу	75
4. Економічні умови взаємоз'єднання.....	76
5. Розрахункові такси за послуги пропуску трафіка	77
6. Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування.....	82
7. Граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги	83
8. Умови щодо надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг пільговим категоріям споживачів.....	84
Інструменти, описані в Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»	86
2.5 Проблеми та інтереси стейкхолдерів.....	87
I. КОРИСТУВАЧІ ПОСЛУГ	88
1. Цінова недоступність голосових послуг в фіксованому місці для окремих категорій споживачів.....	89
2. Недоступність на окремих територіях послуг голосового зв'язку	94
3. Відсутність простих і дієвих інструментів захисту прав та інтересів споживачів	98
4. Абонентам економічно не вигідно робити дзвінки на мережі інших мобільних операторів та з мобільних на фіксовані мережі і навпаки	104
5. Подорожчання послуг мобільного зв'язку через сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування	106
6. Неможливість абонента фіксованого телефонного зв'язку зберегти абонентський номер при зміні оператора.....	107
II. ПОСТАЧАЛЬНИКИ ПОСЛУГ	108
1. Дороге будівництво мережі	108
2. Додаткові витрати при розгортанні та експлуатації мереж які є наслідком вад регуляторних інструментів.....	111
3. Необґрунтовані обмеження щодо порядку маршрутизації трафіка.....	116
4. Обмеження надання послуги фіксованого телефонного зв'язку територією географічного коду.....	118
5. Оплата операторами термінації трафіка безоплатних екстрених викликів	119
6. Падіння попиту на фіксований телефонний зв'язок, що призводить до зниження доходів	120
7. Неможливість вільного визначення цін на послуги фіксованого телефонного зв'язку.....	120
8. Втрати операторів від державного регулювання I-MTR.....	121
9. Вандалізм на телекомунікаційних мережах.....	122
Перелік проблем, наведених у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?».....	124
3. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ГОЛОСОВОГО ЗВ'ЯЗКУ.....	125
ДОДАТКИ	128
Додаток № 1. Основні напрями розвитку телекомунікаційних мереж, що зазначені у концепції розвитку телекомунікацій України та стан їх реалізації.....	128
Додаток № 2. Перелік законодавчих актів з питань голосових телекомунікацій.....	129
Додаток № 3. Аналіз відповідності українського законодавства щодо голосових телекомунікацій законодавству ЄС.....	135
Додаток № 4. Пільги з оплати послуг голосового зв'язку	153
Додаток № 5. Оператори мобільної віртуальної мережі (MVNO).....	156

РЕЗЮМЕ

Голосовий зв'язок є найбільш поширеним видом зв'язку у повсякденному вжитку українців: на кінець 2019 року в країні налічувалось більше **52 млн** активних ідентифікаційних карток абонентів мобільного зв'язку і більше **4 млн** ліній фіксованого. Надання абонентам послуг голосового зв'язку згенерувало **12,6 млрд грн** доходу в 2019 році.

Основними напрямками регулювання сфери голосового зв'язку є:

- ◆ Забезпечення доступності та якості послуг для населення;
- ◆ Забезпечення взаємоз'єднання та безперебійного функціонування мереж;
- ◆ Забезпечення доступу операторів до інфраструктури для розгортання мереж;
- ◆ Забезпечення доступності операторам та ефективного використання частот і нумерації.

Проведений аналіз свідчить, що значна частина чинного регулювання застаріла або працює неефективно:

- ◆ Голосові послуги фактично фінансово доступні абсолютній більшості населення через технології мобільного зв'язку. При цьому, зберігається цінове регулювання в галузі фіксованого зв'язку, яке вже не виконує свою функцію через падіння попиту на фіксований зв'язок;
- ◆ Хоча голосові послуги географічно доступні абсолютній більшості населення, відсутня якісна інформація щодо населених пунктів, не покритих, або частково покритих мережами;
- ◆ Чинне регулювання взаємоз'єднання та підключення до мереж було створено для традиційних мереж з комутацією каналів і часто не підходить для сучасних мереж з комутацією пакетів;
- ◆ Існують значні регуляторні обмеження, що заважають використанню сучасного обладнання та запровадженню нових технологій;
- ◆ Регулювання, направлене на зменшення видатків при розгортанні мереж, повноцінно не працює через відсутність відповідальності сторін, методики визначення розміру плати за встановлення сервіту для прокладення мереж тощо;
- ◆ Чинні інструменти захисту прав споживачів голосових послуг є малоефективними.

На думку експертів BRDO, доцільно запровадити наступні зміни в напрямку забезпечення прав споживачів послуг:

- ◆ Оновити інструмент універсальної послуги так, щоб він дозволяв забезпечення універсальних голосових послуг за будь-якою доступною технологією, включаючи мобільний зв'язок;
- ◆ Механізми цінового регулювання універсальних послуг і пільг замінити прямою адресною допомогою тим, хто її потребує;
- ◆ Провести географічні огляди розгортання мереж, в яких надаються послуги голосового зв'язку та запровадити механізми державної підтримки створення таких мереж в визначених регіонах, де послуги голосового зв'язку недоступні;
- ◆ Запровадити дієві механізми захисту прав споживачів, зокрема, анонімних: врегулювання спорів в досудовому порядку, колективні позови, посилення санкцій за порушення прав споживачів.

Галузь потребує суттєвого оновлення регулювання. Серед заходів, які варто запровадити:

- ◆ Спростити умови легалізації обладнання та скасувати «подвійне» підтвердження відповідності обладнання;
- ◆ Скасувати збір на обов'язкове державне пенсійне страхування з послуг мобільного зв'язку;
- ◆ Скасувати регулювання ставок оплати за термінацію міжнародного трафіку;
- ◆ Привести у відповідність до актуальних технічних вимог нормативні документи, що встановлюють принципи побудови та функціонування телекомунікаційних мереж, технічні вимоги до маршрутизації трафіку та взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

Разом з тим, посилення потребують інструменти політики, направлені на зменшення видатків на розгортання мереж:

- ◆ Вдосконалити регулювання порядку користування кабельною каналізацією, зокрема, щодо недопущення встановлення власниками дискримінаційних умов доступу до каналізації та непропорційно високих розмірів відповідальності операторів телекомунікацій;
- ◆ Вдосконалити порядок укладання договорів сервітуту для прокладення телекомунікаційних мереж та встановити методику визначення для даних цілей ціни за користування земельними ділянками державної та комунальної власності.

1 | АНАЛІЗ РИНКУ

1.1

ФІКСОВАНИЙ ГОЛОСОВИЙ ЗВ'ЯЗОК

Визначення і загальна інформація

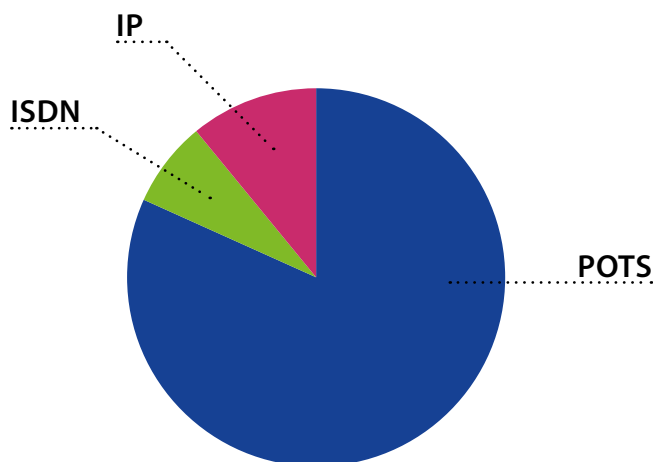
Відповідно до ЗУ «Про телекомунікації», фіксований зв'язок — це телекомунікації, що здійснюються із застосуванням стаціонарного (нерухомого) кінцевого обладнання. Це досить широке визначення включає в себе і послуги телефонного зв'язку, і послуги передачі даних. Описи телекомунікаційних послуг, затверджені НКРЗІ, містять наступні ключові характеристики фіксованого телефонного зв'язку:

- ◆ Отримувачем послуги є абонент телекомунікаційної мережі загального користування (ТМЗК);
- ◆ Для надання послуг обов'язковим є використання номерного ресурсу;
- ◆ Послуга забезпечує телефонний зв'язок з абонентом телекомунікаційної мережі тої чи іншої зони нумерації в Україні, або іноземної телекомунікаційної мережі.

Таким чином, до фіксованого телефонного зв'язку належать:

- ◆ Послуги традиційних телефонних мереж (POTS);
- ◆ Послуги цифрових телефонних мереж (ISDN);
- ◆ Керована IP-телефонія за умови використання стаціонарного обладнання та присвоєння абонентського номера;
- ◆ GSM-телефонія за умови використання стаціонарного обладнання.

Розподіл ліній фіксованого зв'язку за технологіями

Дані: Звітність операторів зв'язку.

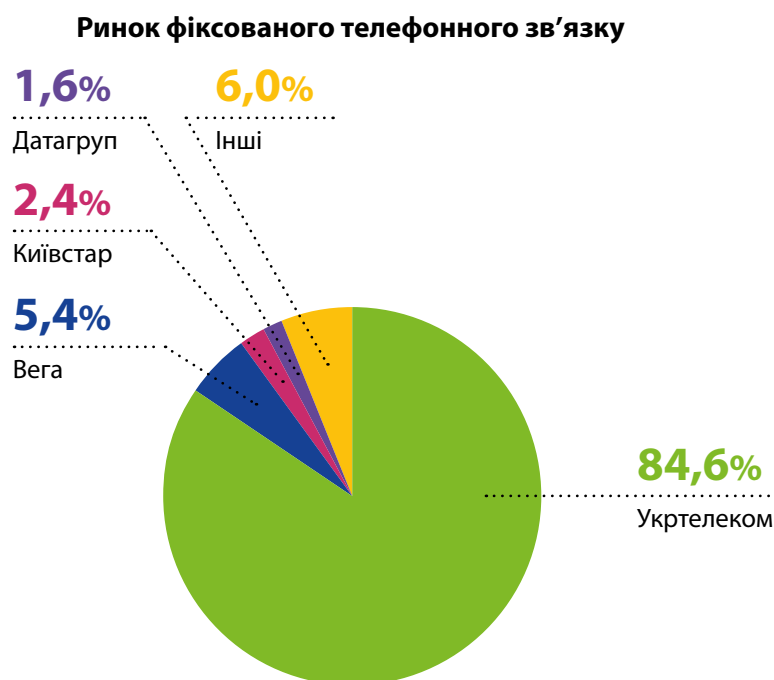
Є декілька способів окреслити коло компаній на ринку ФТЗ, які дають різні результати.

«Старий» Реєстр НКРЗІ¹ **273** особи² (грудень 2019)

Дозволи на використання номерного ресурсу³ **228** осіб⁴ (жовтень 2020)

«Новий» Реєстр НКРЗІ⁵ **78** осіб⁶ (жовтень 2020)

На ринку історично домінує один гравець — ПАТ «Укртелеком». Кілька інших — Вега, Київстар та Датагруп мають частки більше **1%**.

Річна Звітність ПАТ «Укртелеком»⁷ за 2018 рік з посиланням на дані компанії ІТ-ПРО.

Індекс Херфіндаля-Хіршмана⁸ для ринку фіксованого голосового зв'язку становить від **7195** до **7204** залежно від розподілу ринкових часток між малими операторами і провайдерами⁹. Такі значення свідчать про високу ринкову концентрацію.

Загальний обсяг ринку склав **4.5 млрд гривень** в 2019 році. За даними НКРЗІ, частка абонентських доходів сектору В2С становила **51%** і мала тенденцію до зниження.

1 https://nkrzi.gov.ua/images/upload/465/3942/Reiestr_operatoriv_provaideriv_24122019_13.10.2020.xls

2 Є найбільш повним на даний момент. Не оновлюється з 25.12.2019 та наразі використовується довідково. Оцінка на базі «старого» реєстру може бути завищена, через наявність в ньому компаній, які припинили надання послуг ФТЗ, але не повідомили НКРЗІ про це.

3 Виділення номерного ресурсу є обов'язковою умовою для надання послуг ФТЗ. Оцінка кількості учасників ринку на базі виділення номерного ресурсу може бути завищена через ті ж причини, що і оцінка на основі «старого» реєстру.

4 <http://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=315&language=uk>

5 https://nkrzi.gov.ua/images/upload/465/3942/Reiestr_operatoriv_provaideriv_13.10.2020.xls

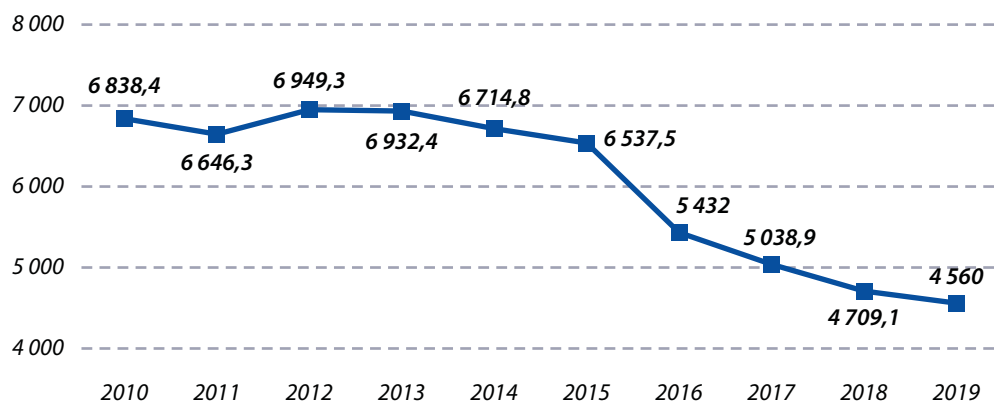
6 Реєстр ведеться з 25.12.2019 і зараз знаходиться в процесі наповнення. Оцінка на його основі може бути заниженою. Так, за період з серпня по жовтень 2020 року до реєстру було додано вісім операторів і провайдерів, які надають послуги ФТЗ.

7 <https://ukrtelecom.ua/about/accounting/regulyarna-richna-informatsiya/2018/>

8 Показник, що визначає ринкову концентрацію на ринку. Приймає значення від 0 до 10000, де 0 - чиста конкуренція, а 10000 - монополія.

9 Верхня і нижня межа Індексу визначені за методологією Naldi (2014)

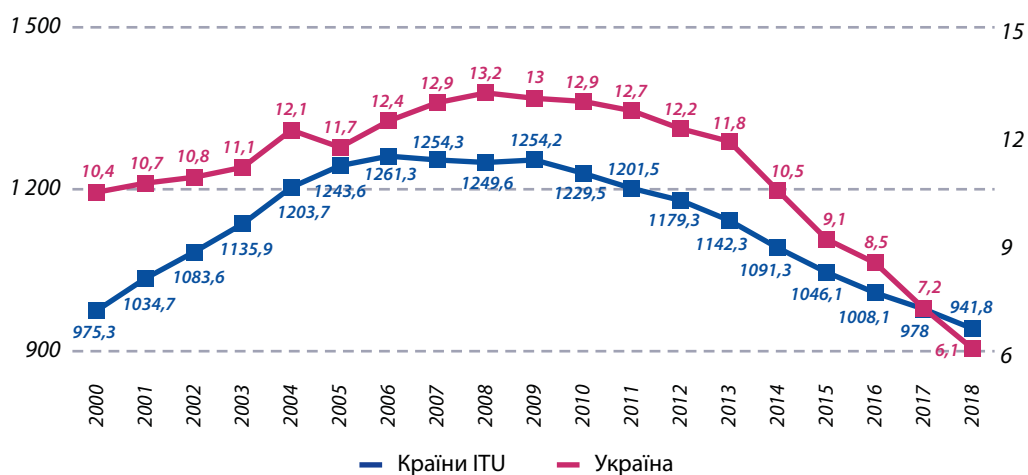
Обсяг ринку фіксованої телефонії, млн грн (без ПДВ)

Дані: Державна служба статистики України.

Ця тенденція є відображенням загальносвітового тренду на відмову від послуг фіксованого телефонного зв'язку.

Кількість підключень до фіксованої мережі, млн

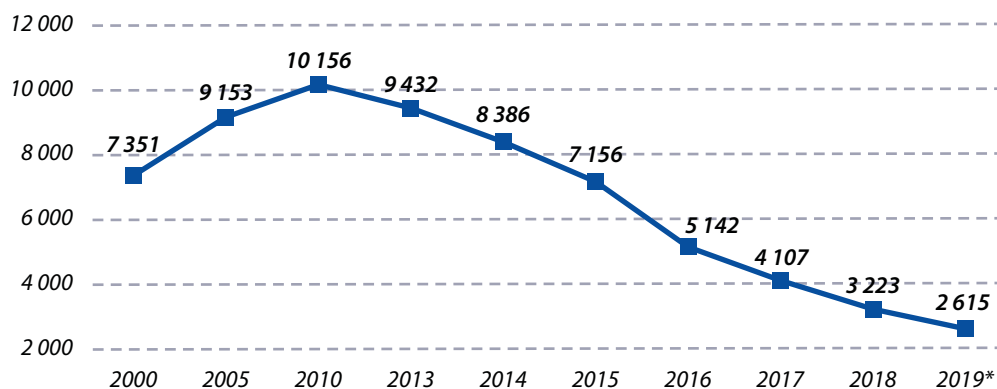
Дані: Міжнародний союз електрозв'язку.

Використання послуг ФТЗ населенням

Використання населенням послуг ФТЗ скорочується протягом понад **дев'яти** останніх років.

За даними звітності¹ операторів, в 2019 році було досягнуто найнижчої в останні десятиліття кількості фіксованих домашніх телефонних ліній.

Основні домашні телефонні апарати

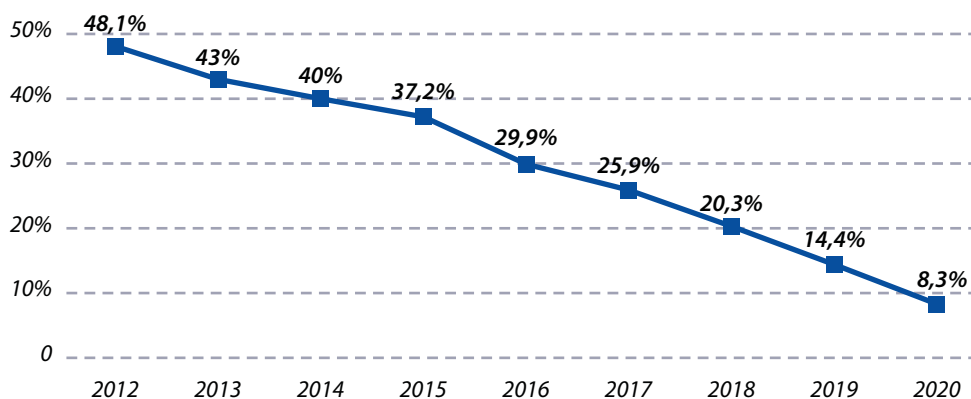

Дані: Державна служба статистики.

* Для 2019 року наведені дані щодо кількості ліній фіксованого зв'язку у населення за даними звітності операторів.

Передбачувано знижуються і показники проникнення фіксованої телефонії. Так, лише **8.3%** опитаних Державною службою статистики домогосподарств в 2019 році повідомили про те, що мають телефон. Кількість таких господарств знижується на **5 відсоткових пунктів** в середньому за рік. При збереженні такої тенденції можна очікувати повної, або майже повної відмови домогосподарств від фіксованої телефонії в найближчі роки.

Частка домогосподарств з домашнім телефоном

Дані: Статистичні збірники «Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України»² за 2012-2020 роки.

Причинами зниження попиту на фіксовану телефонію є:

- ◆ Моральна застарілість цієї технології порівняно з мобільним зв'язком;
- ◆ Технічні проблеми, пов'язані з аваріями та вандалізмом на мережі;
- ◆ Перехід бізнес-абонентів на інші технології.

¹ Відповідь НКРЗІ №06-1868/154 від 24.04.2029

² http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm

РУХОМИЙ (МОБІЛЬНИЙ) ГОЛОСОВИЙ ЗВ'ЯЗОК

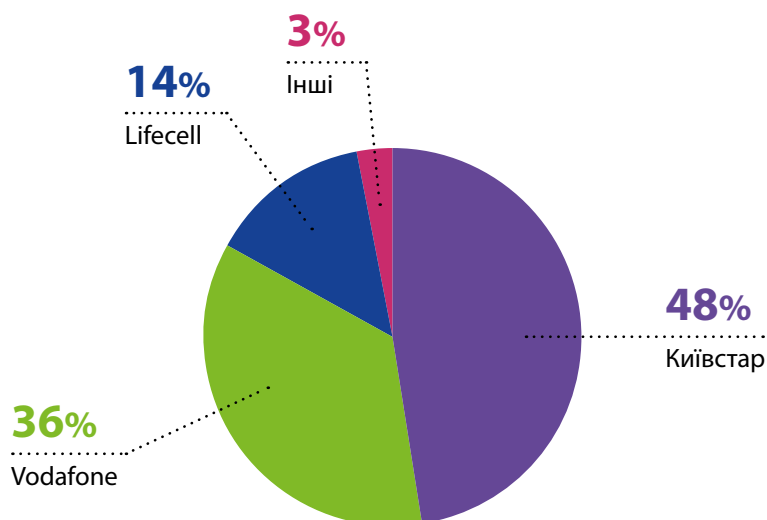
Визначення і загальна інформація

До рухомого (мобільного) зв'язку належить електрозв'язок із застосуванням радіотехнологій, під час якого кінцеве обладнання хоча б одного із споживачів може вільно переміщатися в межах усіх пунктів закінчення телекомунікаційної мережі, зберігаючи єдиний унікальний ідентифікаційний номер мобільної станції.

Відповідно до Реєстру операторів і провайдерів, що ведеться НКРЗІ, в Україні налічується **12** юридичних осіб (**6** провайдерів і **6** операторів), які надають послуги голосового мобільного зв'язку.

Найбільшими постачальниками послуг мобільного зв'язку є так звана «велика трійка» операторів: ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна» і ТОВ «Лайфселл», які разом обслуговують **97%** абонентів мобільного зв'язку в Україні. Інші **3%** обслуговуються нішевими операторами і провайдерами зв'язку: ТОВ «Лайкамобайл Україна» (Lycamobile), ТОВ «Інтернаціональні Телекомунікації» (Інтертелеком) та ін.

Ринкові частки на ринку мобільного зв'язку за абонентами

Дані: Звіти операторів мобільного зв'язку^{1,2,3}, узагальнена звітність операторів мобільного зв'язку⁴.

Індекс Херфіндала-Хіршмана для ринку мобільного зв'язку становить від **3761** до **3768** залежно від розподілу ринкових часток між малими операторами і провайдерами⁵. Такі значення свідчать про високу ринкову концентрацію.

Обсяг ринку послуг мобільного зв'язку має стійку тенденцію до зростання.

¹ <https://www.vodafone.ua/uk/news/finansovyy-zvit-2019-vysoka-efektyvnist-i-zrostannya-dokhodiv>

² <https://www.lifecell.ua/uk/announcements/607/>

³ <https://kyivstar.ua/ru/mm/news-and-promotions/rezultaty-kiyevstar-v-2019-godu-rekordnye-investicii-rost-potrebleniya-uslug>

⁴ Відповідь НКРЗІ №06-3671/154 від 20.08.2020

⁵ Верхня і нижня межа Індексу визначені за методологією Naldi (2014)

Кількість абонентів і об'єм ринку мобільного зв'язку

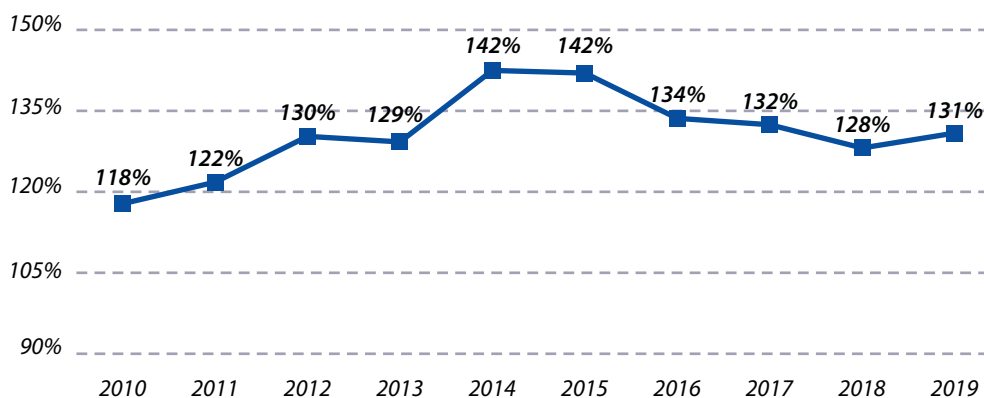
Дані: Звіти НКРЗІ за 2012-2019 роки¹.

Доходи операторів мобільного зв'язку від голосових послуг в 2019 склали **8.6 млрд грн**, або **23.7%** від загальної вартості наданих абонентам послуг. Цей показник має тенденцію до зменшення, що пояснюється незначним скороченням використання голосових послуг і збільшенням використання мобільного Інтернету².

Використання послуг мобільного зв'язку населенням

Показники кількості абонентів мобільного зв'язку не дають реального уявлення про проникнення послуг серед населення. Так, кількість активних сім-карток вже багато років перевищує кількість наявного населення.

Номінальне проникнення мобільного зв'язку, % до кількості наявного населення

Дані: Звіти НКРЗІ³, Державна служба статистики.

Це пов'язано з широким використанням населенням кількох сім-карт або мобільних телефонів та поширенням m2m-девайсів.

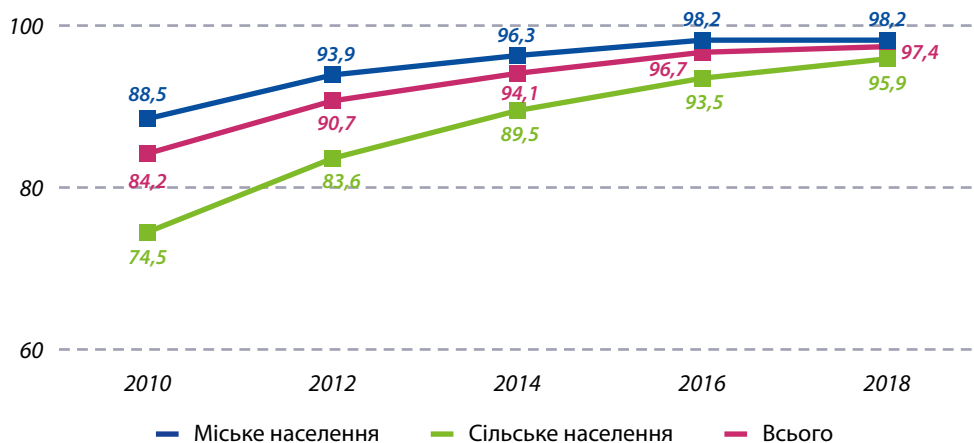
Реальну картину проникнення мобільного зв'язку демонструють соціологічні опитування. Так, за даними Державної служби статистики, у **2.6%** домогосподарств в 2018 році був відсутній мобільний телефон, а серед сільських домогосподарств цей показник сягав **4.6%**.

¹ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=34&language=uk>

² Оператори мобільного зв'язку не ведуть окремий облік доходів отриманих від голосових послуг – це пов'язано з тим, що більша частина абонентів користується пакетними тарифами, в які голосові послуги включені разом з іншими: смс, передачею даних тощо. Доходи розподіляються пропорційно обсягам використання і цінам на аналогічні послуги, отримані окремо.

³ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=34&language=uk>

Наявність мобільного телефону в домогосподарстві, % домогосподарств

Дані: Статистичні збірники і доповіді «Наявність у домогосподарствах товарів тривалого користування»¹ Державної служби статистики.

Серед домогосподарств, в яких немає мобільного телефону, більшість становлять домогосподарства самотніх людей похилого віку. Кількість таких осіб становить близько **240 тисяч** і в більшості з них (**74%**) відсутній також і фіксований телефон.

¹ http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publdomogosp_u.htm

OTT-СЕРВІСИ

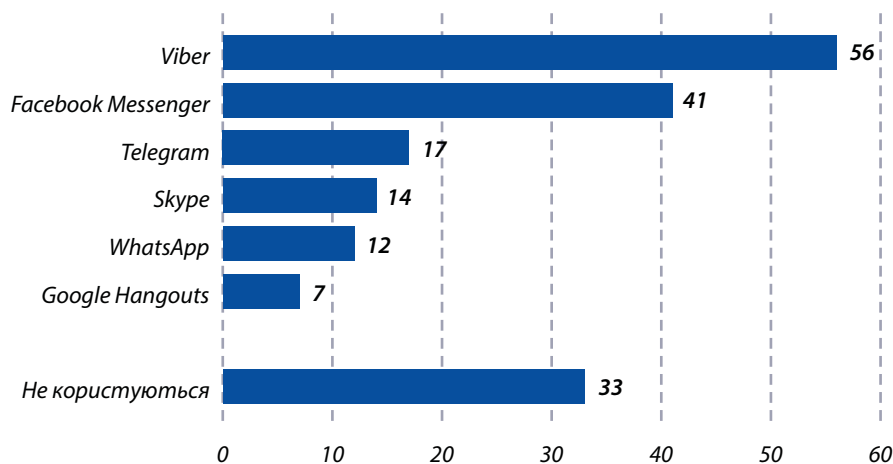
Одним з способів надання послуг голосового зв'язку є використання Over the top (OTT) сервісів, які надають послуги голосового зв'язку через P2P VoIP протоколи. Такі сервіси зазвичай набувають форми мобільних застосунків з можливістю текстового, аудіо- і відеозв'язку. До них належать такі продукти, як Viber, Telegram, WhatsApp, Skype, Zoom та інші.

Ключовими характеристиками, що відрізняють OTT послуги голосового зв'язку від традиційного VoIP, із точки зору користувача, є:

- ◆ Відсутність присвоєння унікального стандартизованого телефонного номера абоненту, часто — використання номерів телефонів абонентів, присвоєних мобільними мережами як ідентифікатори у власній мережі;
- ◆ Безоплатність базового набору послуг (зв'язок з іншими користувачами того самого застосунку) при платному доступі на ТМЗК, часто — неможливість доступу з ТМЗК на мережу застосунку;
- ◆ Неможливість зв'язку між користувачами різних застосунків.

Українське законодавство і регулятор не розглядають послуги OTT як предмет регулювання, проте їх використання широко розповсюджене як в Україні, так і в світі. Так, за соціопитуванням компанії Research and Branding Group, проведеному в 2019 році, принаймні **67%** українців користується тими чи іншими месенджерами для відправки коротких текстових повідомлень, а отже, має доступ і до інших їх послуг, зокрема, і голосового зв'язку.

Частка населення, яка використовує месенджери, %

Дані: Research and Branding Group¹.

¹ http://rb.com.ua/blog/polzovanie-messendzherami-v-ukraine/?fbclid=IwAR0r-1Bjb9cSNljv210_lcoF125rKXN_F1tCnrScwWV3lBnW6KW1WF2AsGE

На жаль, наразі відсутні дані щодо використання українцями послуг голосового зв'язку через месенджери, проте можна звернути увагу на наступні тенденції:

- ◆ Внутрішньомережевий (зазвичай нетарифікований) трафік операторів мобільного зв'язку має тенденцію до зменшення без змін в ціновій політиці. Це може бути пов'язано з заміщенням послуг мобільних операторів повідомленнями або дзвінками в месенджерах;
- ◆ Глобальний міжнародний телефонний трафік має тенденцію до зменшення, що пов'язують саме з конкуренцією зі сторони безоплатних VoIP-сервісів. Так, за повідомленням аналітичного центру TeleGeography, глобальний міжнародний OTT-трафік вже перевищує телефонний більше ніж в **два** рази (**1 трильйон хвилин на рік** проти **492 мільярдів**)¹;
- ◆ Використання аудіо- і відеодзвінків широко розповсюджене у сфері великого бізнесу.

Таким чином, голосові послуги через OTT-сервіси мають високе проникнення в окремих ринкових нішах (міжнародний зв'язок, бізнес-комунікації) та потенціал до заміщення голосових послуг фіксованого і мобільного зв'язку. Проте вони не мають визначального значення для політики забезпечення доступу до послуг зв'язку, оскільки не забезпечують повноцінного взаємоз'єднання з ТМЗК. Крім того, OTT-сервіси потребують якісного підключення до Інтернету, тобто послуги, яка менш доступна фінансово і географічно, ніж мобільний і фіксований голосовий зв'язок.

¹ <https://blog.telegeography.com/international-voice-market-update-2019-2020>

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Стейкхолдери	Інтереси
Укртелеком	<ul style="list-style-type: none"> ● Підвищення доходів: збереження абонентської бази, можливість вільно визначати ціни на послуги ● Зменшення витрат: компенсації за розвиток і підтримку інфраструктури, можливість використовувати конвергентні технології, оптимізація номерного ресурсу ● Збереження виключного статусу оператора, без взаємоз'єднання з яким неможлива діяльність на ринку фіксованого зв'язку
Інші оператори фіксованого телефонного зв'язку	<ul style="list-style-type: none"> ● Підвищення доходів: збереження абонентської бази, можливість вільно визначати ціни на послуги ● Зменшення витрат: зняття регуляторних обмежень
Оператори мобільного зв'язку	<ul style="list-style-type: none"> ● Підвищення доходів: збереження або збільшення абонентської бази, можливість вільно визначати ціни на послуги ● Зменшення витрат: зменшення податкового навантаження, запровадження технологічної нейтральності, здешевлення будівництва мереж, прогнозованість плати за користування рЧР
Оператори/провайдери фіксованого інтернету, які зараз не надають голосові послуги	<ul style="list-style-type: none"> ● Мінімізація витрат на обладнання ● Легкий вхід на ринок голосових послуг (отримання дозволів на номерний ресурс, сертифікація обладнання тощо)
Користувачі голосових послуг	<ul style="list-style-type: none"> ● Покращення якості зв'язку ● Зниження, або непідвищення ціни на послуги, дешеві дзвінки на мережі інших операторів зв'язку ● Захист прав і законних інтересів користувачів, зокрема від спаму, незаконного списання коштів, випадків неналежної якості послуг, тощо
Жителі населених пунктів без покриття мережами зв'язку	<ul style="list-style-type: none"> ● Географічна доступність послуг голосового зв'язку в місці проживання
Особи з низьким доходом, незалежно від місця проживання	<ul style="list-style-type: none"> ● Фінансова доступність послуг та термінального обладнання

2 | ЧИННА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЩОДО РИНКУ ГОЛОСОВИХ ПОСЛУГ У ФІКСОВАНОМУ МІСЦІ

2.1

ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ

1 Основним програмним документом у сфері надання послуг голосового зв'язку є **Концепція розвитку телекомунікацій в Україні**, схвалена розпорядженням КМУ від 07.06.2006 № 316-р. Зміни до неї вносились ще у 2008 р.

Дана Концепція є застарілою і не відображає актуальний стан розвитку та завдання державної політики в сфері телекомунікацій.

У Концепції, серед іншого, зазначені напрями розвитку телекомунікаційних мереж. Пріоритетним визначено розвиток фіксованих мереж телефонного зв'язку для надання універсальних послуг, попит на які на сьогодні стрімко падає.

Основні напрями розвитку телекомунікаційних мереж, що зазначені у Концепції та стан їх реалізації зазначені в Додатку № 1.

Станом на час написання цієї книги більшість вимог Концепції стосовно напрямів розвитку телекомунікаційних мереж досі не реалізована, зокрема:

- ◆ приведення системи нумерації у відповідність є європейськими стандартами;
- ◆ запровадження послуг з вибору альтернативних маршрутів та кодів мереж.

Деякі напрями розвитку телекомунікаційних мереж, що зазначені у концепції, вже не відповідають вимогам часу з причини того, що з моменту затвердження концепції минуло майже **14** років. Ідеться про забезпечення загальнодоступних послуг шляхом розвитку фіксованих мереж, пунктів колективного доступу та цінового регулювання.

Необхідне схвалення нової стратегії державної політики в сфері телекомунікацій, яка б враховувала сучасний стан розвитку телекомунікаційного ринку та подальшу інтеграцію до єдиного цифрового ринку з ЄС.

2 **Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки**, схвалена розпорядженням КМУ від 17.01.2018 № 67-р. містить низку завдань щодо розвитку телекомунікаційних мереж, в яких можуть надаватись послуги голосового зв'язку.

Серед напрямів цифрового розвитку передбачено наступне.

- ◆ З метою подолання цифрового розриву, створення основ цифрової економіки, реалізації нових можливостей бізнесом та громадянами КМУ зосереджується на розвитку національних твердих цифрових інфраструктур, зокрема, широкосмугової фіксованої телекомунікаційної інфраструктури та мобільної телекомунікаційної інфраструктури;

Національний план розвитку широкосмугового доступу до Інтернету повинен містити:

- відповідні показники покриття широкосмуговим доступом до Інтернету території країни; технічні вимоги до самих послуг широкосмугового доступу до Інтернету;
- моделі використання наявних у державі фізичних інфраструктур (авто- та залізничні магістралі, газопроводи, лінії електропередачі) з метою розвитку телекомунікаційних мереж, відповідні ініціативи;
- відповідні моделі покриття, моделі та механізми інтенсифікації інвестиційної діяльності операторів ринку, а також механізми створення попиту та формування потреб у громадян до одержання послуг широкосмугового доступу до Інтернету;
- особлива увага щодо широкосмугового доступу до Інтернету повинна приділятися сільським територіям.

Станом на жовтень 2020 Національний план розвитку широкосмугового доступу до Інтернету не затверджений.

11 серпня 2020 року Мінцифри оприлюднило для громадського обговорення проекти Національної стратегії розвитку широкосмугового доступу до Інтернету та Плану заходів з реалізації стратегії¹.

3 **План заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та покращення бізнес-клімату**, затверджений розпорядженням КМУ від 04.12.2019 № 1413-р. містить заходи, спрямовані на спрощення умов ведення бізнесу та розвитку телекомунікаційних мереж, зокрема, для надання послуг голосового зв'язку.

Аналіз виконання пунктів Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та покращення бізнес-клімату, що стосуються галузі електронних комунікацій наведено у Таблиці № 1.

Таблиця № 1

№ пункту	Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Стан виконання
86.	Зменшення частоти подання звітності операторів, провайдерів телекомунікаційних послуг з щоквартальною на щорічну	Внесення відповідних змін до рішення НКРЗІ від 5 квітня 2016 р. N 180 «Про затвердження Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗІ від 4 листопада 2008 р. N 1189 та від 25 грудня 2008 р. N 1283»	НКРЗІ (за згодою)	I квартал 2020 р.	Не виконано
89.	Оптимізація заходів державного нагляду (контролю) у сфері телекомунікацій шляхом скасування повноважень органу державного нагляду (контролю) щодо проведення планових перевірок	Супроводження у Верховній Раді України проектів Законів України «Про електронні комунікації» (реєстраційний номер 2264), «Про радіочастотний ресурс» (реєстраційний номер 2316), «Про розвиток інфраструктури для цифрової трансформації економіки і суспільства» (реєстраційний номер 2320)	НКРЗІ (за згодою) Мінекономіки	до ухвалення Закону	Передбачено законом про електронні комунікації, який набере чинності 01.01.2022
90.	Удосконалення процедур здійснення заходів радіочастотного моніторингу радіоелектронних засобів, а саме запровадження процедури, відповідно до якої моніторинг може проводитися за рахунок надходжень, які щомісяця сплачуються користувачами радіочастотних ресурсів до державного бюджету як рента за користування радіочастотним ресурсом	Супроводження у Верховній Раді України проектів Законів України «Про електронні комунікації» (реєстраційний номер 2264), «Про радіочастотний ресурс» (реєстраційний номер 2316), «Про розвиток інфраструктури для цифрової трансформації економіки і суспільства» (реєстраційний номер 2320)	НКРЗІ (за згодою) Адміністрація Держспецзв'язку	до ухвалення Закону	Не виконано (було передбачено законопроектом № 3014 в редакції I читання. При підготовці до II читання відповідні положення виключили)

¹ <https://thedigital.gov.ua/news/obgovoryuemo-proekt-natsionalnoi-strategii-rozvitku-shirokosmugovogo-dostupu-do-internetu>

№ пункту	Найменування завдання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання	Стан виконання
91.	Спрощення процедури проведення натурних випробувань щодо електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів (а саме визначення права оператора мобільного зв'язку самостійно проводити натурні випробування, а в разі недосягнення згоди між операторами щодо результатів вимірів - можливості залучення Українського державного центру радіочастот)	Супроводження у Верховній Раді України проекту Закону України «Про радіочастотний ресурс України» (реєстраційний номер 2316)	НКРЗІ (за згодою)	до ухвалення Закону	Передбачено законом про електронні комунікації, який набере чинності 01.01.2022
92.	Приведення у відповідність вимог наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 26 березня 2019 р. N 87 із вимогами Закону України «Про телекомунікації», Закону України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж»	Затвердження наказу Мінрегіону «Про внесення змін до наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 26 березня 2019 р. N 87 «Про затвердження ДБН В.2.2-15:2019 «Житлові будинки. Основні положення»	Мінрегіон	I квартал 2020 р.	Не виконано
93.	Спрощення надання статистичних даних шляхом подання звітності операторами, провайдерами телекомунікацій до єдиного державного органу	Затвердження наказу Держстату «Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Держстату від 22 січня 2019 р. N 23 «Про затвердження форми державного статистичного спостереження N 14-зв'язок (квартальна) «Звіт про діяльність операторів, провайдерів телекомунікацій та поштового зв'язку»	Держстат	I квартал 2020 р.	Виконано
94.	Скасування необхідності надання первинних документів, які були подані під час реєстрації, а також інформації про своєчасність подання звітності у сфері телекомунікацій у разі здійснення перевірок НКРЗІ	Розробка та затвердження уніфікованих актів з переліком питань, які затверджуються органом державного нагляду (контролю) та оприлюднюються на його офіційному веб-сайті	НКРЗІ (за згодою)	I квартал 2020 р.	Не виконано

Тобто із зазначених вище пунктів (завдань) реалізовано лише один пункт, незважаючи на те що термін виконання чотирьох з семи пунктів минув у I кварталі 2020 р. Ще два пункти будуть виконані з набранням чинності законом про електронні комунікації з 01.01.2022.

Укази Президента України

На впровадження нових технологій та послуг мобільного зв'язку спрямована низка указів Президента України.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 613/2014¹

23.07.2014 року Президент України підписав Указ про забезпечення умов для впровадження сучасних телекомунікаційних технологій IMT-2000 (3G/UMTS), яким постановив:

- ◆ КМУ здійснити за участю відповідних державних органів комплекс невідкладних заходів щодо конверсії радіочастотного ресурсу для запровадження в Україні системи мобільного зв'язку третього покоління стандарту IMT-2000 (UMTS);
- ◆ відповідним державним органам вжити заходів, необхідних для конверсії радіочастотного ресурсу з метою запровадження системи мобільного зв'язку третього покоління стандарту IMT-2000 (UMTS);
- ◆ НКРЗІ забезпечити проведення тендерів (відкритих аукціонів) на видачу ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України у смугах радіочастот загального користування для запровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку третього покоління стандарту IMT-2000 (UMTS).

Даний указ було виконано. Так, в 2015 році, після проведення тендеру, ліцензії на технологій IMT-2000 (3G/UMTS) були видані НКРЗІ **трьом** операторам телекомунікацій.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 242/2019²

17.05.2019 року, Президент України підписав Указ, яким постановив Кабінету Міністрів України розробити за участю НКРЗІ, інших заінтересованих державних органів та затвердити план заходів на 2019-2020 роки щодо впровадження в Україні у 2020 році системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління.

11.11.2020 розпорядженням КМУ № 1409-р затверджено план заходів щодо впровадження в Україні системи рухомого (мобільного) зв'язку п'ятого покоління, який передбачає, зокрема:

- ◆ до червня 2021 р. виконання науково-дослідних робіт з метою визначення вартості радіочастот у діапазонах **700 МГц** та **3400-3800 МГц** для впровадження мобільного зв'язку п'ятого покоління та дослідження можливості спільного використання РЕЗ спеціальних користувачів і системи мобільного зв'язку п'ятого покоління;
- ◆ в жовтні 2021 р. оголосити проведення конкурсу або тендеру на видачу ліцензій на користування радіочастотами з використанням системи мобільного зв'язку п'ятого покоління за умови виконання заходів цього плану, в тому числі щодо конверсії радіочастот.»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 497/2019³

08.07.2019 року Президент України підписав Указ, яким постановив:

- ◆ затвердити заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету, які додаються до указу;
- ◆ КМУ у взаємодії з НКРЗІ забезпечити здійснення заходів з покращення доступу до мобільного Інтернету та прийняття актів, необхідних для реалізації указу.

¹ <https://www.president.gov.ua/documents/6132014-17485>

² <https://www.president.gov.ua/documents/2422019-26881>

³ <https://www.president.gov.ua/documents/4972019-27953>

Станом на дату публікації цієї книги, зазначений указ можливо вважати реалізованим.

Так, для виконання даного указу здійснені наступні заходи, що зазначені у Таблиці № 2.

Таблиця № 2

Назва заходу	Виконавець
Затверджено План створення умов розвитку мобільного широкосмугового доступу	КМУ (розпорядження від 04.12.2019 р. № 1272-р)
Розроблено проект постанови КМУ «Про затвердження плану заходів щодо вивільнення смуг радіочастот у діапазонах 790-862 МГц, 694-790 МГц від радіоелектронних засобів радіомовної служби (телебачення) для впровадження радіотехнології LTE»	Держспецзв'язку
Підписано спільний план дій, який передбачає забезпечення покриття із середньою швидкістю передачі даних не менше 2 Мбіт/с з дати видачі нових ліцензій	Оператори телекомунікацій, що здійснюють діяльність з надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку НКРЗІ (рішення № 510 від 29.10.2019 р.)
Затверджені відповідні зміни до Плану використання радіочастотного ресурсу України	КМУ (постанова від 05.02.2020 р. № 41 ²)
Видані відповідні ліцензії на користування радіочастотним ресурсом України трьом операторам телекомунікацій (початок дії ліцензій з 01.07.2020 року)	НКРЗІ (рішення № 80 від 21.02.2020 р. ³)
Розроблено проект розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів щодо підвищення якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку на 2020-2022 роки», схвалений рішенням НКРЗІ ⁴	КМУ

Водночас ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації» ще не здійснило оплату до Державного бюджету України в установленому законом порядку вартості ліцензій. Тому НКРЗІ, на виконання частини третьої статті 33 Закону України «Про радіочастотний ресурс України», було ухвалено рішення від 17.03.2020 за № 117⁵ щодо скасування прийнятих рішень про видачу ліцензій ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації». Одночасно, цим самим рішенням, ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації» було рекомендовано з метою захисту законних прав споживачів телекомунікаційних послуг (за необхідності) звернутися до НКРЗІ із заявою на отримання ліцензії на додаткову смугу радіочастот **827,8...832 МГц/872,8...877 МГц**.

Відповідно до спільного плану дій, ТОВ «Інтернаціональні телекомунікації», користуючись наявним у нього спектром у діапазоні **824-894 МГц** та додатково отриманим спектром в діапазоні **791-801 МГц**, планує надавати послуги нового покоління 4G. **Але використання спектра в діапазоні 824-894 МГц (3GPP Band Number - 5) для надання послуг мобільного зв'язку 4G не відповідає європейським нормам та змісту Європейської таблиці розподілу радіочастот (ERC REPORT 25). Тобто вказаний крок не сприятиме гармонізації спектра в цьому діапазоні в Україні ще мінімум протягом строку дії нової ліцензії на користування РЧР.**

1 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=422&id=8823&language=uk>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/41-2020-%D0%BF#n8>

3 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9035&language=uk>

4 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9031&language=uk>

5 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9059&language=uk>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПОЛЕ

Основні нормативно-правові акти, які регулюють діяльність на ринку голосових послуг у фіксованому місці, наведені нижче.

1 **Закон України «Про телекомунікації»** — встановлює правову основу діяльності у сфері телекомунікацій. Аналіз закону наведений у Зеленій книзі «Регулювання ринку фіксованого широкосмугового доступу до мережі інтернет»¹. Закон ухвалений 17 років тому, системно не оновлювався і не відповідає потребам ринку та вимогам сучасності.

2 **Закон України «Про радіочастотний ресурс України»** — встановлює правову основу користування РЧР. Метою Закону є створення правових засад для ефективного та раціонального використання РЧР для забезпечення економічного, соціального, інформаційного та культурного розвитку, державної безпеки, обороноздатності, виконання міжнародних зобов'язань. Аналіз закону наведений у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»². Закон діє в редакції, ухваленій 16 років тому, а тому він не відповідає потребам ринку та вимогам сучасності. Норми закону часто тормозять розвиток нових мереж та телекомунікаційних послуг.

16 грудня 2020 р. прийнятий **Закон України «Про електронні комунікації»**, який замінить закони «Про телекомунікації» та «Про радіочастотний ресурс України»³. Закон передбачає, зокрема, імплементацію європейської моделі регулювання телеком-ринку, закладеної в Європейському кодексі електронних комунікацій (Директива (ЄС) 2018/1972).

3 **Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж»** — визначає правові, економічні та організаційні засади забезпечення доступу до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі для розташування технічних засобів телекомунікацій з метою забезпечення розвитку інформаційного суспільства в Україні, встановлює повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, визначає права та обов'язки осіб, які беруть участь у таких господарських відносинах. Аналіз Закону наведений у Зеленій книзі «Ринок фіксованого широкосмугового доступу до мережі інтернет». Закон спрямований на здешевлення будівництва телекомунікаційних мереж, проте, через відсутність норм щодо наслідків його невиконання та дієвих штрафних санкцій, існує багато випадків невиконання закону з боку власників інфраструктури до якої здійснюють доступ оператори телекомунікацій.

4 **Постанова КМУ «Про затвердження Плану використання радіочастотного ресурсу України»** — визначає радіотехнології, що дозволені для використання в Україні, з визначенням смуг радіочастот та радіослужб, яким вони відповідають, а також терміни припинення їх розвитку та використання, а також перелік перспективних для впровадження в Україні радіотехнологій із визначенням смуг радіочастот та радіослужб, яким вони відповідають, а також терміни їх впровадження. Аналіз НПА наведений у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?».

¹ <https://regulation.gov.ua/book/27-zelena-kniga-reguluvanna-rinku-fiksovanogo-sirokosmugovogo-dostupu-do-merezi-internet>

² <https://regulation.gov.ua/book/130-zelena-kniga-ak-vikoristovuvati-radiocastotnij-resurs-dla-zabezpecenna-akisnogo-zvazku-v-ukraini>

³ Набирає чинності з 01.01.2022 р.

- 5 **Постанова КМУ «Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України»** — регламентує розподіл смуг радіочастот радіо-ослужбам в Україні та визначає смуги радіочастот спеціального та загального користування. Аналіз НПА наведений у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?».
- 6 **Постанова КМУ «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг»** — регулює відносини між операторами, провайдерами телекомунікацій та споживачами послуг.
- 7 **Постанова КМУ «Про затвердження розміру плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення»** — встановлює розмір плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення.
- 8 **Рішення НКРЗІ «Про затвердження Ліцензійних умов користування радіочастотним ресурсом України»** — встановлює вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання суб'єктами господарювання при провадженні діяльності, пов'язаної з користуванням радіочастотним ресурсом в смугах частот загального користування, і направлених на забезпечення ефективного використання радіочастотного ресурсу та забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів. Аналіз НПА наведений у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?».
- 9 **Рішення НКРЗІ «Питання ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій»** — встановлює процедуру подання повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері телекомунікацій до НКРЗІ та ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій.
- 10 **Рішення НКРЗІ «Про затвердження Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій»** — встановлює перелік організаційних, кваліфікаційних, технологічних вимог, обов'язкових для виконання при здійсненні певного виду діяльності у сфері телекомунікацій.
- 11 **Рішення НКРЗІ «Про затвердження Граничних тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги і визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗІ від 18 вересня 2018 року № 488»** — затверджує граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги на період з 01 січня 2020 року.
- 12 **Рішення НКРЗІ «Про затвердження Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України»** — визначає порядок державного регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України.
- 13 **Рішення НКРЗ «Про затвердження Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування»** — регулює відносини операторів телекомунікацій, які мають намір взаємоз'єднати або вже з'єднали свої телекомунікаційні мережі з телекомунікаційними мережами інших операторів телекомунікацій, які функціонують у складі ТМЗК, незалежно від технологій, що застосовуються для передавання інформації, та визначають:
- ◆ порядок подання, розгляду і затвердження пропозицій операторів телекомунікацій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж;
 - ◆ обов'язкові вимоги до договорів про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж;

- ◆ порядок розгляду звернень, дослідження матеріалів, винесення рішення щодо спору між сторонами стосовно укладення, зміни чи розірвання договору, що регулює взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, а також у разі неодержання відповіді в установлений строк;
- ◆ технічні, організаційні та економічні умови взаємоз'єднання з телекомунікаційними мережами операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою;
- ◆ порядок визначення економічних умов взаємоз'єднання з телекомунікаційними мережами операторів телекомунікацій, розрахункових такс за доступ до телекомунікаційних мереж, розрахункових такс за послуги пропуску трафіку.

14 **Рішення НКРЗІ «Про затвердження Порядку маршрутизації трафіку телекомунікаційній мережі загального користування України»** — встановлює вимоги щодо маршрутизації трафіка голосової телефонії операторами ТМЗК України незалежно від технологій, які при цьому застосовуються, та визначає порядок складання маршруту трафіка голосової телефонії в ТМЗК України.

15 **Наказ Мінтрансу «Про затвердження Національного плану нумерації України»** — визначає принципи побудови системи та плану нумерації телефонної мережі загального користування.

16 **Наказ Адміністрації Держспецзв'язку «Про затвердження нормативного документа «Телекомунікаційна мережа загального користування. Телефонна мережа. Технічні вимоги (у трьох частинах)»** — визначає вимоги до розбудови телекомунікаційної мережі загального користування.

Підзаконні акти, що регламентують надання послуг голосового зв'язку, потребують приведення у відповідність до сучасного стану розвитку ринку та імплементації законодавства ЄС. Протягом року з дня публікації Закону України «Про електронні комунікації» КМУ повинен забезпечити приведення підзаконних актів у відповідність до цього Закону.

Діяльність на ринку голосових послуг у фіксованому місці також регулює низка інших НПА (повний перелік наведено у Додатку № 2).

МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ УКРАЇНИ

Україна з 7 травня 1947 року є членом Міжнародного союзу електрозв'язку (МСЕ) і у 1994 році ратифікувала статут і Конвенцію організації¹. МСЕ — це спеціалізована установа системи Організації Об'єднаних Націй у галузі електрозв'язку. Відповідальні за виконання зобов'язань України у МСЕ Адміністрація Держспецзв'язку спільно з МЗС та НКРЗІ².

Як член МСЕ України зобов'язана дотримувати положень його Статуту, Конвенції та Адміністративних регламентів.

Глава VI Статуту МСЕ передбачає обов'язки членів Союзу щодо електрозв'язку, зокрема:

- ◆ Право населення користуватися міжнародною службою електрозв'язку, при цьому для всіх клієнтів на кожній категорії кореспонденції встановлюються рівні умови обслуговування, тарифи і гарантії без надання будь-якого пріоритету або переваги;
- ◆ Право держави перервати будь-який електрозв'язок, який міг би загрожувати безпеці держави або суперечити її законам;
- ◆ Обов'язок вживати всіх можливих заходів, сумісних з застосовуваною системою електрозв'язку, з метою збереження таємниці міжнародних повідомлень;
- ◆ Вживати необхідних заходів з метою використання каналів і обладнання для швидкого і безперервного обміну міжнародними повідомленнями електрозв'язку, які відповідали б найкращим технічним умовам та були на рівні сучасного науково-технічного прогресу;
- ◆ Вживати необхідних заходів для забезпечення обслуговування ділянок міжнародних ліній електрозв'язку, які є в їх віданні;
- ◆ Надання абсолютного пріоритету всім повідомленням електрозв'язку, що стосуються безпеки людського життя на морі, на суші, в повітрі і у космічному просторі, а також епідеміологічним повідомленням виключної терміновості Всесвітньої організації охорони здоров'я.

Також Глава VII Статуту передбачає обов'язки щодо ефективного використання радіочастот та уникнення шкідливих перешкод радіозв'язку.

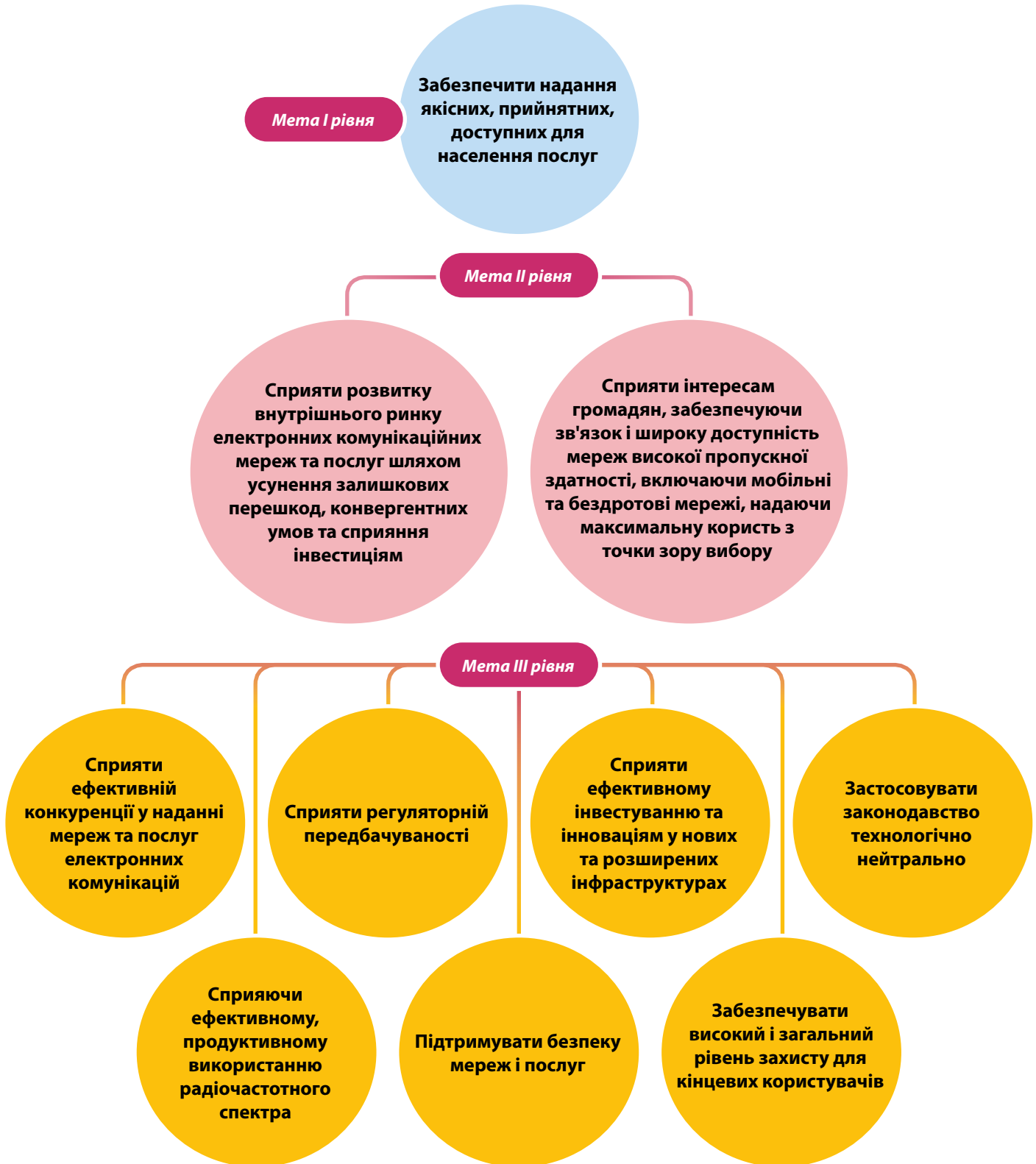
Загалом вказані зобов'язання реалізуються. Разом з тим посилення потребує забезпечення вимог щодо відповідності електрозв'язку найкращим технічним умовам на рівні сучасного науково-технічного прогресу а також щодо ефективного використання радіочастот.

Значний обсяг міжнародних зобов'язань в сфері телекомунікацій, зокрема, щодо послуг голосового зв'язку визначено Угодою про асоціацію, які описані в розділі «Моніторинг виконання Угоди про асоціацію».

¹ Законом України від 15.07.1994 №116/94-ВР ратифіковані Статут і Конвенція МСЕ

² Постанова КМУ від 13.09.2002 № 1371

МОНІТОРИНГ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ
VI. Стан виконання заходів по реалізації положень УА:

* Рівні мети визначені з урахуванням ст. 1 і 3 Кодексу електронних комунікацій ЄС. Подібні цілі вказані і в Директивах, зазначених в Угоді про асоціацію.

Угода про Асоціацію¹ передбачає:

- ◆ надання послуг в автоматичному режимі, наскільки це можливо, після повідомлення і/або реєстрації;
- ◆ застосування дозвільних документів для розподілу номерів та частот;
- ◆ розмір ліцензійного збору не повинен перевищувати адміністративні витрати на управління, контроль та забезпечення видачі ліцензій (крім частот);
- ◆ регулювання доступу та взаємоз'єднання, зокрема, забезпечення права на переговори щодо взаємного підключення, а також надання та використання права доступу на об'єктивній, пропорційній, вчасній, прозорій та недискримінаційній основі;
- ◆ встановлення на не конкурентних ринках зобов'язань для постачальника з суттєвим ринковим впливом щодо:
 - недискримінації;
 - роздільного бухгалтерського обліку за встановленою регулятором методологією;
 - задоволення обґрунтованих запитів на надання доступу та використання елементів мережі;
 - надання оптових послуг;
 - надання доступу до технічних інтерфейсів, протоколів, інших технологій для забезпечення сумісності послуг, послуг віртуальних мереж, інтелектуальних мереж, доступу до систем операційної підтримки;
 - спільного розміщення або використання устаткування, зокрема кабельних каналів, будівель або антен;
 - взаємного підключення мереж або мережевого обладнання.
 - оприлюднення конкретних зобов'язань, встановлених для постачальника регуляторним органом;
 - оприлюднення визначеної інформації;
- ◆ застосування процедур надання і використання частот та нумерації на об'єктивній, пропорційній, вчасній, прозорій та недискримінаційній основі, ефективного управління радіочастотами для телекомунікаційних послуг;
- ◆ самостійне визначення типу вимог стосовно універсальної послуги;
- ◆ застосування механізму компенсації або спільного розподілу чистих витрат якщо надання універсальної послуги створює невиправдане навантаження на призначені підприємства;
- ◆ не застосування будь-яких заходів, які обмежують транскордонне надання електронних комунікаційних послуг;
- ◆ забезпечення конфіденційності електронних комунікацій та циркулюючих даних через електронні комунікаційні мережі;
- ◆ вирішення регуляторним орган на запит будь-якої зі сторін спорів між постачальниками електронних комунікаційних мереж або послуг.

¹ Стаття 117-123 Угоди про Асоціацію

Україна відповідно до Угоди про Асоціацію взяла на себе зобов'язання імплементувати такі директиви ЄС (в частині послуг голосового зв'язку):

- ◆ Директива про авторизацію¹;
- ◆ Рамкова директива²;
- ◆ Директива про універсальну послугу³;
- ◆ Директива про доступ⁴;
- ◆ Рішення № 676/2002/ЄС про нормативно-правову базу щодо політики стосовно спектра радіочастот;
- ◆ Директива про конкуренцію на ринках електронних комунікаційних мереж та послуг⁵.

Детальний аналіз стану виконання положень вказаних директив, які стосуються інструментів регулювання послуг голосового зв'язку (крім питань радіочастотного спектру) наведений в Додатку 3. Детальний аналіз виконання Угоди про асоціацію в частині радіочастотного спектру — в зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?», підготовленій BRDO.

Більшість цих вимог на сьогодні не імплементована. **Термін виконання Угоди в цій частині завершився 01.01.2020 р.**

План заходів з виконання Угоди про Асоціацію⁶ передбачав до 31.12.2019 р.:

- ◆ посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора в галузі електронних комунікацій;
- ◆ визначення ринків товарів і послуг у секторі електронних комунікацій, які підпадають під процедури ex-ante, та їх аналіз на предмет існування значного ринкового впливу;
- ◆ запровадження процедури публічних консультацій для нових регуляторних заходів;
- ◆ створення ефективного механізму оскарження рішень національного регулятора в сфері телекомунікацій;
- ◆ накладення на операторів ринків товарів і послуг в сфері телекомунікацій, що мають значний ринковий вплив, регуляторних зобов'язань;
- ◆ забезпечення постійного моніторингу конкуренції та цін на ринку телекомунікаційних послуг;
- ◆ запровадження процедури загальної авторизації та обмеження видачі індивідуальних ліцензій окремими випадками;
- ◆ врегулювання прав та обов'язків користувачів і надавачів універсальних телекомунікаційних послуг відповідно до права ЄС;
- ◆ запровадження послуги перенесення абонентського номера;
- ◆ запровадження єдиного номера Європейського екстреного виклику 112;
- ◆ затвердження політики та принципів регулювання спектра радіочастот відповідно до права ЄС.

¹ Директива (ЄС) № 2002/20

² Директива (ЄС) № 2002/21

³ Директива (ЄС) № 2002/22

⁴ Директива (ЄС) № 2002/19

⁵ Директива (ЄС) № 2002/77

⁶ Розпорядженням КМУ від 25 жовтня 2017 р. № 1106, п.п. 1918-1928

З наведеного переліку реалізовано лише запровадження процедури загальної авторизації, послуги перенесення номеру в мережах мобільного зв'язку та частково (щодо окремих ринків) визначення ринків, які підпадають під процедури ex-ante, та їх аналіз.

11.12.2018 р. в ЄС ухвалено Директиву про створення Європейського кодексу електронних комунікацій¹, яка скасовує з 21.12.2020 р. Директиву про авторизацію та Рамкову директиву.

Угода про Асоціацію (ст. 3 Додатку XVII) передбачає, що Україна повинна транспонувати до своєї національної правової системи будь-який новий або змінений законодавчий акт ЄС у сфері телекомунікацій.

Механізм імплементації передбачає внесення змін до відповідного Додатку до Угоди про Асоціацію (включення туди нового законодавчого акту ЄС).

План заходів з реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС² передбачає опрацювання (2019-2020 роки) зі стороною ЄС питання щодо інтеграції до внутрішнього ринку ЄС у сфері цифрової економіки. Це потребуватиме відповідності актуальному законодавству ЄС щодо електронних комунікацій.

Кодекс, що вступає в силу після 2020 року, на відміну від пакету попередніх директив передбачає, зокрема, більш детальну регламентацію питань, пов'язаних з правами використання РЧР, захистом прав споживачів, повноваженнями регулятора стосовно доступу та з'єднання, аналізом ринків та регулюванням SMP операторів.

Кодекс спрямований на сприяння розвитку широкосмугових мереж, довгостроковим інвестиціям та функціонуванню єдиного цифрового ринку ЄС, що передбачає вільний рух послуг, фінансів, компаній.

Українське законодавство не відповідає більшості вимог нового Європейського кодексу електронних комунікацій.

Основні невідповідності українського законодавства Кодексу стосуються наступного:

- ◆ відсутня технологічна нейтральність;
- ◆ не передбачене регулювання питань доступу до мереж та інфраструктури, крім взаємоз'єднання мереж;
- ◆ не врегульовані питання з забезпечення ефективного використання РЧР;
- ◆ не передбачена передача та оренду прав користування радіочастотами ресурсами нумерації;
- ◆ не передбачені конкурентні процедури для набуття прав на використання ресурсів нумерації виняткової економічної цінності;
- ◆ відсутні географічні огляди мережевих розгортань;
- ◆ відсутні механізми забезпечення доступності універсальних послуг;
- ◆ відсутні вимоги щодо оперативної сумісності послуг;
- ◆ не передбачені незалежні інструменти для порівняння послуг з урахуванням їх цін та якості;
- ◆ відсутня портативність номеру для географічних номерів;
- ◆ відсутні механізми забезпечення еквівалентного доступу споживачів з інвалідністю;

¹ Директива (ЄС) 2018/1972

² Указ Президента України від № 20.04.2019 р. № 155/2019

відсутні механізми досудового врегулювання спорів споживачів з постачальниками послуг;

проблеми з незалежністю національного регулятора.

16 грудня Верховною Радою України ухвалений Закон України «Про електронні комунікації» (законопроект 3014), спрямований на виконання Угоди, зокрема в частині послуг голосового зв'язку та імплементацію Європейського кодексу електронних комунікацій.

Детальний аналіз відповідності українського законодавства пакету директив, вказаних в Угоді про Асоціацію та Директиві (ЄС) 2018/1972 наведений в Додатку 3.

ІНСТРУМЕНТИ ПОЛІТИКИ

ОРГАНІЗАЦІЙНІ

В Україні створені та діють:

- 1) **Держспецзв'язку** — центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах зв'язку, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом.
- 2) **Міністерство цифрової трансформації** — головний орган у системі центральних органів виконавчої влади. Серед його завдань — забезпечення формування та реалізації державної політики: у сферах цифровізації, цифрового розвитку, цифрової економіки, цифрових інновацій, розвитку інфраструктури широкосмугового доступу до Інтернету та телекомунікацій.
- 3) **НКРЗІ** — орган державного регулювання у сфері телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом.
- 4) **Національний центр оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій України** (далі — Національний центр) — забезпечує можливість оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами загального користування всіх операторів телекомунікацій в умовах надзвичайної ситуації, надзвичайного та воєнного стану. У звичайних умовах Національний центр оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій України:
 - ◆ взаємодіє з центрами управління операторів телекомунікацій, зокрема, іноземних;
 - ◆ здійснює інші функції, делеговані йому операторами телекомунікацій на договірних засадах.
- 5) **УДЦР** — Державне підприємство, належить до сфери управління НКРЗІ. УДЦР здійснює такі види діяльності, пов'язані з наданням голосових телекомунікаційних послуг:
 - ◆ присвоєння радіочастот, призначення позивних сигналів радіоелектронним засобам, видача дозволів на експлуатацію;
 - ◆ ведення реєстру присвоєнь радіочастот;
 - ◆ проведення радіочастотного моніторингу використання РЧР;
 - ◆ здійснення заходів щодо забезпечення електромагнітної сумісності радіоелектронних засобів, випромінювальних пристроїв;
 - ◆ здійснення заходів щодо виявлення та усунення дії джерел радіозавад;
 - ◆ підготовка висновків для прийняття НКРЗІ, відповідних рішень щодо видачі ліцензій на користування РЧР;
 - ◆ інші види діяльності, пов'язані з користуванням РЧР і передбачені статутом УДЦР.

ВАДИ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

1 Держспецзв'язку. Закони України «Про телекомунікації» та «Про радіочастотний ресурс України» передбачають функціонування центрального органу виконавчої влади в галузі зв'язку (ЦОВЗ) та покладають на нього повноваження державного управління в сферах телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом України. В 2014 році були внесені зміни до Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», якими функції центрального органу виконавчої влади в галузі зв'язку покладені на Держспецзв'язку. На сьогодні функції органу управління стратегічною сферою, яка є інфраструктурною основою для цифрової трансформації, забезпечує один з департаментів Держспецзв'язку, що негативно впливає на створення умов для розвитку ринку електронних комунікацій, впровадження нових технологій і послуг, збільшення інвестицій у сферу інформаційно-комунікаційних технологій.

2 НКРЗІ. На сьогодні існують проблеми з конституційністю правового статусу НКРЗІ та її незалежністю. Конституція України (статті 6, 19, 106) не передбачає утворення органів, що не входять до жодної з гілок влади та не передбачає повноважень Президента України призначати і звільняти їх членів.

Це підтверджується Рішенням Конституційного Суду України від 14.06.2019 щодо неконституційності утворення НКРЕКП, а також його висновком про невідповідність Конституції законопроекту № 1014, що передбачав закріплення в Конституції повноважень Президента України утворювати незалежні регуляторні органи.

3 УДЦР. Залучення підвідомчого підприємства до виконання тих чи інших функцій не повинно обмежувати незалежність Національного регуляторного органу (НРО). Відповідно до Директиви ЄС 1972/2018 (п. 37):

- ◆ НРО несуть відповідальність за здійснення управління радіочастотним спектром і прийняття рішень;
- ◆ всі регуляторні функції, передбачені Директивою 1972/2018 повинен здійснювати НРО. Передача окремих функцій можлива лише іншому органу, який відповідає всім вимогам ЄС до НРО.

Також є питання щодо здійснення державним підприємством функцій дозвільного органу, що суперечить Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності».

4 Національний центр. Національний центр оперативно-технічного управління мережами телекомунікацій України було створено лише 27 березня 2019 року розпорядженням КМУ № 177-р¹. До цього функції Національного центру тимчасово були покладені на центр управління мережами зв'язку відкритого акціонерного товариства «Укртелеком»², але фактично ці функції компанією «Укртелеком» не виконувались. На даний час Національний центр фактично не виконує свої функції через те, що досі Адміністрацією Держспецзв'язку не розроблено та не затверджено форму подання інформації до Національного центру, також не затверджені строки подання такої інформації.

1 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorennia-nacionalnogo-centru-operativno-tehnichnogo-upravlinnya-merezhami-telekomunikacij>
2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2004-%D0%BF/ed20060315?lang=ru#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПОЛІТИКИ

- 1) Передати функції державного управління у сферах телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом новоствореному Міністерству цифрової трансформації України. Відповідні зміни до Закону України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України»¹ набирають чинності з 01.01.2022 р. Необхідно внести також зміни до Положення про Адміністрацію Держспецзв'язку (постанова КМУ від 03.09.2014 р. № 411), а саме виключити з нього функції центрального органу виконавчої влади в галузі зв'язку та покласти зазначені функції на Міністерство цифрової трансформації, шляхом внесення відповідних змін до Положення про Міністерство цифрової трансформації України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 18 вересня 2019 р. № 856². Це дозволить забезпечити ефективне формування та реалізацію державної політики в указаних сферах, створити умови щодо реалізації стратегічних завдань для подолання цифрового розриву. Розділом XIX Закону «Про електронні комунікації» передбачено такі зміни.
- 2) Забезпечити незалежність та адміністративну спроможність Національного регулятора в сфері телекомунікацій відповідно до вимог ЕЕСС та доопрацювати і ухвалити з цією метою проект Закону про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектру та надання послуг поштового зв'язку України (реєстраційний № 4066 від 07.09.2020)³.
- 3) Питання залучення державного підприємства до виконання тих чи інших регуляторних функцій потребує врегулювання на рівні закону.
- 4) Розробити та затвердити форму подання інформації до Національного центру. Затвердити строки подання такої інформації.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

3 https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/3889?fbclid=IwAR1vI7u9OaCab35fz4tmb_SSePkYoG589UAbMiJymxbH9mMCSSunD4iD3c

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ

В Україні використовуються наступні нормативно-правові інструменти.

1. Реєстрація юридичної особи

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Доступ на ринок.

СТОРОНИ

Оператори, провайдери телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

Надання телекомунікаційних послуг на території України є виключним правом юридичних осіб з місцезнаходженням на території України, які зареєстровані відповідно до законодавства України, та/або фізичних осіб — суб'єктів підприємницької діяльності з постійним місцем проживання на території України (ч. 2 ст. 6 Закону України «Про телекомунікації»).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».
- 3 >> Наказ Міністерства юстиції України від 09.02.2016 № 359/5¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Здійснення онлайн-реєстрації юридичної особи з використанням іноземних сертифікатів відкритих ключів та електронних підписів на даний час неможливе через відсутність міжнародних договорів щодо їх визнання. Відповідні вимоги Закону України «Про електронні довірчі послуги» знаходяться на етапі реалізації. Це ускладнює подання документів на реєстрацію іноземними особами, зокрема, можливість їх подання без необхідності приїзду до України.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», документи в електронній формі подаються заявником через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції з використанням засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри.

«Порядок державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи» не містить положень щодо можливості використання іноземних сертифікатів відкритих ключів та електронних підписів.

Постанова КМУ від 25.06.2020 р. передбачає реалізацію експериментального проекту із впровадження електронного резидентства, що повинно надати можливість іноземцям отримати онлайн український кваліфікований електронний підпис, реєстраційний номер облікової картки платника податків, можливість відкрити онлайн рахунок в українському банку, спрощений доступ до адміністративних послуг в Україні. На даний момент це знаходиться на етапі реалізації.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 Реалізація положень Закону України «Про електронні довірчі послуги» щодо визнання іноземних сертифікатів відкритих ключів та електронних підписів.
- 2 Внесення змін до Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, щодо особливостей подання документів на реєстрацію з використанням іноземних засобів електронної ідентифікації з високим рівнем довіри.
- 3 Впровадження е-резидентства.

2. Внесення до Реєстру операторів та провайдерів телекомунікацій України

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Доступ на ринок.

СТОРОНИ

- 1 НКРЗІ.
- 2 Оператори, провайдери телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

Встановлення порядку ведення і ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій відноситься до повноважень НКРЗІ (п. 20 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про телекомунікації»).

Процедура подання повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері телекомунікацій до НКРЗІ та ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій встановлені Порядком ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, затвердженим рішенням НКРЗІ № 610 від 17.12.2019¹. Цим рішенням затверджені також:

- ◆ Форма повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері телекомунікацій;
- ◆ Орієнтовний перелік видів телекомунікаційних послуг, форми опису телекомунікаційних послуг.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про телекомунікації».
- 2 Рішення НКРЗІ від 17.12.2019 № 610 «Питання ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій».

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Пунктом 7 Повідомлення про початок здійснення діяльності у сфері телекомунікацій передбачено зазначати наступну інформацію: вид та опис телекомунікаційних послуг, інформація про отримані ліцензії, дозволи, територія, на якій здійснюється діяльність у сфері телекомунікацій. Інформація про отримані дозволи, ліцензії є надмірною, оскільки вона вже є в наявності у НКРЗІ.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0011-20#Text>

При підготовці до другого читання в Закон України «Про електронні комунікації» були внесені зміни щодо:

- ◆ необхідності подання інформації про отримані ліцензії та дозволи;
- ◆ подання повідомлення до регулятора протягом місяця від початку діяльності. Це суперечить ч. 3 ст. 12 ЕЕСС, відповідно до якої підприємство може розпочати діяльність після повідомлення. Крім того, це ускладнює захист прав споживачів у разі їх порушення постачальником послуг, який ще не включений до реєстру, а також може створювати передумови для сірого ринку електронних комунікаційних послуг.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Внесення змін до ст. 16 Закону України «Про електронні комунікації», приведення у відповідність з ст. 12 ЕЕСС щодо подання повідомлення до початку діяльності в сфері електронних комунікацій та виключення необхідності подання суб'єктами господарювання документів, які вже наявні у регулятора.

3. Вимоги щодо підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Придбання та/або оренда телекомунікаційного обладнання.

СТОРОНИ

- 1 >> НКРЗІ.
- 2 >> Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.
- 3 >> Оператори телекомунікацій.
- 4 >> Виробники телекомунікаційного обладнання.
- 5 >> Постачальники телекомунікаційного обладнання.

КОРОТКИЙ ОПИС

Відповідно до статті 24 Закону України «Про телекомунікації», технічні засоби телекомунікацій повинні мати документ про підтвердження відповідності вимогам нормативних документів у сфері телекомунікацій, що здійснюється згідно з Законом України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності».

Стаття 45 Закону України «Про технічні регламенти і оцінку відповідності» передбачає, що результати оцінки відповідності вимогам технічних регламентів, проведеної в іншій державі, визнаються і приймаються в Україні, якщо застосовані в цій державі процедури оцінки відповідності забезпечують такий самий або вищий рівень відповідності вимогам відповідних технічних регламентів, як і українські процедури. Документи про відповідність інших держав визнаються і приймаються в Україні згідно з положеннями чинних міжнародних договорів України, які передбачають взаємне визнання результатів оцінки відповідності. Також призначений орган має право визнавати результати оцінки відповідності, проведеної іноземними акредитованими органами з оцінки відповідності, на підставі укладених з ними договорів, за умови, якщо національні органи, що їх акредитують в обох країнах, є членами міжнародної організації з акредитації та/або уклали угоду про взаємне визнання з такою організацією, при цьому, призначений орган видає документ про відповідність, передбачений процедурою оцінки відповідності, під свою відповідальність.

Для можливості відкриття взаємного доступу промислової продукції на ринки України та країн ЄС на основі взаємного визнання результатів робіт з оцінки відповідності на цю продукцію, Україна планує укласти з ЄС угоду про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА).

Укладення Угоди АСАА, передбачене статтею 57 Угоди про Асоціацію, згідно з якою вона охоплює сектори з Додатку III до Угоди про Асоціацію, після повного узгодження галузевого та горизонтального законодавства України, інституцій та стандартів з галузевим і горизонтальним законодавством, інституціями та стандартами ЄС. Додаток III містить, серед іншого, сектори «електромагнітна сумісність», «електричне обладнання, розраховане на певні граничні значення напруги», «радіо- і телекомунікаційне термінальне обладнання та взаємне визнання його відповідності».

Такі угоди укладались ЄС з країнами, які були кандидатами на членство в ЄС та дали змогу продукції, що охоплювалась ними, вільно просуватись на внутрішніх ринках ЄС та країн-кандидатів без додаткових процедур оцінки відповідності.

Угода АСАА повинна бути додана як протокол до Угоди про Асоціацію, відповідно до процедури внесення поправок до Угоди, після перевірки з боку ЄС та досягнення домовленості про стан узгодження відповідного технічного законодавства України, стандартів та інфраструктури. Як тільки перелічені сектори підпадають під дію АСАА, сторони зобов'язуються розглянути можливість розширення своєї сфери діяльності в інших галузях промисловості.

За інформацією Департаменту технічного регулювання та метрології Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 22.01.2020 року, українською стороною частково ухвалено необхідне законодавство та поінформовано Європейську сторону про готовність до попередньої оціночної місії інституцій інфраструктури якості.¹

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про технічні регламенти і оцінку відповідності»².
- 2 Закон України «Про телекомунікації».
- 3 Закон України «Про радіочастотний ресурс України».
- 4 Постанова КМУ від 16.12.2015 № 1077 «Про затвердження Технічного регламенту з електромагнітної сумісності обладнання»³.
- 5 Постанова КМУ від 24.05.2017 № 355 «Про затвердження Технічного регламенту радіобладнання»⁴.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

В Україні не визнається оцінка відповідності технічних засобів телекомунікацій, що здійснюється в країнах ЄС. Процедура підтвердження відповідності засобів телекомунікацій вимогам нормативних документів у сфері телекомунікацій в Україні є складною, тривалою за часом та фінансово витратною⁵. Як результат, уповільнюються темпи розгортання та масштаби телекомунікаційних мереж, у т.ч. мереж нових поколінь.

1 <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5b5a922a-4040-43b2-b459-32b2f3ec4a16&title=DovidkaSchodoUkladenniUgodiProOtsinkuVidpovidnostiTaPriiniatnistPromislovoiProduksii-agreementsOnConformityAssessmentAndAcceptanceOfIndustrialGoods-UgodaAsaa-promisloviiBezviz->

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2015-%D0%BF#Text>

4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/355-2017-%D0%BF#Text>

5 За інформацією представників ринку. Детальні дані, щодо обсягів витрат, не були надані представниками ринку.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Спростити процедуру підтвердження відповідності засобів телекомунікацій, а саме відмінити необхідність здійснення підтвердження відповідності телекомунікаційного обладнання вітчизняним стандартам, якщо таке обладнання вже пройшло процедуру оцінки відповідності стандартам ЄС. Удосконалити національні стандарти сертифікації засобів телекомунікацій, шляхом впровадження європейських стандартів на національному рівні.

Для визнання оцінки відповідності технічних засобів телекомунікацій, проведеної в країнах ЄС необхідно:

- ◆ укласти Угоду АСАА;
- ◆ додати телекомунікаційне обладнання (технічні засоби телекомунікацій) до переліку секторів промислової продукції, що зазначені у розділі 2 Додатку III Угоди про Асоціацію;
- ◆ поширити дію Угоди АСАА на інші сектори промислової продукції, перелічені у Додатку III Угоди про Асоціацію.

До укладення Угоди АСАА це питання можливо вирішувати шляхом укладення угод між національними органами оцінки відповідності.

4. Внесення до Переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Придбання та/або оренда телекомунікаційного обладнання.

СТОРОНИ

- 1» НКРЗІ.
- 2» Держспецзв'язку.
- 3» Оператори телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

На сьогодні для можливості використання телекомунікаційного обладнання на території України необхідно здійснити процедуру підтвердження відповідності такого обладнання, а також внести його до Переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування (далі — Перелік технічних засобів), який веде ЦОВЗ (Адміністрація Держспецзв'язку) у відповідності до вимог ст. 24 Закону України «Про телекомунікації». Так, ЦОВЗ приймає рішення щодо переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування та погоджує у порядку, встановленому законодавством застосування засобів телекомунікацій, невнесених до цього переліку (ч. 3 ст. 24 Закону України «Про телекомунікації»). А контроль за дотриманням умов застосування технічних засобів у телекомунікаційних мережах загального користування забезпечує НКРЗІ (ч. 7 ст. 24 Закону України «Про телекомунікації»).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про телекомунікації».
- 2 Закон України «Про радіочастотний ресурс України».
- 3 Постанова КМУ від 16.12.2015 № 1077 «Про затвердження Технічного регламенту з електромагнітної сумісності обладнання»¹.
- 4 Постанова КМУ від 24.05.2017 № 355 «Про затвердження Технічного регламенту радіоблабднання»².
- 5 Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 17.03.2014 № 115, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.04.014 за № 405/25182 «Про затвердження Положення про порядок визначення переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування України, та погодження застосування засобів телекомунікацій, не внесених до цього переліку»³.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Оператори телекомунікацій зобов'язані вносити обладнання до Переліку технічних засобів, навіть якщо зазначене обладнання має документ про підтвердження відповідності та вже внесено до Переліку технічних засобів після звернення іншого оператора телекомунікацій. Це створює надмірне регуляторне навантаження, відповідні корупційні ризики та ризики зловживання з боку посадових осіб ЦОВЗ. При затвердженні Положення про порядок визначення вказаного переліку, ЦОВЗ вийшов за межі повноважень, наданих йому Законом «Про телекомунікації». Додаток 1 до цього положення передбачає внесення до переліку умов застосування технічного засобу в телекомунікаційних мережах загального користування. Закон «Про телекомунікації» не передбачає повноважень ЦОВЗ щодо визначення таких умов.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 З набранням чинності Закону України «Про електронні комунікації», який не передбачає даного інструменту, скасувати Перелік технічних засобів.
- 2 До набрання чинності вказаним Законом (01.01.2022 р.) внести зміни до наказу Адміністрації Держспецзв'язку від 17.03.2014 № 115, виключивши з форми переліку (додаток 1) графу «умови застосування технічного засобу в телекомунікаційних мережах загального користування».

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2015-%D0%BF#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/355-2017-%D0%BF#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0405-14#Text>

5. Вимоги щодо проектування телекомунікаційних мереж

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

Оператори телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

При здійсненні діяльності оператори, провайдери зобов'язані створювати телекомунікаційну мережу з урахуванням вимог нормативних документів щодо проектування телекомунікаційних мереж, які є обов'язковими для виконання суб'єктами господарювання, які здійснюють або планують здійснювати діяльність у сфері телекомунікацій (пп 1 п. 2 розділу II Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій).

Відповідні нормативні документи щодо проектування розроблені та затверджені ЦОВЗ.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності».
- 2) Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 05.03.2015 № 117 «Про затвердження ГБН В.2.2-34620942-002:2015. «Лінійно-кабельні споруди телекомунікацій. Проектування».
- 3) Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04.06.2014 № 163 «Про затвердження ДБН А.2.2-3:2014 «Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва».
- 4) Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 29.12.2007 № 1198 «Про затвердження та надання чинності ВБН В.2.2-33-2007 «Проектування телекомунікацій. Споруди станційні місцевих телефонних мереж».
- 5) Наказ Мінрегіону від 16.05.2011 № 45 «Про затвердження Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів»¹.
- 6) ДСТУ Б А.2.4-4:2009 Основні вимоги до проектної та робочої документації.
- 7) КНД 45-141-99. Керівництво щодо будівництва лінійних споруд волоконно-оптичних ліній зв'язку.
- 8) ДСТУ Б А.2.4-40:2009 Система проектної документації для будівництва. Телекомунікації. Проводові засоби зв'язку. Умовні графічні зображення на схемах та планах.
- 9) ДБН Б.2.2-12:2018 «Планування і забудова територій».
- 10) ПУЕ Правила улаштування електроустановок.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Під час погодження власниками інфраструктури проектної документації щодо доступу, проектна документація без обґрунтованих причин повертається власником інфраструктури на доопрацювання або повертається без погодження.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Інформація зазначена у відповідному розділі інструменту «Правила доступу до інфраструктури об'єктів доступу».

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0651-11#Text>

6. Правила доступу до інфраструктури об'єктів доступу

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2 Власники інфраструктури.

КОРОТКИЙ ОПИС

Доступ операторів, провайдерів телекомунікацій до інфраструктури, який вони здійснюють в процесі будівництва власних мереж регулюється:

- ◆ Законом України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж» (далі — Закон про доступ);
- ◆ Правилами надання доступу до інфраструктури, затвердженими постановами КМУ;
- ◆ Методиками визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу (інформація наведена у розділі «Фінансові інструменти»).

Закон про доступ зобов'язує власників інфраструктури надавати рівний доступ до елементів інфраструктури усім охочим операторам та провайдерам. Також цим законом встановлені максимальні тарифи за розробку і видачу технічних умов на здійснення доступу та граничні розміри щомісячної плати за доступ до елементів інфраструктури.

Так, Закон про доступ:

- ◆ встановлює правові принципи доступу до інфраструктури об'єктів для задоволення потреб споживачів телекомунікаційних послуг і розвитку інформаційного суспільства в Україні;
- ◆ визначає повноваження відповідних державних органів;
- ◆ визначає права та обов'язки операторів, провайдерів телекомунікацій відносно створення сприятливих умов використання інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для потреб телекомунікацій;
- ◆ не розповсюджується на інфраструктуру операторів телекомунікацій.

Правила надання доступу до інфраструктури встановлюють загальний порядок здійснення доступу до інфраструктури відповідного об'єкта доступу.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон про доступ¹.
- 2 Постанова КМУ від 04.04.2018 р. № 253².
- 3 Постанова КМУ від 18.07.2018 р. № 611³.
- 4 Постанова КМУ від 18.07.2018 р. № 610⁴.
- 5 Постанова КМУ від 18.07.2018 р. № 853⁵.
- 6 Постанова КМУ від 18.07.2018 р. № 586⁶.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1834-19#Text>

² <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-nadannya-64>

³ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-nadannya-dostupu-do-infrastrukturi-budinkovoyi-rozpodilnoyi-merezhi>

⁴ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-nadannya-dostupu-do-infrastrukturi-obyekta-budivnictva>

⁵ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-nadannya-dostupu-do-infrastrukturi-obyekta-elektroenergetiki>

⁶ <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-pravil-nadannya-dostupu-do-infrastrukturi-obyekta-transportu>

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1 Закон про доступ не встановлює відповідальність за невиконання його положень, за інформацією операторів і провайдерів, існує безліч випадків, коли власники інфраструктури безпідставно відмовляють у доступі до власної інфраструктури, вимагають плату за доступ, що перевищує встановлену Законом про доступ, або пропонують укласти контракти, які суперечать чинному законодавству. Найчастіші випадки ухилення від укладення договорів з доступу виникають, коли об'єктами доступу є об'єкти будівництва. Наприклад, окремі ОСББ, керуючись власними статутами та рішеннями загальних зборів, відмовляються укладати договори з доступу та пропонують операторам укладати договори сервіту на невиконаних умовах, зокрема, в частині оплати права використання майна співвласників ОСББ. Як наслідок, оператори не можуть прокладати електронні комунікаційні мережі, в т.ч. у віддалені населені пункти країни. А встановлення власниками інфраструктури високої плати за розміщення мереж, з використанням яких надаються електронні комунікаційні послуги, призводить до подорожчання телекомунікаційних послуг.
- 2 Відсутні вимоги законодавства, які би встановлювали порядок здійснення доступу до інфраструктури (окрім кабельної каналізації електрозв'язку (ККЕ)), яка є власністю операторів телекомунікацій.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 Внести змін до Закону про доступ, а саме:
 - ◆ передбачити відповідальність власників інфраструктури за ненадання доступу до інфраструктури;
 - ◆ заборонити вимагати від замовника укладення будь-якого іншого договору, крім договору з доступу.
 - ◆ встановити чіткі критерії відмови у погодженні проектної документації щодо доступу.

Додаткові пропозиції зазначені у пропозиціях для усунення вад фінансового інструменту «Плата за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу».

- 2 Імплементувати відповідні положення ЕЕСС та Директиви (ЄС) 2014/61 про заходи, спрямовані на зменшення витрат на розгортання високошвидкісних мереж електронного зв'язку, шляхом визначення порядку здійснення доступу до інфраструктури операторів телекомунікацій. Законом України «Про електронні комунікації» (ст.26-30, 34,35) передбачені відповідні норми.

7. Правила надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) НКРЗІ.
- 2) Оператори, провайдери телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

Тарифи на надання в користування ККЕ операторів телекомунікацій підлягають державному регулюванню шляхом встановлення граничних або фіксованих тарифів (п.4 ч. 2 ст. 66 Закону).

На виконання Закону, НКРЗІ затверджені та діють:

- ◆ Порядок регулювання тарифів на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій¹;
- ◆ Граничні тарифи на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій²;
- ◆ Правила надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку³.

Більша частина ККЕ будувалась за часів СРСР та є фізично застарілою. Власником близько **90%** всієї ККЕ операторів телекомунікацій в Україні є компанія ПАТ «Укртелеком».

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗІ від 23.08.2012 № 428.
- 3) Рішення НКРЗІ від 25.10.2012 № 540.
- 4) Рішення НКРЗІ від 30.12.2013 № 861.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

За інформацією операторів телекомунікацій існує багато випадків, коли ПАТ «Укртелеком»:

- ◆ висуває дискримінаційні умови щодо доступу до власної ККЕ, шляхом спонукання до замовлення та оплати додаткових та супутніх послуг, які фактично операторами не замовлялись, обмеження кількості з'єднувальних муфт тощо;
- ◆ покладає на замовників ККЕ завдання із обстеження ККЕ за власні кошти^{4,5};
- ◆ застосовує штрафні санкції до користувачів ККЕ.

Зазначене перешкоджає будівництву телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1901-12#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0230-14#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1571-12#Text>

4 <https://inau.ua/document/lyst-no10-vid-20012015-nkrzi-shchodo-zlovzhyvan-pat-ukrtelekom-v-pytannayah-dostupu-ta>

5 <https://inau.ua/document/protokol-zasidannya-komitetu-vid-03032017>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Внести зміни до Правил надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку, якими:

- ◆ заборонити власникам ККЕ висувати дискримінаційні умови щодо доступу до власної ККЕ;
- ◆ заборонити власникам ККЕ покладати на замовників ККЕ завдань здійснювати обстеження ККЕ за власні кошти;
- ◆ чітко визначити перелік випадків, при яких власник ККЕ має право застосовувати штрафні санкції, а також розміри таких санкцій.

Додаткова інформація зазначена у Зеленій книзі «Регулювання ринку фіксованого широкосмугового доступу до мережі інтернет»¹.

8. Вимоги до договорів сервітуту

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) Власники земельних ділянок.

КОРОТКИЙ ОПИС

Право земельного сервітуту - це право власника або землекористувача земельної ділянки або іншої заінтересованої особи на обмежене платне або безоплатне користування чужою земельною ділянкою (ділянками) (ст. 98 Земельного Кодексу України). Земельний сервітут може бути встановлений договором між особою, яка вимагає його встановлення, та власником (володільцем) земельної ділянки (ст.104 Цивільного кодексу України).

Оператори телекомунікацій, які внесені до реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, мають право вимагати від власників земельних ділянок або землекористувачів встановлення сервітутів для прокладання під землею телекомунікаційних мереж та/або усунення їх пошкоджень (ст. 10, ст. 31 Закон України «Про телекомунікації»).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Земельний Кодекс України.
- 2) Цивільний Кодекс України.
- 3) Закон України «Про телекомунікації».

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Законодавством України не встановлено процедуру (порядок) встановлення права користування чужим майном (сервітут) для можливості будівництва об'єктів телекомунікацій на земельних ділянках та методологія визначення плати за використання земельних ділянок. Тому з причини відмови власників земельних ділянок в укладанні договорів сервітуту або завищених вимог з боку власників земельних ділянок щодо вартості сервітуту, оператори не завжди можуть отримати право користування земельною ділянкою саме в тому місці, де будівництво телекомунікаційної мережі необхідно.

¹ <https://regulation.gov.ua/book/27-zelena-kniga-reguluvanna-rinku-fiksovanogo-sirokosmugovogo-dostupu-do-merezi-internet> (стор. 22, 27, 29)

Вимога ст. 10 Закону про телекомунікації, яка передбачає визначення КМУ розміру плати за встановлення земельного сервіту для прокладання мереж, не викона-на.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Для державних і комунальних земель:

- ◆ встановити процедуру укладання договорів сервіту з операторами телекомунікацій при розгортанні ними телекомунікаційних мереж;
- ◆ розробити та прийняти методику визначення плати за користування земельними ділянками.

Для земель, що знаходяться у приватній власності, передбачити процедуру і строки надання відповіді власника землі на звернення оператора телекомунікацій щодо отримання права проходу.

9. Вимоги щодо початку будівництва та введення в експлуатацію об'єкта будівництва

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2 >> Підрядні організації, що здійснюють будівництво об'єктів телекомунікацій.
- 3 >> Орган, який реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду (до завершення здійснення заходів з утворення Державної сервісної служби містобудування — ДАБІ).

КОРОТКИЙ ОПИС

Розміщення на земельних ділянках об'єктів будівництва, що є частиною телекомунікаційних мереж, здійснюється відповідно до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (ч.1 ст. 31 Закону України «Про телекомунікації»).

Дія Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів та Порядку виконання підготовчих і будівельних робіт не поширюються на прийняття в експлуатацію та виконання будівельних робіт з монтажу технічних засобів телекомунікацій та антенних споруд зв'язку для кріплення антенно-фідерних пристроїв на будівлях, спорудах, в вбудовано-прибудованих приміщеннях, в/на приміщеннях контейнерного типу, а також на існуючих наземних щоглах з відтяжками і на вежах.

Вінших випадках процедури отримання дозволів на початок будівництва і дозволів на введення його в експлуатацію залежать від класу наслідків (відповідальності).

Будівництво об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з середніми (СС2) та значними (СС3) наслідками, підлягає ліцензуванню у відповідності до вимог Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності».

Зазвичай об'єкти телекомунікацій належать до класу наслідків СС1 — незначні наслідки. Так, для класу наслідків СС1, необхідно:

- ◆ повідомити ДАБІ про початок будівництва в електронному вигляді;
- ◆ зареєструвати в ДАБІ декларацію про готовність об'єкта до експлуатації в паперовому вигляді.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»¹.
- 3) Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності»².
- 4) Постанова КМУ від 13 квітня 2011 р. № 461³.
- 5) Постанова КМУ від 13 квітня 2011 р. № 466⁴.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1) У виключеннях, що зазначені в Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів та Порядку виконання підготовчих і будівельних робіт, відсутні деякі будівельні роботи, які здійснюють оператори телекомунікацій.
- 2) Відсутня чітко прописана процедура відмови у реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації. З цієї причини існують випадки відмов у реєстрації декларацій з боку ДАБІ.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Додати у виключення, що зазначені в Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів та Порядку виконання підготовчих і будівельних робіт, наступні будівельні роботи:
 - ◆ Підвіс кабелів на існуючих опорах;
 - ◆ Прокладання кабелів в існуючій ККЕ;
 - ◆ Підвіс/прокладання кабелів між та в середині будівель та споруд;
 - ◆ Технічне переоснащення/капітальний ремонт/реконструкція телекомунікаційної мережі оператора на об'єктах раніше введених в експлуатацію.
- 2) Внести зміни до Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, яким чітко встановити перелік причин відмови у реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації.

10. Вимоги до операторів телекомунікацій при взаємоз'єднанні телекомунікаційних мереж

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій (за винятком операторів, що здійснюють діяльність з надання послуг з доступу до Інтернету⁵).
- 2) НКРЗІ.
- 3) ЦОВЗ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж — встановлення фізичного та/або логічного з'єднання між різними телекомунікаційними мережами з метою

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-2011-%D0%BF#Text>

⁵ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1309-19#Text> (п.3 поздину IV)

забезпечення можливості споживачам безпосередньо або опосередковано обмінюватись інформацією (ч.1 ст.1 Закону України «Про телекомунікації»).

Вимоги до операторів телекомунікацій при взаємоз'єднанні зазначені у розділі II Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування (далі — Правила взаємоз'єднання).

Технічні вимоги до взаємоз'єднання та взаємодії телефонних мереж загального користування з різними технологіями обробки, комутації, перенесення сигналів (далі — Технічні вимоги до взаємоз'єднання) встановлені ЦОВЗ (наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 04.08.2010 № 558).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗ від 08.12.2005 № 155¹.
- 3) Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України 04.08.2010 № 558².

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Процедура взаємоз'єднання складна та надмірно зарегульована. Вона не узгоджується з Директивою (ЄС) 2002/19, ст.4, 5 та ЕЕСС ст. 60, 61 що передбачають обов'язок всіх операторів вести переговори про взаємоз'єднання. Обов'язок надавати з'єднання накладається за індивідуальним рішенням НРО на SMP операторів та в окремих випадках на інших операторів, якщо це необхідно для забезпечення з'єднання мереж.

Правила взаємоз'єднання та Технічні вимоги до взаємоз'єднання є застарілими і не відповідають вимогам часу. З цієї причини, оператори телекомунікацій, які використовують IP технології при наданні послуг, теж зобов'язані організовувати фізичні взаємоз'єднання з іншими операторами, з подальшим виконанням всіх вимог, що зазначені у Правилах взаємоз'єднання та Технічних вимогах до взаємоз'єднання.

Додаткова інформація наведена у розділі «Пріоритетні проблеми».

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Спростити процедуру взаємоз'єднання, шляхом внесення змін до Правил взаємоз'єднання, зокрема щодо визначення окремих вимог (особливостей) щодо взаємоз'єднання операторів телекомунікацій, які використовують IP технології при наданні послуг.
- 2) Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації» (ст. 33, ст. 35, 85, 89) що передбачають підходи ЕЕСС до регулюванні питань взаємоз'єднання мереж. При розробці підзаконних актів враховувати вимоги ст. 61 ЕЕСС, в тому числі щодо умов накладання вимог надавати з'єднання.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0071-06#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0558650-10#Text>

11. Вимоги щодо порядку подання пропозицій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій (за винятком операторів, що здійснюють діяльність з надання послуг з доступу до Інтернету).
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

На підставі розділу III Правил взаємоз'єднання, оператори телекомунікацій зобов'язані подавати до НКРЗІ пропозиції про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, а також звертатися до НКРЗІ щодо виключення відповідної пропозиції. НКРЗІ, в свою чергу, на основі пропозицій щодо взаємоз'єднання, які надаються постачальником, формує та затверджує Каталог пропозицій щодо взаємоз'єднання (далі — Каталог). Каталог розміщується на офіційній веб-сторінці НКРЗІ і не менше одного разу на рік публікується в офіційному бюлетені НКРЗІ.

НКРЗІ розглядає та приймає рішення про затвердження пропозиції щодо взаємоз'єднання або про відмову у її затвердженні протягом **30** робочих днів після реєстрації в НКРЗІ.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗ від 08.12.2005 № 155.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Закон України «Про телекомунікації» не передбачає повноважень НКРЗІ ухвалювати рішення про накладення обов'язків з прозорості. Усі оператори, визначені як SMP автоматично підпадають під обов'язок подавати до НКРЗІ пропозиції щодо взаємоз'єднання з їхніми телекомунікаційними мережами. Такий підхід не узгоджується з Директивою (ЄС) 2002/19 (про доступ), ст. 7, 8 та ЕЕСС, ст. 69, що передбачають прийняття індивідуальних рішень щодо покладення на SMP оператора обов'язку з прозорості (оприлюднення інформації щодо технічних та фінансових умов взаємоз'єднання) з урахуванням характеру проблеми та принципів пропорційності та обґрунтованості у світлі регуляторних завдань.

Вимоги щодо необхідності подання пропозицій щодо взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж розповсюджуються на всіх операторів телекомунікацій, у т.ч. тих, які надають послуги з використанням IP-технології, хоча при цьому фізично мережі таких операторів не взаємоз'єднуються.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст. 85 якого передбачає прийняття НРО індивідуальних рішень щодо покладення на SMP оператора обов'язку з прозорості у відповідності до ст. 69 ЕЕСС.

12. Вимоги до договору про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій (за винятком операторів, що здійснюють діяльність з надання послуг з доступу до Інтернету).
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Обов'язкові вимоги до договору про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж зазначені у розділі IV Правил взаємоз'єднання. Вимогами до договору про взаємоз'єднання встановлюються організаційні, економічні та технічні умови взаємоз'єднання. Також, згідно з цими вимогами, договір про взаємоз'єднання має враховувати вимоги розділу "Вимоги до операторів телекомунікацій при взаємоз'єднанні" Правил взаємоз'єднання.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗІ від 08.12.2005 № 155.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

На практиці, для можливості підключення до ТМЗК, оператору телекомунікацій необхідно здійснити взаємоз'єднання власної телекомунікаційної мережі з телекомунікаційною мережею компанії ПАТ «Укртелеком». При цьому, ПАТ «Укртелеком» укладає договори про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж лише за умови виконання оператором додаткових умов щодо технічної модернізації власної мережі, розбудови додаткових ліній безпосереднього зв'язку тощо. Причина – більша частка обладнання ПАТ «Укртелеком» є застарілим та не підтримує IP-технологію. Зазначене створює додаткові бар'єри для виходу на ринок нових операторів телекомунікацій.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Розробити окремі вимоги (особливості) щодо взаємоз'єднання операторів телекомунікацій, які використовують технологію IP при наданні послуг міжособистісних комунікацій з використанням нумерації.
- 2) Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст. 33 якого забороняє при проведенні взаємоз'єднання вимагати виконання будь-яких робіт, послуг, нести витрати, спрямовані на дообладнання своїх електронних комунікаційних мереж або витрати на послуги та технічні засоби електронних комунікацій, які не потрібні для забезпечення взаємоз'єднання мереж. При розробці підзаконних актів врахувати необхідність недопущення описаних вище практик.

13. Вимоги до структури, розподілу та умов використання номерного ресурсу в телекомунікаційних мережах

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Отримання права використовувати номерний ресурс.

СТОРОНИ

- 1 > Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2 > НКРЗІ.
- 3 > ЦОВЗ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Вимоги до структури, розподілу та умов використання номерного ресурсу в телекомунікаційних мережах зазначені у Національному плані нумерації України.

Відповідно до ст. 69 Закону України «Про телекомунікації» та Національного плану нумерації України, ЦОВЗ було розроблено та затверджено План переходу на перспективну систему нумерації ТМЗК України.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 > Закон України «Про телекомунікації».
- 2 > Наказ Мінтрансзв'язку від 23.11.2006 № 1105¹.
- 3 > Наказ Мінтрансзв'язку від 29.09.2008 № 1200².
- 4 > Розпорядження КМУ від 18.07.2018 № 540-р³.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1 > Не здійснено перехід на перспективну систему нумерації щодо послуг фіксованого телефонного зв'язку в межах зони нумерації, з метою розширення і забезпечення достатньої ємності номерного ресурсу. На сьогодні так і не було виконано низку заходів, передбачених Планом переходу на перспективну систему нумерації ТМЗК України, термін виконання яких давно вичерпався, а саме:
 - ◆ перехід до форматів набору послуги альтернативного вибору мереж та операторів телекомунікацій за класом якості послуг (термін виконання 2010 р.);
 - ◆ перехід до процедури встановлення внутрішньозонових з'єднань з використанням семизначних зонових номерів (термін виконання 2011-2012 роки).
- 2 > Національний план нумерації України не відповідає міжнародним вимогам та сучасному стану розвитку сфери телекомунікацій. 01.09.2020 р. Адміністрація Держспецзв'язку повідомила про оприлюднення проекту наказу «Про затвердження Національного плану нумерації України»⁴. Проект наказу та аналіз його регуляторного впливу було розміщено на веб-сайті Держспецзв'язку. Даний проект було доопрацьовано після завершення громадського обговорення, що тривало до 17.02.2020 р., з урахуванням пропозицій та зауважень, які були отримані від представників ринку телекомунікацій.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1284-06#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1014-08#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2018-%D1%80#Text>

4 <https://cip.gov.ua/ua/news/proyekt-nakazu-pro-zatverdzhennya-nacionalnogo-planu-numeraciyi-ukrayini>

- 3) Законодавством не визначені питання механізму виділення резервного номерного ресурсу.

Відповідно до Національного плану нумерації України резервні номери (скорочені номери, коди мереж призначення) виділяються НКРЗІ після їх виведення із резерву рішенням ЦОВЗ. При цьому, відсутні механізми та критерії прийняття такого рішення ЦОВЗ, що не забезпечує прозорості даної процедури щодо резервних видів номерного ресурсу та містить корупційні ризики.

- 4) Абонентська база операторів може знаходитись у різних номерних діапазонах (в тисячних номерних групах часто знаходяться сотні, а іноді і десятки абонентів), що призводить до неефективного задіяння номерного ресурсу. В той же час, у операторів відсутня можливість примусової зміни номера абонента для реорганізації власного номерного ресурсу з метою ефективного його задіяння.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Перегляд та оновлення термінів виконання, зазначених у Плані переходу на перспективну систему нумерації ТМЗК України та внесення відповідних змін до нього. Внесення змін до Національного плану нумерації України, щодо забезпечення переходу на перспективну систему нумерації ТМЗК України.
- 2) На виконання вимог п. 5 ч. 4 ст. 69 Закону України «Про телекомунікації» привести Національний план нумерації України у відповідність із міжнародними вимогами та сучасному стану розвитку сфери телекомунікацій.
- 3) Розробити й запровадити на законодавчому рівні механізм виділення резервного номерного ресурсу, що надасть можливість ЦОВЗ виводити ці номери (скорочені номери, коди мереж призначення) з резерву, а НКРЗІ — видавати зазначений номерний ресурс.
- 4) Впровадити «пласку» нумерацію (зона нумерації — вся територія України). Внести зміни до Національного плану нумерації України.

14. Дозвіл на використання номерного ресурсу

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Отримання права використовувати номерний ресурс.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Номерний ресурс надається оператору телекомунікацій НКРЗІ, на підставі дозволу на строк не менше **п'яти** років для використання без права передачі іншим особам, крім випадків, визначених цим Законом, та випадків вторинного розподілу, відповідно до законодавства (ч. 1 ст. 70 Закону України «Про телекомунікації»).

Порядок регулювання номерного ресурсу ТМЗК визначається Положенням про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про телекомунікації».
- 2 Рішення НКРЗ від 01.06.2007 №769¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1 **Термін розгляду питання про видачу дозволу на використання номерного ресурсу не відповідає** ст. 5 Директиви № 2002/20/ЄС та ст. 94 ЕЕСС, якими передбачені часові рамки для розподілу нумераційних ресурсів, які не перевищують **3 тижні**.
- 2 **В публічному доступі відсутня електронна база даних з актуальною узагальненою інформацією про поточний стан розподілу нумерації** (вільний та розподілений ресурс), яка б дозволяла автоматично в онлайн режимі вибрати необхідний вільний номерний ресурс для подання заяви на отримання дозволу на номерний ресурс.
- 3 **Закон України «Про телекомунікації» в частині регулювання номерного ресурсу не відповідає вимогам Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», а саме:**
 - ♦ відсутня можливість подання заяви та оформлення дозволу в електронному вигляді;
 - ♦ не визначений перелік та вимоги до документів, які суб'єкту господарювання необхідно подати для одержання дозволу на номерний ресурс;
 - ♦ не визначені підстави для відмови в видачі дозволу;
 - ♦ не чітко врегульовано питання визначення строку, на який видається дозвіл (передбачена лише нижня межа строку), відсутні критерії для визначення НКРЗІ строку дії дозволу.
- 4 Відповідно до ст. 70 Закону України «Про телекомунікації», інструментом забезпечення ефективності використання номерного ресурсу є **механізм вилучення незадіяного ресурсу у встановлені строки**, яке здійснюється НКРЗІ за результатами державного нагляду та отримання щорічної звітності операторів. Але, зважаючи на велику кількість користувачів номерного ресурсу, цей механізм **недостатньо ефективний, оскільки пов'язаний з необхідністю проведення додаткових заходів державного нагляду для підтвердження достовірності поданих операторами даних**. Водночас, відсутній дієвий правовий механізм вилучення номерного ресурсу після його задіяння та припинення використання для надання послуг у разі суттєвого скорочення абонентської бази та демонтажу оператором телекомунікацій зайвого комутаційного обладнання. Також відсутні економічні стимули для операторів повертати зайвий обсяг номерного ресурсу (плата береться виключно за перше виділення, за переоформлення дозволів та за використання плата відсутня).
- 5 **Інструмент не враховує технологічні особливості функціонування телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій, які надають послуги за допомогою IP-мереж**. Так, зазначені оператори теж зобов'язані отримувати коди мереж сигналізації у складі нумерації мережі КС-7 та коди пунктів сигналізації мережі КС-7, які вони фактично не використовують.
- 6 **Не передбачена конкурентна процедура набуття прав на використання номерного ресурсу виняткової економічної цінності**.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-07#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Скоротити термін розгляду питання про видачу дозволу на використання номерного ресурсу до 3 тижнів, що вже передбачено Законом «Про електронні комунікації»(ст.75).
- 2) Створити та розмістити на веб-сайті НКРЗІ для публічного доступу електронну базу даних в форматі відкритих даних з актуальною узагальненою інформацією про поточний стан розподілу нумерації (вільний та розподілений ресурс).
- 3) Процедури видачі дозволів на користування номерним ресурсом, привести у відповідність до Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності». Це передбачено Законом «Про електронні комунікації»(ст.75-78).
- 4) Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», спрямовані на забезпечення раціонального розподілу та використання ресурсів нумерації, в тому числі щодо строків дії дозволу (ст.74-78).
- 5) Відмінити необхідність отримувати коди мереж сигналізації у складі нумерації мережі СКС-7 та коди пунктів сигналізації мережі СКС-7 операторам телекомунікацій, які надають послуги за допомогою IP-мереж. Внести необхідні зміни до Національного плану нумерації України, Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України, Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікації та відповідних технічних і нормативних вимог ЦОВЗ.
- 6) Імплементувати вимоги ст. 75 Закону «Про електронні комунікації» розподілу на конкурсних засадах визначених регуляторним органом кодів мереж, послуг, скорочених номерів (кількість яких обмежена), встановити порядок такого розподілу.

15. Вимоги щодо порядку надання послуг із перенесення абонентських номерів

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) НКРЗІ.
- 3) ЦОВЗ.
- 4) Організація, яка здійснює централізоване технічне адміністрування персональних номерів та перенесених абонентських номерів.

КОРОТКИЙ ОПИС

Перенесення абонентського номера — телекомунікаційна послуга, що надається абоненту за його заявою, яка полягає у збереженні за абонентом наданого йому оператором телекомунікацій абонентського номера з метою використання цього номера для отримання телекомунікаційних послуг у мережі іншого оператора, що надає телекомунікаційні послуги на території України (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про телекомунікації»).

Порядок надання послуг із перенесення абонентських номерів (далі — ППН) та строки початку впровадження цих послуг встановлені НКРЗІ. Технічні вимоги до телекомунікаційних мереж та технологічний процес взаємодії телекомунікаційних мереж між собою під час надання послуги, затверджені ЦОВЗ.

НКРЗІ своїми рішеннями визначила:

- ◆ державне підприємство «Український державний центр радіочастот» (УДЦР) організацією, яка здійснюватиме централізоване технічне адміністрування персональних номерів та перенесених абонентських номерів;
- ◆ тарифи на роботи (послуги), пов'язані з централізованим технічним адмініструванням перенесених абонентських номерів.

Строк початку впровадження ППН на телекомунікаційних мережах рухомого (мобільного) зв'язку (Mobile Number Portability — MNP) був визначений рішенням НКРЗІ, це 01 травня 2019 року. Строк початку впровадження ППН на мережах фіксованого зв'язку (Fixed Number Portability — FNP) ще не визначений.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 24.06.2015 № 355¹.
- 3) Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14.04.2017 № 244².
- 4) Рішення НКРЗІ від 31.07.2015 № 394³.
- 5) Рішення НКРЗІ від 16.10.2018 № 543⁴.
- 6) Рішення НКРЗІ від 01.11.2016 № 578⁵.
- 7) Рішення НКРЗІ від 25.11.2014 № 777⁶.
- 8) Рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 607.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1) Послуга MNP була реалізована операторами телекомунікацій та УДЦР у строк, встановлений НКРЗІ, а саме 01.05.2019 року, але поки абоненти не можуть повному обсязі задовольнити попит на послугу, зокрема, через складну процедуру її реалізації для споживача (доступність послуги для знеособлених абонентів тільки після реєстрації у оператора-донора, складна форма подання заявки та ідентифікації знеособлених абонентів, довгий процес портації — **три** робочі дні, наявність підстав для формальних відмов у перенесенні номеру з боку операторів).

Так, станом на 19.10.2020 року 89 687 мобільних номерів перенесено між операторами зв'язку⁷. Це становить приблизно **0.16%** від загальної кількості абонентів мобільного зв'язку в Україні.

В той же час, НКРЗІ впровадила послугу з порушенням встановленого законом строку на **9** років (послуга мала бути реалізована через **6** місяців з набрання чинності змін до закону⁸), що не сприяло розвитку конкуренції на ринку.

- 2) ППН на мережах фіксованого зв'язку (FNP) досі не реалізована. Детальна інформація зазначена в описі проблеми «Неможливість абонента фіксованого телефонного зв'язку зберегти абонентський номер при зміні оператора».

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0872-15#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0244519-17#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-15#Text>

4 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z1247-18#Text>

5 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1530-16#Text>

6 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=158&id=5077&language=uk>

7 <https://www.ucrf.gov.ua/ua/services/perenesennya-telefonnih-номерiv>

8 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2392-17#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

1) Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст.113 якого передбачає, що перенесення номера для мобільного зв'язку здійснюється протягом **одного** робочого дня з моменту подання заяви абонентом. Застосування терміну не більше **одного** робочого дня здійснюється починаючи з дати, визначеної регуляторним органом, але не пізніше **одного** року з моменту набрання чинності Законом.

НКРЗІ, рішенням від 17.11.2020 № 442, схвалила зміни до Порядку надання послуг із перенесення абонентських номерів та до Основних вимог до договору про надання телекомунікаційних послуг, якими імплементуються вимоги ст.113 Закону «Про електронні комунікації».

2) Визначити строк початку впровадження послуги FNP. Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст.113 якого передбачає, що «перенесення номера для фіксованого зв'язку здійснюється починаючи з дати, визначеної регуляторним органом, але не пізніше **двох** років з моменту набрання чинності цим Законом».

16. Вимоги щодо рівнів якості телекомунікаційних послуг

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

1) Оператори, провайдери телекомунікацій.

2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Контроль за якістю телекомунікаційних послуг є одним із шляхів здійснення Державного нагляду за ринком телекомунікацій (п.1 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про телекомунікації»).

Положення про якість телекомунікаційних послуг затверджене рішенням НКРЗІ № 174, воно визначає:

- ◆ організаційно-правові засади інформування споживачів про рівні якості телекомунікаційних послуг, які надаються операторами, провайдерами телекомунікацій на ринку телекомунікацій;
- ◆ порядок оприлюднення інформації про рівні якості телекомунікаційних послуг;
- ◆ порядок організації проведення випробувань показників якості телекомунікаційних послуг.

Наказами ЦОВЗ встановлені рівні якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку та фіксованого телефонного зв'язку.

У відповідності до вимог п. 3.2 Положення про якість телекомунікаційних послуг, НКРЗІ щорічно (до початку звітного року) визначає своїм рішенням Перелік показників якості телекомунікаційних послуг, рівні яких підлягають обов'язковому оприлюдненню.

Розпорядженнями КМУ в 2018 та 2020 роках затверджувались Плани заходів щодо підвищення якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про телекомунікації».
- 2 Рішення НКРЗ від 15.04.2010 № 174¹.
- 3 Наказ Мінтрансзв'язку від 19.03.2010 № 147².
- 4 Наказ Мінтрансзв'язку від 22.02.2010 № 91³.
- 5 Розпорядження КМУ від 30.09.2020 № 1189-р⁴.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1 В інформації про якість послуг за 2019 рік на веб-сайті НКРЗІ⁵ зазначено, що аналіз отриманих даних показав:

- ♦ дотримання всіма (**100%**) операторами рухомого (мобільного) зв'язку встановлених рівнів якості;
- ♦ **16** операторів фіксованого телефонного зв'язку (**11,76%** від кількості поданих звітів, звіт подало **65%** із внесених до реєстру операторів, провайдерів) надавали послуги за окремими показниками якості, рівні яких нижчі за граничні норми.

Разом з тим, відповідно до звіту НКРЗІ, за 2019 рік надійшло:

- ♦ біля **5000** звернень щодо послуги фіксованого телефонного зв'язку, зокрема, тривалої відсутності та неякісного надання телефонного зв'язку, незгоди з розміром виставлених рахунків та відключення телефону);
- ♦ біля **4000** звернень щодо послуг мобільного зв'язку, зокрема, незгоди із зняттям коштів з особового рахунку, зміни тарифного плану (умов), неякісного зв'язку та організації надання послуг.

У віддалених регіонах не рідко зустрічаються випадки поганої доступності мобільної мережі, роз'єднання дзвінків через технічні проблеми.

Не завжди інформація про якість власних послуг, що надається операторами, провайдерами до НКРЗІ, відповідає дійсності. Законодавство не передбачає створення незалежного онлайн інструменту який би дозволяв споживачам порівнювати якість послуг різних операторів, провайдерів та інформувати про надання невірної інформації щодо якості телекомунікаційних послуг. Така вимога є в ЕЕСС, ст.103.

- 2 Відсутні національні стандарти та методики вимірювань/випробувань показників якості телекомунікаційних послуг.

Затверджених ЦОВЗ показників якості послуг мобільного зв'язку недостатньо для оцінки сучасних сервісів, що надаються мережами мобільного зв'язку.

- 3 Розпорядженням КМУ від 18.07.2018 № 540-р⁶ було затверджено План заходів щодо підвищення якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку. Строки виконання його пунктів — 3-4 квартали 2018 року. На даний час більшість пунктів плану не виконано. План потребує оновлення для можливості виконання Указу Президента України №497/2019 «Про деякі заходи з покращення доступу до мобільного Інтернету»⁷. 30 вересня 2020 року урядом

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0429-10#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0277-10/print1360753178244320#Text>

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0220-10#Text>

4 <https://ips.ligazakon.net/document/KR201189?an=2>

5 <https://spz.nkrzi.gov.ua/golovna/yakist-poslug/dani-pro-yakist/>

6 <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shchodo-pidvishchennya-yakosti-poslug-ruhomogo-mobilnogo-zvyazku>

7 <https://www.president.gov.ua/documents/4972019-27953>

було затверджено План заходів щодо підвищення якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку на 2020-2022 роки, який раніше був схвалений рішенням НКРЗІ № 76 від 18.02.2020¹.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

1) Створити незалежний онлайн-інструмент, який би дозволяв споживачам порівнювати якість послуг різних операторів, провайдерів та інформувати НРО про надання невірної інформації щодо якості телекомунікаційних послуг. Імплементувати вимоги ст. 110 Закону «Про електронні комунікації», яка передбачає створення такого інструменту.

Узгодити перелік показників якості з додатком X та вимоги щодо їх оприлюднення із ст.104 ЕЕСС щодо оприлюднення вичерпної, порівняної, надійної, зручної для користувача та актуальної інформації для кінцевих користувачів щодо якості їхніх послуг, і про заходи, вжиті для забезпечення еквівалентності доступу для кінцевих користувачів з інвалідністю.

Внести відповідні зміни до Положення про якість телекомунікаційних послуг.

2) Розробити національні стандарти України щодо якості телекомунікаційних послуг, з урахуванням відповідних рекомендацій ІТУ щодо якості телекомунікаційних послуг. Затвердити оновлені показники якості та їх граничні нормовані рівні, з урахуванням ст. 104 та додатку X. ЕЕСС.

3) Виконати заходи, що зазначені в Плані заходів щодо підвищення якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку на 2020 – 2022 роки у встановлені планом строки.

17. Вимоги щодо порядку надання звітності

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

1) Оператори, провайдери телекомунікацій.

2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Одним з повноважень НКРЗІ є безоплатне отримання від операторів, провайдерів телекомунікацій необхідної для виконання своїх повноважень звітності та інформації (п. 10 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про телекомунікації»).

Порядок надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації затверджений рішенням НКРЗІ № 180. Він встановлює процедуру надання НКРЗІ операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації, зокрема, такої, що містить фінансово-економічні показники їх діяльності, необхідної для виконання НКРЗІ своїх повноважень.

Оператори, провайдери телекомунікацій, відповідно до пункту 7 розділу II Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації, мають право надавати звітність в електронній формі. Таке подання здійснюється на офіційному веб-сайті НКРЗІ в розділі «Звітність операторів, провайдерів телекомунікацій» за допомогою відповідних програмних засобів, з накладанням електронного цифрового підпису. У цьому випадку оператор, провайдер телекомунікацій має право не подавати звітність в паперовій формі.

¹ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9031&language=uk>

Система електронної звітності НКРЗІ повноцінно запрацювала лише 2019 році. Це суттєво спростило процедуру надання звітності операторами, провайдерами телекомунікацій та отримання НКРЗІ об'єктивних даних щодо стану розвитку ринку телекомунікацій.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗІ від 05.04.2016 № 180¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

За інформацією НКРЗІ², близько **50%** операторів, провайдерів телекомунікацій, що надають послуги фіксованого доступу до Інтернету, не виконують вимоги Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації, затвердженого рішенням НКРЗІ 05.04.2016 № 180.

За інформацією операторів, провайдерів телекомунікацій, подання звітності в обсягах та з періодичністю, передбаченими рішенням НКРЗІ від 05.04.2016 № 180, створює додаткові матеріальні та ресурсні витрати.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Посилити відповідальність за неподання звітності. Закон «Про електронні комунікації» (ст.126) встановлює адміністративно-господарську відповідальність за ненадання чи надання недостовірної звітності.
- 2) Переглянути Порядок надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації, щодо:
 - ◆ необхідності надання операторами, провайдерами телекомунікацій інформації з деталізацією, зазначеною у формах звітності;
 - ◆ можливості здійснювати надання інформації, зазначеної у формах звітності 1-К, 2-К, 3-К, 4-К, 7-К, щорічно або піврічно, а не щоквартально.

18. Вимоги щодо порядку реєстрації абонентів

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Абонент, який отримує телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі, може зареєструватися в оператора, надавши йому персональні дані відповідно до закону в порядку, встановленому НКРЗІ (ч. 2 ст. 32 Закону України «Про телекомунікації»).

НКРЗІ, рішенням № 607, затвердила Порядок реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі (далі — Порядок реєстрації абонентів).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 607³.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0739-16#Text>

2 https://nrzi.gov.ua/images/upload/608/9085/Zvit_2020_NKRZI.pdf (смп. 20)

3 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0145-18#Text>

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Порядок реєстрації потребує спрощення та удосконалення, зокрема шляхом запровадження можливості віддалених способів ідентифікації як обов'язкового механізму реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі. Крім того, спрощення Порядку реєстрації сприятиме удосконаленню процесу отримання послуги MNP.

Відповідно до п.2 розділу III Порядку реєстрації абонентів, абонент має право на отримання від оператора, провайдера інформації про надані йому телекомунікаційні послуги виключно з дати, коли була проведена реєстрація.

Така норма:

- ◆ ускладнює захист порушених прав знеособлених абонентів через неможливість отримання доказів, необхідних для їх захисту;
- ◆ позбавляє абонентів, що отримують послуги знеособлено права на отримання від оператора, провайдера наявних відомостей щодо наданих телекомунікаційних послуг, яке встановлено п.8 ч.1 ст. 32 Закону України «Про телекомунікації» для всіх споживачів (крім розшифрування рахунків за оплати послуг відповідно до п.16 ч.1 ст.32).

При цьому НКРЗІ вийшла за межі наданих їй ч.2 ст. 32. Закону «Про телекомунікації» повноважень щодо встановлення порядку реєстрації абонентів, встановивши обмежуючі умови реалізації прав споживача, що не відповідають вказаному Закону.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Внести зміни до Порядку реєстрації абонентів, якими передбачити спрощення та удосконалення реєстрації шляхом запровадження віддалених засобів ідентифікації як обов'язкових механізмів реєстрації.

Внести зміни до Порядку реєстрації абонентів, виключивши п.2 розділу III.

19. Вимоги щодо порядку надання послуги національного роумінгу

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) Оператори телекомунікацій, які надають телекомунікаційні послуги рухомого (мобільного) зв'язку.
- 2) НКРЗІ.
- 3) Споживачі телекомунікаційних послуг рухомого (мобільного) зв'язку.

КОРОТКИЙ ОПИС

Оператори телекомунікацій, що надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку на території України, за умови укладення відповідної письмової угоди між собою зобов'язані надавати можливість абонентам отримувати послугу національного роумінгу (ч. 6 ст. 39 Закону України «Про телекомунікації»).

НКРЗІ встановлює порядок надання послуг національного роумінгу та забезпечує досудове вирішення спорів між суб'єктами ринку телекомунікацій щодо надання послуг національного роумінгу (п. 5¹ та п. 19 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про телекомунікації»).

Рішенням № 429 НКРЗІ затвердила Порядок надання послуги національного роумінгу, яким встановлюються:

- ◆ умови надання послуги національного роумінгу;
- ◆ обов'язки операторів при наданні послуги національного роумінгу.

У відповідності до Порядку надання послуги національного роумінгу:

- ◆ оператори телекомунікацій, які надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку на території України, за умови укладення письмової угоди між собою зобов'язані надавати абонентам можливість отримувати послугу національного роумінгу;
- ◆ абоненти під час замовлення та/або отримання телекомунікаційних послуг мають право на отримання послуги національного роумінгу з самостійним обранням режиму автоматичного або ручного вибору мережі.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗ від 25.08.2011 № 429¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Відсутні повноваження НКРЗІ, а також не встановлені відповідні процедури, щодо можливості НКРЗІ зобов'язати операторів укладати угоди про національний роумінг у разі, якщо це необхідно для надання на відповідній території електронних комунікаційних послуг з використанням радіочастотного спектра. Зазначене передбачено ст. 47 та ст. 61 ЕЕСС.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст. 35 якого встановлює необхідні повноваження НРО, зокрема, у разі економічної недоцільності розгортання фізичної інфраструктури електронних комунікацій, регуляторний орган може прийняти рішення щодо накладення на постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг зобов'язання укладати угоди про національний роумінг, у разі, якщо це необхідно для надання на відповідній території електронних комунікаційних послуг з використанням радіочастотного спектра.

20. Аналіз ринків певних телекомунікаційних послуг

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

НКРЗІ здійснює в установленому нею порядку визначення ринків певних телекомунікаційних послуг, проведення їх аналізу та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг (п. 10¹ ч. 1 ст. 18 Закону України «Про телекомунікації»).

Рішенням № 640, НКРЗІ встановила Порядок проведення аналізу ринків певних телекомунікаційних послуг та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1077-11/print1315989482204153#Text>

На даний час на оптовому рівні визначені ринки термінації та транзиту трафіку.

Відповідно до вказаного Порядку на даний час НКРЗІ проаналізовані такі оптові ринки:

- ◆ послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку (рішення НКРЗІ № 424 від 17.09.2019). Визначено **168** SMP операторів;
- ◆ послуг термінації голосового трафіку на мережах рухомого (мобільного) зв'язку (рішення НКРЗІ № 455 від 01.10.2019). Визначено **6** SMP оператори;
- ◆ послуг транзиту трафіка у фіксованій телефонній мережі (рішення НКРЗІ від 14.01.2020 № 11). За ознакою частки на ринку було визначено **одного** SMP оператора — ПАТ «Укртелеком».

Також НКРЗІ ухвалила рішення № 33 «Про проведення аналізу ринків послуг на роздрібному рівні», яким передбачає проведення до 31.12.2020 аналізу ринків послуг:

- ◆ доступу до фіксованої телефонної мережі загального користування для фізичних осіб та окремо для юридичних осіб;
- ◆ місцевого та/або послуг міжміського фіксованого зв'язку, що надаються фізичним особам;
- ◆ міжнародного фіксованого зв'язку, що надаються фізичним особам;
- ◆ місцевого та/або послуг міжміського фіксованого зв'язку, що надаються юридичним особам;
- ◆ міжнародного фіксованого зв'язку, що надаються юридичним особам.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗІ від 11.12.2018 № 640¹.
- 3 >> Рішення НКРЗІ від 28.01.2020 № 33².
- 4 >> Рішення НКРЗІ від 01.10.2019 № 455³.
- 5 >> Рішення НКРЗІ від 17.09.2019 № 424⁴.
- 6 >> Рішення НКРЗІ від 14.01.2020 № 11⁵.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

На ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку (рішення НКРЗІ № 424) та на ринку послуг термінації голосового трафіку на мережах рухомого (мобільного) зв'язку (рішення НКРЗІ № 455), НКРЗІ застосований підхід, за якого оператор, який надає послугу термінації трафіку на власній телекомунікаційній мережі, є єдиним суб'єктом господарювання, що може надати таку послугу.

Повноваження НКРЗІ, процедури та критерії накладення зобов'язань на SMP операторів відсутні. Закон України «Про телекомунікації» не передбачає повноважень НКРЗІ ухвалювати рішення про накладення обов'язків з прозорості, недискримінації, з роздільного обліку витрат, зобов'язань з доступу до пасивної інфраструктури операторів телекомунікацій, щодо цінового контролю та обчислення витрат та інших передбачених Директивами (ЄС) 2002/19, 2002/22 та ЕЕСС.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0054-19#Text>

2 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=8996&language=uk>

3 https://ips.ligazakon.net/document/FN055446?an=1&ed=2019_10_01

4 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=422&id=8736&language=uk>

5 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=8967&language=uk>

Всі оператори, визначені SMP, повинні виконувати обов'язки щодо взаємоз'єднання та розрахунків за пропуск трафіку для SMP операторів, передбачені Законом про телекомунікації. Це не узгоджується з Директивою (ЄС) 2002/19 (про доступ), ст. 7, 8 та ЕЕСС, ст.69 що передбачають прийняття індивідуальних рішень щодо покладення на SMP оператора обов'язку з прозорості з урахуванням характеру проблеми та принципів пропорційності та обґрунтованості у світлі регуляторних завдань.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Імплементувати положення розділу XII Закону «Про електронні комунікації», який передбачає запровадження в повному обсязі механізмів аналізу ринків та накладення зобов'язань на SMP операторів на ринках послуг голосового зв'язку відповідно до ЕЕСС.

21. Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2 >> Споживачі телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

Споживачі телекомунікаційних послуг зобов'язані дотримуватися Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг, що затверджує КМУ (ч. 1 ст. 33 Закону України «Про телекомунікації»).

Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг регулюють відносини між операторами, провайдерами телекомунікацій та споживачами послуг.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Закон України «Про захист прав споживачів».
- 3 >> Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг:

- ◆ не передбачають право споживача придбавати за необхідності окремо послуги голосового зв'язку без пакета з іншими послугами. При цьому, стаття 17 Закону «Про захист прав споживачів» забороняє примушувати споживача купувати продукцію непотрібного йому асортименту;
- ◆ недостатньо чітко визначають умови тарифікації та виставлення рахунків. Це дозволяє, наприклад, змінювати період тарифікації з одного місяця до чотирьох тижнів, що є також незручним для відстеження споживачами своєчасності сплати.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/295-2012-%D0%BF/print1329893424280247#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Внести зміни до Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг щодо:

- ◆ права споживача на вибір та отримання необхідної йому послуги не лише в складі пакету, а й окремо;
- ◆ більш чіткого визначення умов тарифікації та виставлення рахунків споживачам, зокрема, щодо розрахункового періоду.

22. Вимоги до договору про надання телекомунікаційних послуг

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1 >> НКРЗІ.
- 2 >> Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 3 >> Споживачі телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

НКРЗІ рішенням № 624 затвердила Основні вимоги до договору про надання телекомунікаційних послуг, якими встановлено вимоги до договору та його змісту (далі — Основні вимоги до договору).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗІ від 29.11.2012 № 624¹.
- 3 >> Цивільний кодекс України².
- 4 >> Господарський кодекс України³.
- 5 >> Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1 >> Серед іншого, Основні вимоги до договору (п. 3.5.7.) зобов'язують операторів, провайдерів телекомунікацій зазначати в укладених після 01.01.2017 договорах про надання телекомунікаційних послуг з доступу до Інтернету значень мінімальних швидкостей передавання та приймання даних в мережах фіксованого зв'язку. Проте оператори та провайдери телекомунікацій по різному здійснюють вимірювання та розраховують мінімальну швидкість передавання та приймання даних, тому в договорах про надання телекомунікаційних послуг з доступу до Інтернету відповідні значення істотно розрізняються між собою (від **0** до **10 Mbit/c**)^{4,5}.
- 2 >> Основні вимоги до договору не передбачають можливість укладання договорів про надання телекомунікаційних послуг з використанням цифрового власноручного підпису абонента, що наноситься на електронних сенсорних дисплеях за допомогою стилусу.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2150-12#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

⁴ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=1222&language=uk>

⁵ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=1263&language=uk>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 Розробити та затвердити єдину методику вимірювання та розрахунку мінімальної швидкості передавання та приймання даних. Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації», ст. 105 якого передбачає, що постачальники послуг доступу до мережі Інтернет надають інформацію про мінімальну, середню та максимальну швидкості приймання та передавання даних з/до власної мережі Інтернет у випадку фіксованого зв'язку, або прогнозовану максимальну швидкість завантаження на пристрій та завантаження в мережу Інтернет у випадку мобільного зв'язку (до власної мережі), а також щодо впливу значних відхилень від рекламованої швидкості на реалізацію прав кінцевих користувачів щодо отримання послуги. Це вимога ст. 102, додатку VIII ЕЕСС та ст. 4 Регламенту (ЄС) 2015/2120. Передбачити в основних вимогах до договору вищевказаний підхід, щодо надання інформації про швидкість доступу до Інтернет.
- 2 Внести зміни до Основних вимог до договору, якими передбачити можливість укладання договорів про надання телекомунікаційних послуг з використанням цифрового власноручного підпису абонента, який можливо наносити на електронних сенсорних дисплеях за допомогою стилусу.

23. Вимоги щодо універсального доступу

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1 КМУ.
- 2 НКРЗІ.
- 3 Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 4 Споживачі телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

Загальнодоступні (універсальні) телекомунікаційні послуги - мінімальний набір визначених цим Законом послуг нормованої якості, доступний усім споживачам на всій території України (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про телекомунікації»).

До загальнодоступних телекомунікаційних послуг належать: підключення кінцевого обладнання споживача до телекомунікаційних мереж фіксованого зв'язку загального користування (універсальний доступ), послуги фіксованого телефонного зв'язку в межах зони нумерації (місцевий телефонний зв'язок), а також виклик служб екстреної допомоги, послуги довідкових служб і зв'язку за допомогою таксофонів (ч. 1 ст. 62 Закону України «Про телекомунікації»).

Держава гарантує універсальне обслуговування, тобто забезпечення універсального доступу споживачів до телекомунікаційних мереж загального користування та надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг нормованої якості за регульованими державою тарифами (ч. 4 ст. 63 Закону України «Про телекомунікації»).

Універсальний доступ повинен відповідати таким вимогам:

- ◆ забезпечення за вимогою споживача з'єднання його кінцевого обладнання з телекомунікаційними мережами загального користування за регульованими державою тарифами;

◆ телекомунікаційні мережі загального користування, до яких підключається кінцеве обладнання споживачів, повинні забезпечувати підтримання голосової телефонії (здійснення й одержання зонавих, міжміських, міжнародних дзвінків), факсимільний зв'язок, передачу даних на рівні, достатньому для доступу споживачів до мережі Інтернет;

◆ при забезпеченні універсального доступу вартість підключення до телекомунікаційної мережі загального користування не залежить від технології доступу або способу підключення (ч. 5 ст. 63 Закону України «Про телекомунікації»).

Розвиток загальнодоступних послуг здійснюється відповідно до Концепції розвитку телекомунікацій України (ч. 2 ст. 64 Закону України «Про телекомунікації»).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 № 316-р «Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні»¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

- 1) КМУ не виконав вимогу ст. 64 Закону «Про телекомунікації», яка зобов'язує його встановити механізм компенсації збитків від надання універсальних послуг.
- 2) Відсутні механізми забезпечення доступності універсальних послуг.
- 3) Низька доступність універсальної послуги. Послуга фіксованого телефонного зв'язку, яка станом на сьогодні є універсальною послугою є морально застарілою телекомунікаційною послугою. Собівартість послуги фіксованого телефонного зв'язку в сільській місцевості надзвичайно висока, тому оператори телекомунікацій майже не розвивають власні телекомунікаційні мережі в сільській місцевості.
- 4) Низькі доходи від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку, з наступних причин:
 - ◆ падіння попиту на морально застарілу послугу фіксованого телефонного зв'язку;
 - ◆ державне регулювання роздрібних тарифів на фіксований телефонний зв'язок.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації» (ст. 99-103) в тому числі щодо:

- ◆ забезпечення послуги голосових електронних комунікацій у фіксованому місці проживання (за адресою будинку, споруди, вказаною споживачем);
- ◆ принципу технологічної нейтральності при забезпеченні універсальної послуги (незалежно від технологій доступу споживача до електронних комунікаційних мереж);
- ◆ механізмів забезпечення цінової та географічної доступності універсальних послуг.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-%D1%80/print1247734043943261#Text>

24. Вимоги з надання послуги використання персональних абонентських номерів

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) НКРЗІ.
- 2) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 3) Споживачі телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

Згідно з Законом «Про телекомунікації», персональний номер — це абонентський номер, що присвоюється зареєстрованому абоненту за його заявою у порядку, встановленому НКРЗІ, централізовано адмініструється і може використовуватися цим абонентом для отримання телекомунікаційних послуг незалежно від географічного регіону України і типу цих послуг.

Користування персональним номером є правом абонента, передбаченим Законом про телекомунікації та Правилами надання і отримання телекомунікаційних послуг.

По суті, абонент має можливість особисто отримати негеографічний номер та вибрати будь-якого постачальника послуг голосової телефонії (мобільного, фіксованого місцевого або міжміського зв'язку), який повинен буде його підключити до своєї мережі в будь-якому місці та забезпечити отримання повного спектру послуг голосової телефонії.

Діючий Національний план нумерації України визначає структуру та формат персональних номерів, як: **0-700 X1X2 X3 X4 X5 X6 (X7)**,

де **700** — код послуги персональних номерів;

X1 X2 X3 X4 X5 X6 (X7) — персональний номер абонента;

X1 X2 — код оператора послуг персональних номерів.

За рішенням НКРЗІ організацію, яка здійснює централізоване технічне адміністрування персональних номерів є УДЦР.

На практиці цей інструмент не працює.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295.
- 3) Наказ Мінтрансзв'язку від 23.11.2006 N 1105.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Відсутні технічні вимоги до телекомунікаційних мереж України стосовно забезпечення надання телекомунікаційних послуг користування персональним номером, які мають бути розроблені та затверджені ЦОВЗ.

Тобто не визначені можливі технологічні аспекти реалізації операторами телекомунікацій, як мобільного, так і фіксованого зв'язку, такої послуги, а також забезпечення вільного переміщення абонента та зміну ним постачальника послуг.

Технологічна неготовність телекомунікаційних мереж, в першу чергу фіксованого місцевого зв'язку, забезпечити споживачам підключення до власних мереж негеографічних номерів персональних номерів, отримання послуг, здійснення

обліку та проведення взаєморозрахунків. Зокрема, необхідно забезпечити перехід операторами фіксованого зв'язку до встановлення внутрішньозонових з'єднань з використанням семизначних зонових номерів (не реалізовано через наявність значного аналогового фрагменту мереж).

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

ЦОВЗ забезпечити розроблення та затвердження технічних вимог до ТМЗК, необхідних для забезпечення надання послуг користування персональним номером.

25. Вимоги до надання телекомунікаційних послуг в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

Оператори, провайдери телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

Оператори, провайдери телекомунікацій в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану зобов'язані забезпечувати якісний зв'язок та оповіщення населення в порядку, визначеному КМУ (ч. 1 ст. 65 Закон України «Про телекомунікації»).

КМУ встановлені порядки, щодо:

- ◆ оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану;
- ◆ організації оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Закон України «Про оборону України».
- 3 >> Постанова КМУ від 29 червня 2004 року N 812¹.
- 4 >> Постанова КМУ від 27 вересня 2017 року N 733².

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

У відповідності до вимог п. 46 Порядку оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану, форма та строки подання інформації, що подається Національному центру, затверджуються Адміністрацією Держспецзв'язку. Станом на час публікації цієї книги, Адміністрацією Держспецзв'язку не розроблена та не затверджена форма подання інформації до Національного центру, також не затверджені строки подання такої інформації.

22.07.2020 р. Адміністрація Держспецзв'язку повідомила про оприлюднення проекту свого наказу «Про затвердження Основних вимог до форм і строків подання інформації до Національного центру оперативно-технічного управління

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/812-2004-%D0%BF#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text>

мережами телекомунікацій»¹. Тобто, Адміністрацією Держспецзв'язку розроблені лише основні вимоги до форми і строків подання інформації, а питання розроблення та затвердження саме форми та строків подання інформації залишається на вирішенні.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Розробити та затвердити форму подання інформації до Національного центру. Затвердити строки подання такої інформації.

26. Правила здійснення діяльності у сфері телекомунікацій

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Експлуатація телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2 >> НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Правила здійснення діяльності у сфері телекомунікацій є НПА, що містить перелік організаційних, кваліфікаційних, технологічних вимог, обов'язкових для виконання при здійсненні певного виду діяльності у сфері телекомунікацій та встановлюються НКРЗІ (ч. 1, ч. 3 ст. 44 Закону України «Про телекомунікації»).

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗІ від 19.11.2019 № 541².

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Стаття 13 та Додаток 1 ЕЕСС встановлюють виключний перелік умов що застосовуються до операторів провайдерів при загальній авторизації, а також передбачають що загальне регулювання має містити лише умови, які є специфічні для даного сектору і не дублювати умови, які застосовуються до підприємств згідно з іншим національним законодавством.

Правила здійснення діяльності дозволяють розширювати перелік обов'язків операторів, провайдерів на підзаконному рівні. А також включають до галузевого законодавства (нагляд за дотриманням якого і застосування санкцій здійснює НКРЗІ) вимоги, пов'язані з регулюванням інших сфер, наприклад оборони та охорони правопорядку, які повинні регулюватись відповідним законодавством.

Правила передбачають отримання кодів пунктів СКС-7 без виключення для операторів, що використовують IP, хоча потреби в його використанні при надання послуг за даною технологією немає. Це призводить до додаткових витрат операторів та ускладнює їх вихід на ринок.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 >> Внести зміни до Правил передбачивши, що вимоги щодо отримання кодів пунктів СКС -7 не поширюються на операторів, які надають послуги з використанням мереж з комутацією пакетів.
- 2 >> Скасувати Правила здійснення діяльності в сфері телекомунікацій після набуття чинності Законом «Про електронні комунікації».

¹ <https://cip.gov.ua/ua/news/povidomlennya-pro-oprilyudnennya-proyektu-nakazu-administraciyi-derzhavnoyi-sluzhbi-specialnogo-zv-yazku-ta-zakhistu-informaciyi-ukrayini-pro-zatverdzhennya-osnovnikh-vimog-do-form-i-strokov-podannya-informaciyi-do-nacionalnogo-centru-operativno-tekhnichnogo-upravlinnya-merezhami-telekomunikacii>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1309-19#Text>

27. Вимоги щодо маршрутизації трафіку

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Експлуатація телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій.
- 2) НКРЗІ.
- 3) ЦОВЗ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Порядок маршрутизації трафіку телекомунікаційній мережі загального користування України (далі — Порядок маршрутизації) затверджено рішенням НКРЗІ від 05.07.2012 № 324.

Порядок маршрутизації встановлює вимоги щодо маршрутизації трафіка голосової телефонії операторами телекомунікацій на ТМЗК України незалежно від технологій, які при цьому застосовуються, та визначає порядок складання маршруту трафіка голосової телефонії в ТМЗК України.

Порядок маршрутизації був розроблений з урахуванням низки технічних вимог та нормативних документів, затверджених ЦОВЗ, які встановлюють принципи побудови та функціонування телекомунікаційних мереж, зокрема вимоги щодо ієрархії побудови мереж та технічні вимоги до маршрутизації трафіку та взаємоз'єднанню телекомунікаційних мереж.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Закон України «Про телекомунікації».
- 2) Рішення НКРЗІ від 05.07.2012 № 324¹.
- 3) Рішення НКРЗІ від 21.03.2017 № 147².
- 4) Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України 13.12.2007 № 1164³.
- 5) Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України 20.08.2010 № 607⁴.
- 6) Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України 04.08.2010 N 558.
- 7) Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 07.05.2015 № 252⁵.
- 8) Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 21 березня 2014 року N 128⁶.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Нормативні документи, що встановлюють принципи побудови та функціонування телекомунікаційних мереж та технічні вимоги до маршрутизації трафіку та взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж застарілими, невідповідають вимогам часу та не враховують нові стандарти та технології надання телекомунікаційних послуг, що з'явилися у світі та вже застосовуються операторами телекомунікацій в Україні.

Додаткова інформація зазначена в розділі в розділі «Проблеми — Необґрунтовані обмеження щодо порядку маршрутизації трафіка».

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1252-12#Text>

² <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=342&id=6843&language=uk>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1164650-07#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0607650-10#Text>

⁵ <https://ips.ligazakon.net/document/FN011336>

⁶ http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN007492.html

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Врахувати нові стандарти та технології надання телекомунікаційних послуг у діючих нормативних документах та технічних вимогах.
- 2) Здійснити перегляд та внести зміни до технічних вимог (накази Міністерства транспорту та зв'язку України № 558 від 04.08.2010 та № 607 від 20.08.2010), а також нормативних документів (наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 07.05.2015 № 252, наказ Міністерства транспорту та зв'язку України 13.12.2007 № 1164). Внести відповідні зміни до Порядку маршрутизації.

28. Граничні норми випромінювання

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Експлуатація телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори телекомунікацій, які здійснюють діяльність з надання рухомого (мобільного) зв'язку.
- 2) Міністерство охорони здоров'я.

КОРОТКИЙ ОПИС

Діючі граничні норми випромінювання радіоелектронного обладнання становлять **10 мкВт/см²**.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 1996 року № 239 «Про затвердження державних санітарних правил та норм»¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Діючі граничні норми випромінювання значно нижче норм встановлених у країнах ЄС, та рекомендованих ВООЗ² та Міжнародною комісією з захисту від іонізуючого випромінювання³. Так наприклад, граничні значення впливу для звичайного населення, що рекомендуються ВООЗ, становлять **450 мкВт/см²** для частоти **900 МГц** і **900 мкВт/см²** для частоти **1 800 МГц**.

Як наслідок, при розгортанні телекомунікаційних радіомереж, операторам телекомунікацій необхідно встановлювати більшу кількість базових станцій, а у міській забудові, де велика щільність базових станцій, оператори не можуть повноцінно використовувати наявний у них радіочастотний ресурс.

З іншого боку, чим нижче рівень випромінювання базової станції, тим більше рівні випромінювання абонентських терміналів, які зареєстровані на цій базовій станції.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Приведення норм випромінювання радіоелектронного обладнання у відповідність сучасним Європейським практикам, шляхом внесення змін до Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань. А саме, необхідно збільшити гранично допустимий рівень електромагнітного поля для радіотехнічних об'єктів, що працюють у діапазонах дуже високих, ультрависоких, надвисоких та надзвичайно високих частот, як мінімум до рівня **100 мкВт/см² (19,42 В/м)**.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0488-96#Text>

² <https://www.who.int/peh-emf/about/WhatIsEMF/ru/index4.html>

³ <https://www.icnirp.org/en/activities/news/news-article/ef-guidelines-2020-published.html>

29. Вимоги щодо пожежної безпеки

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Експлуатація телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

Оператори, провайдери телекомунікацій.

КОРОТКИЙ ОПИС

Оператори та провайдери телекомунікацій при здійсненні своєї діяльності повинні дотримуватися вимог щодо пожежної безпеки, які зазначені у Правилах пожежної безпеки в галузі зв'язку. Даними правилами не передбачена необхідність монтажу на базових станціях операторів рухомого (мобільного) зв'язку автоматизованих систем пожежогасіння (АСПГ) за умови потужності обладнання менше **12 кВт**.

В той же час ДБН В.2.5-56:2014 передбачено встановлення систем протипожежного захисту в приміщеннях базових станцій та ретрансляторів мобільного зв'язку, які розміщені будинках та спорудах.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерства внутрішніх справ України від 30.03.2016 № 239/229¹.
- 2) Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 13.11.2014 № 312².

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Існує правова колізія норм діючого законодавства, а саме невідповідність норм ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту» нормам Правил пожежної безпеки в галузі зв'язку, в частині необхідності обладнання базових станцій системами протипожежного захисту.

Необхідність встановлення АСПГ на всіх базових станціях операторів телекомунікацій, створює зайве навантаження на бізнес операторів телекомунікацій, в частині додаткових витрат на закупівлю спеціального обладнання та фінансування робіт спеціалізованих, в галузі пожежної безпеки, установ.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1) Привести норми ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту» у відповідність до норм Правил пожежної безпеки в галузі зв'язку в частині необхідності обладнання базових станцій системами протипожежного захисту.
- 2) Внесення змін до ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 13.11.2014 № 312.

А також інструменти, що описані в п. 2.4 Розділу II Зеленої книги «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»³, а саме:

30. План використання РЧР;
31. Національна таблиця розподілу смуг радіочастот;
32. Ліцензія на користування РЧР;
33. Дозвіл на експлуатацію РЕЗ (ВП).

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0684-16#Text>

² <https://ips.ligazakon.net/document/FN007670>

³ <https://regulation.gov.ua/book/130-zelena-kniga-ak-vikoristovuvati-radiocastotnij-resurs-dla-zabezpecenna-akisnogo-zvazku-v-ukraini>

ФІНАНСОВІ

Державна політика у сфері голосових послуг у фіксованому місці використовує наступні фінансові інструменти.

1. Плата за виділення номерного ресурсу

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Отримання права використовувати номерний ресурс.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори телекомунікацій.
- 2 >> НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

За видачу номерного ресурсу стягується плата у розмірі і порядку, встановлених Кабінетом Міністрів України, та зараховується до Державного бюджету України (ч. 12 ст. 70 Закону України «Про телекомунікації»).

Розмір плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення затверджені постановою Кабінету Міністрів України.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2008 № 1147¹.
- 3 >> Рішення НКРЗІ від 01.06.2007 №769.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Відміна ліцензування видів діяльності в галузі телекомунікацій спричинила необхідність операторам телекомунікацій повторно придбавати номерний ресурс після закінчення строку дії дозволу, що раніше переоформлявся безкоштовно після продовження строку дії відповідної ліцензії.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

- 1 >> Встановити вартість продовження дозволу на номерний ресурс на рівні не більш ніж **5%** від вартості первинного отримання цього номерного ресурсу. Внести зміни до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження розміру плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення».
- 2 >> Закон «Про електронні комунікації» (передбачено ст. 77) передбачає, що розмір плати за продовження терміну дії дозволу на користування ресурсом нумерації не повинен перевищувати **5%** плати за видачу дозволу за ресурс нумерації, але не менше ніж собівартість надання відповідної адміністративної послуги.
- 3 >> Доцільно дане питання вирішити до набрання чинності Законом «Про електронні комунікації» шляхом прийняття вищевказаного рішення Уряду.

Для вирішення питання НКРЗІ рекомендувала² операторам застосовувати процедуру повернення номерного ресурсу з подальшим його безоплатним переоформленням, як такого що використовується споживачами. За інформацією НКРЗІ у більшості випадків оператори скористались даною процедурою. Проблема залишається актуальною для номерного ресурсу, який не використовується для надання послуг споживачам, зокрема для кодів мережі СКС-7.

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1147-2008-%D0%BF#Text>
² <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=50&id=4169&language=uk>

2. *Граничні тарифи на надання в користування ККЕ операторів телекомунікацій*

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори телекомунікацій.
- 2 >> НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

Порядок регулювання тарифів на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку (далі — ККЕ) операторів телекомунікацій та Граничні тарифи на надання в користування ККЕ операторів телекомунікацій, затверджені відповідними рішеннями НКРЗІ, згідно з вимогами п. 4 ч. 2 ст. 66 Закону України «Про телекомунікації».

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗІ від 25.10.2012 № 540¹.
- 3 >> Рішення НКРЗІ від 30.12.2013 № 861².

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Інформація від стейкхолдерів щодо вад даного інструменту не надходила.

3. *Плата за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу*

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Створення телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори телекомунікацій.
- 2 >> Власники інфраструктури.

КОРОТКИЙ ОПИС

Особливості визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу визначені Законом про доступ.

Механізм формування та встановлення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу визначається Методиками визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу, затвердженими відповідними ЦОВВ.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон про доступ.
- 2 >> Рішення НКРЗІ від 10.04.2018 р. № 203³.
- 3 >> Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25.09.2018 р. № 247⁴.

1 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1901-12#Text>

2 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0230-14#Text>

3 <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0528-18>

4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1119-18#Text>

- 4) Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22.01.2019 р. № 3¹.
- 5) Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 10.12.2018 р. № 622².
- 6) Наказ Міністерства інфраструктури України від 25.02.2019 р. № 124³.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Інструмент працює не в повному обсязі.

З причини того, що Закон про доступ не встановлює відповідальність за невиконання його положень, існують чисельні випадки, коли власники інфраструктури встановлюють розмір плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу, який перевищує їх граничні рівні, визначені Законом про доступ, та без урахування механізмів формування та встановлення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу, які визначені відповідними методиками.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Внести змін до Закону про доступ, а саме:

- ◆ усунути існуючі колізії, якими користуються власники інфраструктури об'єкта доступу при нарахуванні ПДВ до граничних розмірів плати;
- ◆ уточнити, що граничні розміри плати за доступ до елементів інфраструктури включають всі податки і збори, передбачені законодавством;
- ◆ зазначити, що розмір періодичної плати за доступ до елементів інфраструктури має обов'язково враховувати пропорційний розподіл витрат на утримання елементів інфраструктури між всіма замовниками, що використовують одні й ті самі елементи інфраструктури;
- ◆ розділити житлові будівлі та нежитлові при застосуванні граничних розмірів плати за доступ.

4. Економічні умови взаємоз'єднання

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1) Оператори телекомунікацій (за винятком операторів, що здійснюють діяльність з надання послуг з доступу до Інтернету).
- 2) НКРЗІ.

КОРОТКИЙ ОПИС

При здійсненні взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж повинні бути дотримані економічні умови взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій (п. 2 ч. 1 ст. 57 Закону України «Про телекомунікації»).

Порядок взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій, затверджений рішенням НКРЗІ № 1586, визначає умови здійснення взаєморозрахунків після встановлення взаємоз'єднання ТМЗК відповідно до Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування. Порядком встановлюються:

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0142-19?lang=ru#Text>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0001-19#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0343-19/sp:head:max100#Text>

- ◆ вимоги до пропуску та обліку трафіка в точках взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж;
- ◆ послуги, які надаються в точці взаємоз'єднання;
- ◆ загальні вимоги до проведення взаєморозрахунків за послуги, які надаються у точці взаємоз'єднання;
- ◆ принципи формування розрахункових такс за послуги, які надаються у точці взаємоз'єднання;
- ◆ принципи взаєморозрахунків за послуги, які надаються у точці взаємоз'єднання, при наданні послуг: фіксованого місцевого телефонного зв'язку, фіксованого міжміського телефонного зв'язку, фіксованого міжнародного телефонного зв'язку, рухомого (мобільного) зв'язку.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗ від 09.07.2009 № 1586¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Вади інструменту «розрахункові такси» та шляхи їх вирішення описані в п. 5 цього розділу.

Інформація від стейкхолдерів щодо інших вад інструменту «економічні умови взаємоз'єднання» не надходила.

5. Розрахункові такси за послуги пропуску трафіка

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж.

СТОРОНИ

- 1 >> НКРЗІ.
- 2 >> Оператори, провайдери телекомунікацій, які здійснюють діяльність з надання:
 - ◆ послуг фіксованого місцевого телефонного зв'язку;
 - ◆ послуг фіксованого міжміського телефонного зв'язку;
 - ◆ послуг фіксованого міжнародного телефонного зв'язку;
 - ◆ глобальних телекомунікаційних послуг (800, 900);
 - ◆ голосових послуг у мережі рухомого (мобільного) зв'язку.

КОРОТКИЙ ОПИС

Розрахункова такса за послугу пропуску трафіка — розмір плати за термінацію або транзит одиниці трафіка між телекомунікаційними мережами операторів (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про телекомунікації»).

Розрахункові такси за послуги пропуску трафіка повинні бути предметом договору між операторами телекомунікацій та визначатися на основі собівартості та з урахуванням прибутковості відповідних послуг у порядку, затвердженому НКРЗІ. Розміри розрахункових такс за послуги пропуску трафіка, плати за доступ до телекомунікаційних мереж операторів, що займають монопольне становище, та/або операторів з істотною ринковою перевагою встановлюються в порядку,

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-09#Text>

затвердженому НКРЗІ. При цьому, розрахункові такси за послуги пропуску трафіка до телекомунікаційних мереж операторів, які не займають монопольне становище та не мають істотної ринкової переваги, не можуть бути нижчими за відповідні розрахункові такси за послуги пропуску трафіка від їхніх мереж до мереж операторів, що займають монопольне становище, та/або мають істотну ринкову перевагу (ч. 1 ст. 57 Закону).

Державному регулюванню шляхом встановлення граничних або фіксованих тарифів підлягають розрахункові такси за послуги пропуску трафіка до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках певних телекомунікаційних послуг (ч. 2 ст. 66 Закону).

На виконання вимог Закону, НКРЗІ рішенням № 456 від 30.08.2016¹ затвердила:

- ◆ Розрахункові такси за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку;
- ◆ Граничні розрахункові такси за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку.

Так, на даний час діють наступні розрахункові такси за послуги трафіку:

Розрахункові такси за послуги пропуску трафіку під час надання послуг місцевого телефонного зв'язку

Назва послуги	Розрахункові такси (грн за хвилину без податку на додану вартість)
Термінація місцевого телефонного трафіку на місцевому рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,02

Розрахункові такси за послуги пропуску трафіку під час надання послуг міжміського телефонного зв'язку

Назва послуги	Розрахункові такси (грн за хвилину без податку на додану вартість)
Термінація міжміського телефонного трафіку на міжміському рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,12
Термінація міжміського телефонного трафіку на місцевому рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,09
Термінація міжміського телефонного трафіку на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на телефонних мережах рухомого (мобільного) зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,12

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1280-16#Text>

Розрахункові такси за послуги пропуску трафіку під час надання послуг рухомого (мобільного) телефонного зв'язку

Назва послуги	Розрахункові такси (грн за хвилину без податку на додану вартість)
Термінація рухомого (мобільного) телефонного трафіку на міжміському рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,12
Термінація рухомого (мобільного) телефонного трафіку на місцевому рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,09
Термінація рухомого (мобільного) телефонного трафіку на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на телефонних мережах рухомого (мобільного) зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,12

Граничні розрахункові такси за послуги транзиту трафіку у фіксованій телефонній мережі загального користування

Назва послуги	Верхній рівень розрахункової такси (грн за хвилину без податку на додану вартість)
Транзит трафіку голосової телефонії на міжміському рівні на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг транзиту трафіку у фіксованій телефонній мережі загального користування	0,03

Граничні розрахункові такси за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку

Найменування послуги	Верхній рівень розрахункової такси (€ за хвилину без податку на додану вартість)
Термінація вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії на телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринку послуг термінації голосового трафіку на місцевих мережах фіксованого зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування та/або на ринку послуг термінації голосового трафіку на телефонних мережах рухомого (мобільного) зв'язку телекомунікаційної мережі загального користування	0,10

19.05.2020 року НКРЗІ ухвалила рішення зменшити розрахункові такси за термінацію міжміського телефонного трафіку та рухомого (мобільного) телефонного трафіку з **0.12 грн за хвилину** до **0.08 грн за хвилину**¹. Це рішення не було зареєстровано Міністерством юстиції України².

Рішенням від 14.07.2020³ НКРЗІ прийняла за основу проект власного рішення «Про внесення змін до Розрахункових такс за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку».

¹ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9190&language=uk>

² Наказ Міністерства юстиції України від 10.06.2020 № 1924/5 «Про відмову в державній реєстрації нормативно-правового акта»

³ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9221&language=uk>

01.09.2020 р. НКРЗІ переглянула це рішення пішовши на компроміс з частиною учасників ринку. Так, рішенням № 335¹ було схвалено проект рішення «Про внесення змін до Розрахункових такс за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку», яким тимчасово, на період з 01.01.2021 р. по 31.12.2021 р. включно, розрахункова такса встановлюється у розмірі **0,10 грн за хвилину** без податку на додану вартість. Зазначеному сприяло втручання Державної регуляторної служби. Це призводить до відтермінування переходу до застосування ставок, що базуються на відшкодуванні витрат, понесених ефективним оператором, як передбачено ст.75 та Додатком III ЕЕСС.

02.10.2020 р. Міністерством юстиції України, за № 970/35253, було зареєстровано рішення НКРЗІ № 370 від 29.09.2020 «Про внесення змін до Розрахункових такс за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку»², яким вартість інтерконекту голосового трафіку у мережах мобільних операторів з 01.01.2021 року становитиме **10 коп/хв**, а з 01.01.2022 року — **8 коп/хв**.

НКРЗІ було розраховано собівартість пропуску трафіку в телекомунікаційних мережах операторів телекомунікацій.³ У операторів рухомого (мобільного) зв'язку спостерігається стабільність величини приведеної собівартості пропуску трафіку, яка у 2019 році становила від **0,03** до **0,06 грн/хв**.

Питання необхідності зменшення N-MTR є об'єктом постійних дискусій серед представників галузі. Так, на даний час зазначене зменшення підтримується лише одним оператором телекомунікацій (ТОВ «лайфселл»). BRDO не здійснювався аналіз впливу зменшення N-MTR, з причини недоступності відповідних показників від всіх операторів та провайдерів телекомунікацій, на яких розповсюджується дія даного інструменту.

Певною мірою дана ситуація обумовлена відсутністю незалежності НКРЗІ при ухваленні рішень за результатами аналізу ринків.

Рішення НКРЗІ стосовно змін розрахункових такс ухвалюються за результатами проведення НКРЗІ аналізу певного ринку і є одним з видів зобов'язань, що накладаються на визначене НКРЗІ коло операторів, які мають істотну перевагу на такому ринку. Зазначені рішення НКРЗІ стосуються визначеного кола осіб на період до повторного аналізу ринку, тому вони не є регуляторними актами та, відповідно, не підпадають під дію закону України «Про засади державної регуляторної політики». Також, відповідно до постанови колегії Міністерства юстиції України від 27.03.1998 № 3⁴, такі рішення НКРЗІ не повинні підлягати державній реєстрації.

В той же час, на практиці, зазначені рішення НКРЗІ не набирають чинності без здійснення реєстрації в Міністерстві юстиції України. А рішення НКРЗІ № 195 не було зареєстроване в Міністерстві юстиції України з причини відсутності його погодження із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 Закон України «Про телекомунікації».
- 2 Рішення НКРЗІ від 30.08.2016 № 456.

1 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9297&language=uk>

2 <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=444&id=9336&language=uk>

3 https://nkrzi.gov.ua/images/upload/619/9225/ARV_do_zmin_14072020.doc

4 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003323-98#Text>

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

1) National Mobile Termination Rates (N-MTR). Розміри розрахункових такс, що встановлені НКРЗІ за термінацію міжміського телефонного трафіку та мобільного телефонного трафіку, суттєво перевищують собівартість надання послуг, що не відповідає підходам ЕЕСС.

2) Неефективність регулювання International Mobile Termination Rates (I-MTR).

У 2018 році, за результатами аналізу впливу застосування I-MTR, НКРЗІ дійшла висновку про задовільні результати даної регуляторної ініціативи та прийняла рішення продовжити моніторинг стану ринку та розглянути можливість подальшого зниження I-MTR.¹

У свою чергу, фахівцями BRDO у 2018 році було здійснено аналіз впливу регулювання I-MTR², яким зафіксовано:

- ◆ тенденцію до зменшення вхідного міжнародного трафіку, яка збереглася і в 2017 році, при цьому обсяг трафіку зменшився на **109 млн хв.** і склав **1 387 млн хв.**;
- ◆ падіння доходів від термінації трафіку, яке склало **26%** або **48.6 млн євро.**

Результатами відповідного аналізу, здійсненого фахівцями BRDO у 2020 році, встановлено наступне:

- ◆ Рішення НКРЗІ від 30.08.2016 № 456 поставило операторів у слабку позицію в переговорах з міжнародними партнерами;
- ◆ Зменшення оптових та роздрібних цін на міжнародні дзвінки в Україні не слугує інтересам українських операторів та їх абонентів;
- ◆ Регулювання цін на послуги міжнародного роумінгу через такси термінації міжнародного трафіку неефективне;
- ◆ Формальне досягнення мети регулювання (збільшення вхідного міжнародного трафіку, зменшення цін на роумінг), найскоріше, не пов'язано з дією рішення НКРЗІ від 30.08.2016 № 456, а пояснюється комерційними ініціативами самих операторів, тому скасування Рішення не вплине на відповідні показники;

2) Під час здійснення консультацій з операторами телекомунікацій було отримано інформацію про факти блокування одним з операторів мобільного зв'язку транзитного трафіку, що надходить з мережі одного з операторів фіксованого зв'язку.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Щодо N-MTR

- 1) Внести зміни до рішення НКРЗІ від 30.08.2016 № 456, передбачивши строки поетапного переходу до розрахункових такс, що ґрунтуються на собівартості послуги.
- 2) Посилити регуляторну спроможність та незалежність регулятора, з цією метою ухвалити законопроект 4066.
- 3) Імплементувати вимоги Закону «Про електронні комунікації» (ст.91) щодо методики визначення розміру розрахункових такс на основі собівартості послуг пропуску трафіка, які базуються на положеннях ст. 75 та додатку III ЕЕСС (ст. 94). При розробці підзаконного акту НКРЗІ щодо порядку затвердження розрахункових такс враховувати відповідні рекомендації BEREC.

¹ https://nkrzi.gov.ua/images/news/11/1523/GRTPPMT_27_06_2018.pdf

² <https://brdo.com.ua/press-room/analiz-vplyvu-obmezheniya-taryfiv-na-terminatsiyu-trafik/>

Щодо I-MTR

Внести зміни до рішення НКРЗІ від 30.08.2016 № 456, а саме скасувати регулювання розрахункових такс за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку.

6. Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) Оператори телекомунікацій, які здійснюють надання послуг рухомого (мобільного) зв'язку.
- 2) Споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку.

КОРОТКИЙ ОПИС

Платниками збору на обов'язкове державне пенсійне страхування є підприємства, установи та організації, фізичні особи, які користуються послугами стільникового рухомого зв'язку, а також оператори цього зв'язку, які надають свої послуги безоплатно.

Споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку, окрім **20%** ПДВ від вартості тарифу, зобов'язані сплачувати ще **7,5%** збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування

Дані: Пенсійний фонд України, cost.ua

Збір на обов'язкове державне пенсійне страхування в 2019 році згенерував **2,7 млрд грн** доходів в Державний Бюджет України і ця цифра зростатиме разом зі зростанням доходів операторів мобільного зв'язку.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування».

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Цей збір був запроваджений у 1999 році як «податок на розкіш». Однак він діє і сьогодні, хоча послуги мобільного зв'язку та абонентські термінали вже давно не можливо вважати предметами розкоші, а послуги стільникового зв'язку в Україні є найдешевшими в Європі та масовими.

З усіх телекомунікаційних послуг об'єктом оподаткування є вартість послуг лише рухомого (мобільного) зв'язку, при цьому, платниками податку є споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку. Зазначене створює нерівні умови діяльності для операторів рухомого (мобільного) зв'язку порівняно з операторами, які надають інші телекомунікаційні послуги.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Скасувати збір на обов'язкове державне пенсійне страхування для підприємств, установ та організацій, фізичних осіб, які користуються послугами рухомого (мобільного) зв'язку, а також операторів цього зв'язку, які надають свої послуги безоплатно. Внести відповідні зміни до Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування».

Це дозволить уникнути зростання тарифів для абонентів та збільшити інвестиційний потенціал вітчизняних операторів стільникового зв'язку, що у свою чергу дозволить суттєво прискорити широке запровадження в Україні сучасних послуг стільникового зв'язку, сприятиме подоланню «цифрової нерівності» та прискоренню економічного розвитку в цілому.

7. Граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1 >> Оператори телекомунікацій.
- 2 >> НКРЗІ.
- 3 >> Споживачі загальнодоступних телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

Тарифи на загальнодоступні послуги підлягають державному регулюванню шляхом встановлення граничних або фіксованих тарифів (п. 1 ч. 2 ст. 66 Закону України «Про телекомунікації»).

Чинні станом на час здійснення аналізу граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги, затверджені рішенням НКРЗІ № 564 від 26.11.2019.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1 >> Закон України «Про телекомунікації».
- 2 >> Рішення НКРЗІ № 564 від 26.11.2019¹.

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Собівартість послуги фіксованого телефонного зв'язку в сільській місцевості є високою. Граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги часто нижче собівартості загальнодоступних телекомунікаційних послуг в селах.

Інструмент загалом не досягає цілі оскільки можна придбати дешевше мінімальні пакети, наприклад, послуг мобільного зв'язку, які не регулюються державою. Додаткова інформація наведена у розділі «Проблеми — Цінова недоступність голосових послуг в фіксованому місці для окремих категорій споживачів».

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1225-19#Text>

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Запровадити принцип технологічної нейтральності при визначенні умов забезпечення універсальними послугами. Імплементувати положення Закону «Про електронні комунікації», ст.101 якого передбачає скасування тарифного регулювання універсальних послуг та адресну грошову допомогу малозабезпеченим споживачам (фізичним особам).

8. Умови щодо надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг пільговим категоріям споживачів

БІЗНЕС-ПРОЦЕС

Надання телекомунікаційних послуг.

СТОРОНИ

- 1) Оператори, провайдери телекомунікацій, які надають послуги фіксованого телефонного зв'язку.
- 2) Споживачі загальнодоступних телекомунікаційних послуг.

КОРОТКИЙ ОПИС

Відповідно до законодавства, громадяни України, які відносяться до визначених пільгових категорій, мають право на **50%** або **100%** знижки абонентської плати за користування телефонним апаратом та пільги з оплати за встановлення телефонного (квартирного, стаціонарного телефону) апарату. Аналогічні пільги мають також і ветеранські об'єднання.

Пунктом 20-4 ч. 1 ст. 91 Бюджетного кодексу України зазначається, що до видатків місцевих бюджетів, що можуть здійснюватись з усіх місцевих бюджетів, належать видатки на пільги з послуг зв'язку, що надаються пільговим категоріям громадян.

АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ІНСТРУМЕНТ

- 1) Конституція України¹.
- 2) Бюджетний кодекс України.
- 3) Закон України «Про телекомунікації».
- 4) Постанова КМУ від 11.04.2012 № 295.
- 5) Постанова КМУ від 29.01.2003 № 117².
- 6) Постанова КМУ від 04.06.2015 № 389³.
- 7) Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії»⁴.
- 8) Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».
- 9) Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».
- 10) Закон України «Про жертви нацистських переслідувань».
- 11) Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні».
- 12) Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

¹ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

² <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2003-%D0%BF#Text>

³ <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2015-%D0%BF#Text>

⁴ <https://zakon.rada.gov.ua/go/2017-14>

- 13) Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів органів Національної поліції і деяких інших осіб та їх соціальний захист».
- 14) Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».
- 15) Закон України «Про охорону дитинства».
- 16) Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні».
- 17) Закон України «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні».

ВАДИ ІНСТРУМЕНТУ

Існує значна заборгованість державних та місцевих адміністрацій перед операторами телекомунікацій за надані послуги пільговим категоріям громадян. Так, за інформацією ПАТ «Укртелеком», станом на 01.09.2020 року, заборгованість лише перед компанією ПАТ «Укртелеком» склала **137,6 млн грн**.

Відповідно до законів, наведених вище, існує **32 (тридцять дві)** категорії осіб (*детальна інформація наведена у Додатку № 4*), що мають право на пільги з оплати телекомунікаційних послуг. Існуючий інструмент надання пільг не орієнтований на малозабезпечені верстви населення. Додаткова інформація наведена у розділі Проблеми («Цінова недоступність голосових послуг в фіксованому місці для окремих категорій споживачів»).

На операторів телекомунікацій покладено обов'язок надання споживачу телекомунікаційних послуг на пільгових умовах з дня пред'явлення ним документа, що підтверджує право на пільги з оплати телекомунікаційних послуг. При цьому, оператори телекомунікацій не володіють інформацією про пільговиків, яка міститься у Єдиному державному автоматизованому реєстру осіб, які мають право на пільги, а також не володіють інформацією про право на пільгу у пільговиків, надання пільг яким залежить від середньомісячного доходу сім'ї пільговика. Також у операторів відсутнє право не надавати пільгу, за відсутності діючого механізму компенсації або за відсутності коштів, передбачених розпорядником місцевого бюджету для таких цілей.

Хоча існують чисельні рішення судів на користь операторів телекомунікацій про стягнення заборгованості з місцевих бюджетів за надані телекомунікаційні послуги пільговим категоріям споживачів — вони не виконуються (як правило через відсутність у місцевих бюджетах витрат на надання пільг окремим категоріям громадян з оплати послуг зв'язку та на виконання судових рішень), хоча набрали законної сили.

ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УСУНЕННЯ ВАД

Переглянути положення законів, якими встановлені пільги на отримання телекомунікаційних послуг щодо:

- ◆ зменшення кількості пільгових категорій споживачів та зміни принципів, за якими визначаються пільгові категорії, зокрема, відхід від призначення пільг за професійною ознакою;
- ◆ надання пільг з оплати телекомунікаційних послуг споживачам з категорії малозабезпечених верств населення (впровадження механізму адресної допомоги);
- ◆ запровадження субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам для надання пільг з оплати телекомунікаційних послуг;
- ◆ включення оплати пільг на телекомунікаційні послуги до захищених видатків бюджету.

А також фінансові інструменти, що описані в п. 2.4 Розділу II Зеленої книги «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?», а саме:

9. Плата за видачу, продовження строку дії, переоформлення, видачу дублікатів ліцензій на користування РЧР;

10. Рентна плата за користування РЧР;

11. Плата за радіочастотний моніторинг та забезпечення EMC PEЗ;

12. Плата за роботи (послуги), пов'язані з розглядом заявочних документів, присвоєнням радіочастот, призначенням позивних сигналів, підготовкою та оформленням висновків, дозволів на експлуатацію.

ПРОБЛЕМИ ТА ІНТЕРЕСИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ

Проблеми споживачів

Проблема	Носій	Масштаб	Динаміка
Цінова недоступність голосових послуг в фіксованому місці для окремих категорій споживачів	Потенційні споживачі телекомунікаційних послуг	До 700 тисяч осіб	Позитивна
Недоступність на окремих територіях послуг голосового зв'язку	Потенційні споживачі телекомунікаційних послуг	До 460 тисяч осіб	Позитивна
Відсутність простих і дієвих інструментів захисту прав та інтересів споживачів	Абоненти мобільного і фіксованого зв'язку	Невідомий	Відсутня
Спам	Абоненти мобільного зв'язку	Невідомий	Відсутня
Додаткові витрати споживачів, пов'язані з дзвінками на інші мережі	Абоненти мобільного і фіксованого зв'язку	Впливає на всіх абонентів зв'язку. Доходи операторів від термінації національного трафіку на власних мережах становили більше 1,6 млрд грн в 2019	Позитивна
Здорожчання послуг мобільного зв'язку через сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування	Абоненти мобільного зв'язку	Впливає на всіх абонентів мобільного зв'язку. В 2019 році зібрано 2,7 млрд грн.	Відсутня
Неможливість абонента фіксованого телефонного зв'язку зберегти абонентський номер при зміні оператора	Абоненти фіксованого зв'язку	Невідомий	Відсутня

Проблеми операторів і провайдерів

Проблема	Носій	Масштаб	Динаміка
Дороге будівництво мережі	Всі оператори комунікацій	Більше ста компаній	Відсутня
Додаткові витрати при розгортанні та експлуатації мереж, які є наслідком вад регуляторних інструментів	Оператори фіксованого голосового зв'язку	Десятки компаній	Відсутня
Необґрунтоване обмеження щодо порядку маршрутизації трафіку	Оператори фіксованого голосового зв'язку	Окремі компанії	Відсутня
Обмеження надання послуги фіксованого телефонного зв'язку територією географічного коду	Оператори фіксованого голосового зв'язку	Десятки компаній	Відсутня
Оплата операторами термінації трафіку безоплатних екстрених викликів	Оператори і провайдери мобільного і фіксованого голосового зв'язку	Більше ста компаній	Відсутня
Падіння попиту на фіксований телефонний зв'язок, що призводить до зниження доходів	Оператори фіксованого голосового зв'язку	Десятки компаній Абонентська база скорочується на 7-15% на рік	Негативна
Неможливість вільного визначення цін для абонентів	Оператори і провайдери фіксованого зв'язку	Десятки компаній	Відсутня
Втрати операторів від державного регулювання I-MTR	Оператори мобільного зв'язку	Менше десяти компаній За оцінками операторів, втрати становлять сотні мільйонів грн на рік	Відсутня
Нерівні податкові умови в частині пенсійного збору	Оператори мобільного зв'язку	Десятки компаній	Відсутня
Знищення телекомунікаційних мереж	Оператори фіксованого голосового зв'язку	Десятки компаній В 2018 відбулось більше 30 тисяч випадків крадіжок, які завдали збитків на суму 578 млн грн	Позитивна

I. КОРИСТУВАЧІ ПОСЛУГ

Забезпечення доступності голосового зв'язку як універсальної послуги

Стан розвитку голосового зв'язку, який обумовив зміну попиту споживачів на більш зручні та сучасні технології надання цих послуг, а також обов'язки України за Угодою про Асоціацію з ЄС вимагають кардинального перегляду державної політики в частині забезпечення універсальної послуги голосового зв'язку.

Визначені Законом України про телекомунікації послуги підключення до телекомунікаційних мереж фіксованого зв'язку та місцевого телефонного зв'язку втратили свою актуальність як універсальні.

ЕЕСС (п.214, ст.84) передбачає обов'язок держав забезпечити, щоб усі споживачі на своїх територіях мали доступ за доступною ціною, з урахуванням конкретних національних умов до послуг голосового зв'язку за якістю, визначеною на їхніх територіях, включаючи основні з'єднання, у фіксованому місці. Крім того, держави-члени можуть також забезпечити доступність зазначених послуг, які не надаються у фіксованому місці, якщо вони вважають це необхідним для забезпечення повної соціальної та економічної участі споживачів у суспільстві. При цьому, не повинно бути жодних обмежень на технічні засоби, за допомогою яких здійснюється підключення.

Розроблені BEREC керівні принципи з географічного обстеження розгортання мереж використовують для визначення доступності мереж поняття «адрес» та визначають його як ідентифікацію постійного місця розташування споруди чи групи споруд. Тобто держава повинна гарантувати споживачу доступність послуги принаймні в обсязі «за зазначеною адресою» чи в ширшому.

Можна зробити висновок, що:

- ◆ стосовно споживачів, які отримують послуги голосового зв'язку за будь-якою технологією, що передбачає використання нумерації - мобільного зв'язку (ширше ніж в фіксованому місці), фіксованого зв'язку з радіодоступом VoIP, виконується умова забезпечення географічної доступності універсальної послуги голосового зв'язку так само, як і у випадку фіксованої телефонії;
- ◆ у разі відсутності на певній території доступу до послуг голосового зв'язку їх забезпечення може здійснюватись із застосуванням будь-якої технології, що дозволить обирати найбільш економічно доцільний спосіб.

З урахуванням такого підходу нижче розглянуті проблеми цінової та географічної доступності послуги голосового зв'язку та шляхи їх вирішення.

1. Цінова недоступність голосових послуг в фіксованому місці для окремих категорій споживачів

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі з низьким рівнем доходу (нижче встановленої межі бідності).

Інтерес стейкхолдерів полягає в доступності (можливості оплатити) послуги голосового зв'язку.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Законодавче визначення цілі:

Доступ споживачів до загальнодоступних телекомунікаційних послуг (підключення до мереж фіксованого зв'язку загального користування та місцевий телефонний зв'язок), які необхідні їм для задоволення власних потреб, участі в політичному, економічному та громадському житті (ст.6 Закону України «Про телекомунікації»). (ст.6 Закону України «Про телекомунікації»).

Підхід ЄС щодо визначення цілі:

Держави повинні забезпечити, щоб усі споживачі на своїх територіях мали доступ за доступною ціною, з урахуванням конкретних національних умов, до послуг голосового зв'язку, включаючи основні з'єднання, у фіксованому місці (Директива (ЄС) 2018/1972, ст.84).

Фактична ціль:

Фінансова доступність усім споживачам послуг голосового зв'язку (принаймні за будь-якою однією з наявних технологій її надання).

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Проблема полягає в неможливості окремих категорій споживачів з низьким рівнем доходів задовольняти потреби в послугах голосового зв'язку.

Згідно з даними опитування домогосподарств, проведеного Державною службою статистики, проблема стосується принаймні **1.7%** населення України, тобто більше ніж **700 тисяч** осіб. Саме така частка не користується телефонами через недостатність коштів. Нездатність дозволити собі мати телефон (зокрема, мобільний) є одним з критеріїв оцінки бідності¹.

За даними Звіту про результати аналізу виконання заходів з реалізації стратегії подолання бідності, затвердженого рішенням Рахункової палати від 11.09.2018 № 23–3 даний показник (відсутність телефону) становить **2 %** населення в Україні та **0.6 %** в країнах ЄС.

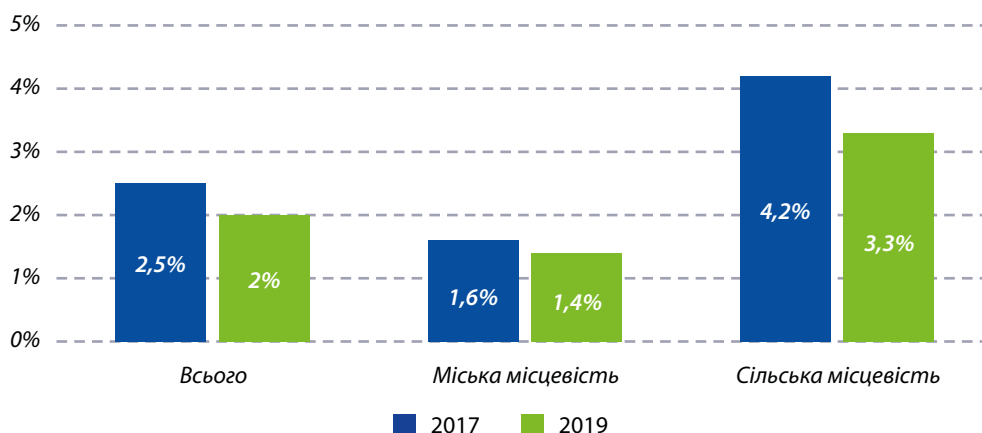
Частка населення, яке повідомило про відсутність будь-якого телефону у домогосподарстві

Болгарія	2,5%	Мальта	0,4%	Німеччина	0,1%	Данія	0%
Україна	1,7%	ЄС-28	0,3%	Естонія	0,1%	Франція	0%
Румунія	1,4%	Греція	0,3%	Ірландія	0,1%	Нідерланди	0%
Угорщина	1,2%	Італія	0,3%	Іспанія	0,1%	Фінляндія	0%
Польща	0,9%	Португалія	0,3%	Кіпр	0,1%	Швеція	0%
Литва	0,6%	Бельгія	0,2%	Люксембург	0,1%	Велика Британія	0%
Словаччина	0,6%	Латвія	0,2%	Австрія	0,1%	Норвегія	0%
Хорватія	0,5%	Чехія	0,1%	Словенія	0,1%	Швейцарія	0%

Дані: Статистичний збірник «Самооцінка домогосподарствами доступності окремих товарів та послуг».

Найбільш поширеною ця депривація є серед осіб, що проживають в сільській місцевості, Причорномор'ї (5.4%) та серед осіб, що проживають в домогосподарствах з однією людиною (4.4%).

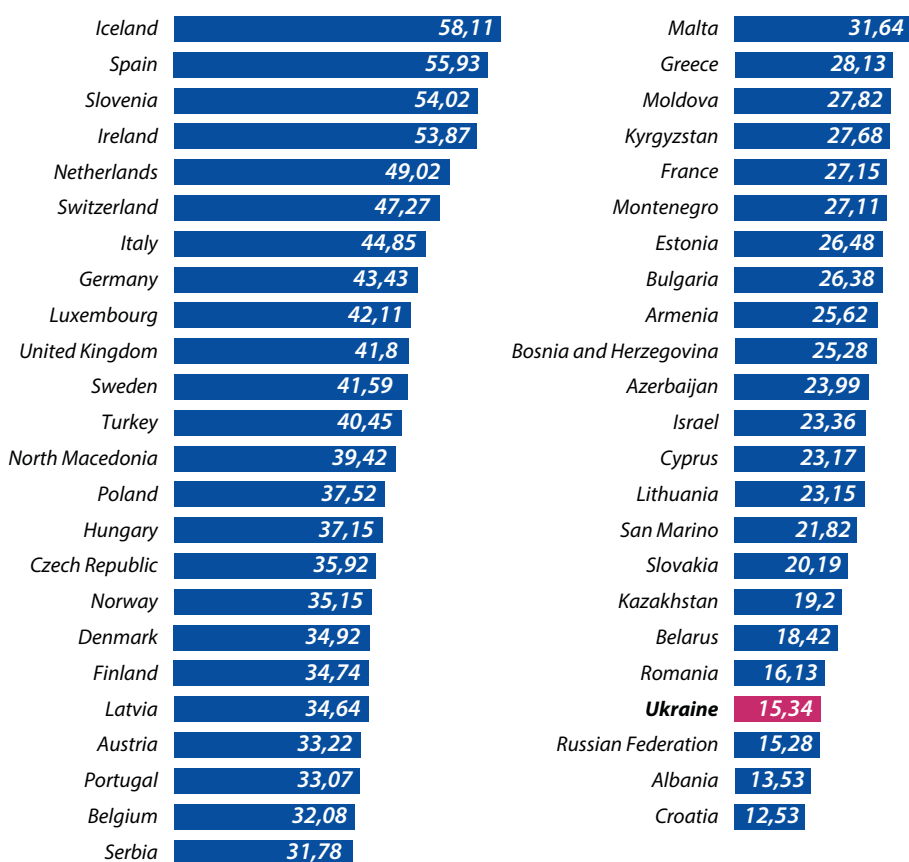
Частка домогосподарств, у яких відсутній будь-який телефон у зв'язку з недостатністю коштів

Дані: Статистичний збірник «Самооцінка домогосподарствами доступності окремих товарів та послуг».

Варто зазначити, що в Україні ціни на послуги голосового зв'язку загалом не є високими. Середня ціна фіксованого телефонного зв'язку для населення в 2019 році склала **77 грн** на місяць а мобільного — **67 грн** на місяць¹. Мобільний зв'язок в Україні один з найдешевших серед країн Європи і СНД.

Вартість дешевого пакету мобільного зв'язку, USD (PPP)

Дані: ІТУ. Вартість пакету зв'язку перерахована за паритетом купівельної спроможності відповідних валют². Вибірка: країни Європи і СНД.

¹ Доходи операторів на одного абонента, виключаючи доходи від пропуску трафіку. З урахуванням ПДВ.
² <https://www.itu.int/net4/ITU-D/ipb/index.html>

При цьому існують можливості отримувати послуги голосового зв'язку дешевше. Так, станом на серпень 2020 абонентам були доступні наступні публічні¹ тарифи:

Тип	Оператор (Провайдер)	Тариф	Ціна за місяць, грн	Кількість абонентів, до яких можна телефонувати безоплатно за умовами тарифу
Фікс	Укртелеком	Простий мінімальний	71.65	Місцева мережа
Фікс	Укртелеком	Інтернет-телефон простий	59 ²	±1500
Фікс	Датагруп	Економ	71.65	Відсутні (надається 168 хвилин на місцеві дзвінки)
Моб	Київстар	Дзвінки для батьків (контракт)	60	26.2 млн
Моб	Lifecell	Просто Лайф	40	7.4 млн
Моб	Vodafone	SuperNet Start	110	19.7 млн
Моб	Інтертелеком	Приємне спілкування 50	50	Менше 1 млн
Моб	Lycomobile	Все в одному XS	50	Невідомо

Серед пакетів послуг мобільного зв'язку можна знайти дешевші мінімальні пакети, ніж на універсальні послуги, ціни на які регулюються державою. При цьому, за інформацією ПАТ «Укртелеком», регульовані тарифи не повністю покривають витрати на надання універсальної послуги (розрахунок тарифів робиться на основі даних про собівартість за попередні періоди). Таким чином, собівартість надання послуг традиційного телефонного зв'язку вища, ніж собівартість надання послуг за іншими технологіями.

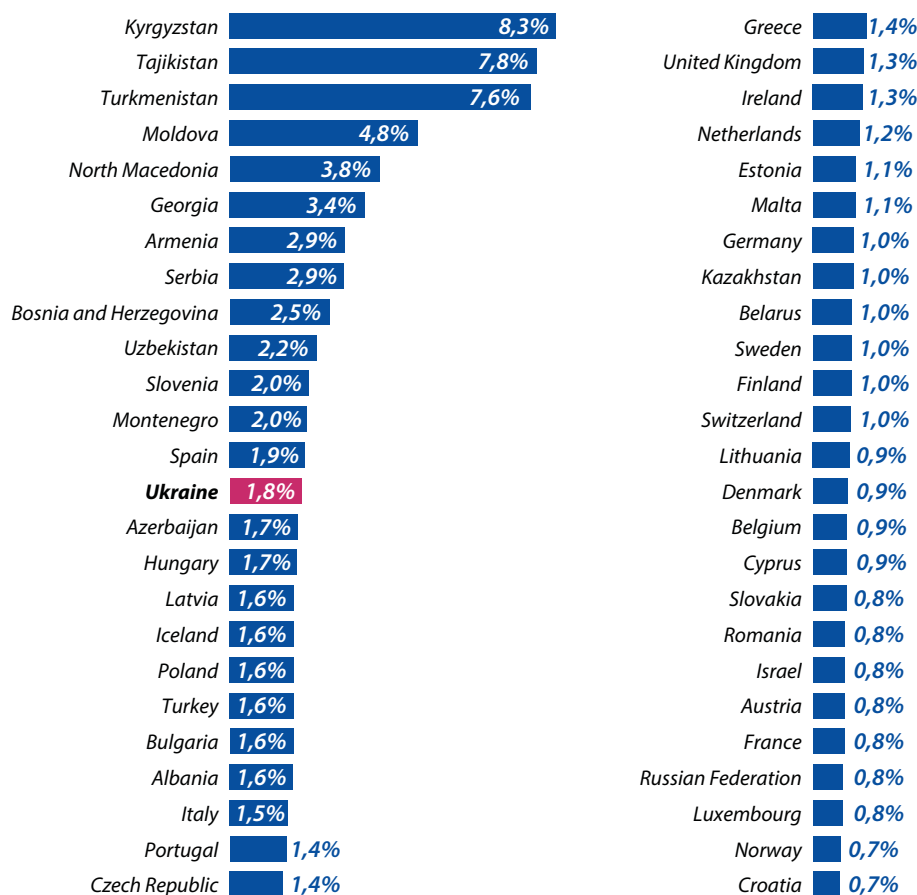
Витрати на придбання мінімального пакету послуг фіксованого голосового зв'язку становлять **3,4%** від прожиткового мінімуму. Цей показник для найдешевших пакетів послуг мобільного зв'язку становить **1,9%**.

Незважаючи на дешевизну голосового зв'язку в абсолютних величинах порівняно з іншими країнами, його частка в доходах громадян порівняно висока. Це свідчить, перш за все, про низькі доходи громадян.

¹ Також поширена практика використання непублічних тарифів, тобто таких, які мають вигідніші умови, але недоступні на вебсайті

² 10 грн за послуги телефонії, 49 грн за найдешевший інтернет-пакет

Частка, яку становить вартість дешевого пакету мобільного зв'язку в валовому національному доході на душу населення

Дані: ІТУ. Вибірка: країни Європи і СНД.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Бідність певної частини споживачів.

Згідно із прогнозом Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, за підсумками 2020 року рівень бідності (за критерієм витрати нижче фактичного прожиткового мінімуму) може сягнути **45 %¹**.

Діюча система пільг з оплати телекомунікаційних послуг не забезпечує надання допомоги бідним верствам населення, а передбачає державну підтримку в основному за професійними та іншими ознаками.

Тарифне регулювання універсальних телекомунікаційних послуг, яке запроваджувалось саме з метою забезпечення доступності таких послуг, не вирішує цю проблему.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

1) Періодичне здійснення моніторингу рівня роздрібних цін на послуги голосового зв'язку та їх доступні з огляду на рівень доходів споживачів, що передбачено ст. 100 Закону «Про електронні комунікації» відповідно до ст. 85 Директиви (ЄС) 2018/1972. Необхідна розробка та прийняття КМУ процедур здійснення такого моніторингу.

2) Запровадження технологічної нейтральності надання універсальних послуг та державної фінансової підтримки отримання малозабезпеченими споживачами послуг голосового зв'язку не залежно від технології їх надання. Це також дозволить більш ефективно витратити державні кошти з урахуванням найбільш оптимальних цін на послуги за тією чи іншою

¹ <https://www.msp.gov.ua/news/18675.html>

технологією. Такий підхід передбачений ст. 99 - 101 Закону «Про електронні комунікації» відповідно до ст. 85 Директиви (ЄС) 2018/1972.

3 Запровадження адресної фінансової підтримки певним групам споживачів з числа тих, рівень доходу яких нижче законодавчо визначеної межі бідності для цілей отримання послуг голосового зв'язку. Це передбачено ст.100 Закону «Про електронні комунікації». Для реалізації норм цієї статті потрібні зміни в ряд законодавчих актів з питань соціального захисту населення та, в тому числі щодо критеріїв для віднесення до категорії споживачів, що потребують державної підтримки на отримання послуг голосового зв'язку, а також прийняття КМУ порядку визначення розміру такого відшкодування та способу його надання.

Такий підхід узгоджується з: Директивою (ЄС) 2018/1972 (ст.85), яка передбачає, що у разі встановлення недоступності цін на універсальні послуги для споживачів з низькими доходами або особливими соціальними потребами, держави можуть гарантувати надання підтримки таким споживачам для цілей комунікації; Стратегією подолання бідності (розпорядження КМУ від 16.03.2016 р. № 161-р), яка передбачає — підвищення рівня охопленості бідного населення соціальною підтримкою, забезпечення адресної допомоги.

4 Перегляд діючої системи пільг та заміна їх на адресні субсидії для малозабезпечених споживачів (розробка окремого законопроекту). Спрямування коштів державного та місцевих бюджетів, що передбачаються для пільг, на надання адресних субсидій. Ціна пільг для визначених законом категорій на даний час становить для держави біля **100 млн грн на рік** (за інформацією Укртелекому в I півріччі 2020 р. підприємством надано послуг, що передбачають компенсацію пільг в розмірі **48 млн грн**).

Альтернативні шляхи

Регулювання тарифів на універсальні послуги. Такий варіант також передбачений Директивою (ЄС) 2018/1972.

Рівень цін на послуги голосового зв'язку та наявний досвід тарифного регулювання універсальних послуг в Україні свідчить про недоцільність та неефективність такого шляху.

Ціни на послуги фіксованого голосового зв'язку, що регулюються державою, бувають вищими за послуги, що надаються за ринковими цінами із застосуванням інших технологій.

Також цінове регулювання є суттєвим регуляторним навантаженням на учасників ринку. Стаття 85 Директиви (ЄС) 2018/1972, яка визначає механізми забезпечення цінової доступності універсальних послуг, передбачає, що при застосуванні цієї статті держави прагнуть мінімізувати спотворення ринку.

Враховуючи, що причини проблеми пов'язані переважно з бідністю частини споживачів, доступні для них тарифи можуть бути меншими за собівартість надання послуг. Це потребуватиме запровадження складних механізмів розрахунку збитків та компенсації операторам, що міститиме корупційні ризики. Також в Україні склалась негативна практика заборгованості з боку органів державної та місцевої влади за надані на пільгових умовах телекомунікаційні послуги.

2. Недоступність на окремих територіях послуг голосового зв'язку

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі в віддалених регіонах, де відсутні телекомунікаційні мережі, в яких надаються послуги голосового зв'язку.

Інтерес стейкхолдерів полягає в можливості підключення до телекомунікаційної мережі для отримання послуг голосового зв'язку належної якості (незалежно від технології їх надання).

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Законодавче визначення цілі:

Доступ споживачів до загальнодоступних телекомунікаційних послуг (підключення до мереж фіксованого зв'язку загального користування та місцевий телефонний зв'язок), які необхідні їм для задоволення власних потреб, участі в політичному, економічному та громадському житті (ст.6 Закону України «Про телекомунікації»).

Розширення сучасної мережі зв'язку з метою забезпечення якісного телефонного сполучення. (Стратегія подолання бідності, розпорядження КМУ від 16.03.2016 р. № 161-р).

Підхід ЄС щодо визначення цілі:

Держави повинні забезпечити, щоб усі споживачі на своїх територіях мали доступ до належної послуги голосового зв'язку за якістю, визначеною на їхніх територіях, включаючи основні з'єднання, у фіксованому місці (Директива (ЄС) 2018/1972, ст.84).

Фактична ціль:

Доступність усім споживачам можливості отримати послуги голосового зв'язку (принаймні за будь-якою однією з наявних на відповідній території технологій її надання).

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Неможливість задовольнити потреби в послугах голосового зв'язку через відсутність на окремих територіях телекомунікаційних мереж.

Точно оцінити масштаб проблеми складно, зважаючи на відсутність даних. Наразі відомі наступні факти:

- ◆ В розпорядженні НКРЗІ відсутні дані щодо покриття населених пунктів мережами фіксованого зв'язку. Найбільший оператор фіксованого голосового зв'язку ПАТ «Укртелеком» не має готового переліку населених пунктів, в яких він надає послуги. Зважаючи на порівняно незначну кількість абонентів фіксованого голосового зв'язку сільської мережі (**350 тисяч** фізичних і **78 тисяч** юридичних осіб), покриття населених пунктів може бути меншим, ніж покриття мережами мобільного зв'язку. При цьому, ПАТ «Укртелеком» має технічну можливість надання конвергентних послуг в зоні покриття операторів мобільного зв'язку;
- ◆ За даними НКРЗІ (на основі звітності операторів), мережами мобільного зв'язку покриті населені пункти, в яких проживає **98,9%** населення. Проте невідомо, в яких саме населених пунктах відсутнє покриття і чи є в цих населених пунктах доступ до інших форм отримання послуг голосового зв'язку;
- ◆ Останні тенденції на ринку мобільного зв'язку (припинення надання послуг за стандартом CDMA та початок використання діапазону **900 Мгц**) створюють ризики зменшення зони покриття мобільним зв'язком;

Оператори і провайдери, які надають послуги доступу до Інтернету, можуть бути альтернативними постачальниками голосових послуг. Проте **65%** сільських населених пунктів не покрито якісним ШСД¹.

Таким чином, можна стверджувати, що проблема стосується не більше ніж **462 тисяч** осіб.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

1 Не виконано вимоги Закону «Про телекомунікації» (ст. 64), згідно з яким Концепція розвитку телекомунікацій повинна передбачати порядок та строки забезпечення доступу до загальнодоступних послуг для споживачів сільських, гірських районів, а також для таких вразливих груп споживачів, як малозабезпечені сім'ї, пенсіонери та особи з інвалідністю, а також кінцеві терміни досягнення можливості загального доступу всього населення України до загальнодоступних послуг, обсяги будівництва телекомунікаційних мереж та необхідні капіталовкладення для досягнення даної цілі.

Ухвалена в 2006 році Концепція розвитку телекомунікацій не відповідає вказаним вимогам, передбачені в ній заходи забезпечення універсальних послуг носять декларативний характер.

2 В органах державної влади, зокрема, відповідальних за формування та реалізацію державної політики в сфері телекомунікацій та за регулювання телком-ринку відсутня інформація щодо територій, на яких недоступні телекомунікаційні мережі для отримання загальнодоступних послуг.

Отже, відсутня інформація про населені пункти (їх частини), де недоступні послуги голосового зв'язку за жодною з технологій.

3 Закон «Про телекомунікації» обмежує технології надання універсальних послуг, передбачаючи підключення до мереж фіксованого зв'язку загального користування.

При цьому, наявна тенденція відмови споживачів від отримання послуг за даною технологією та заміни їх послугами мобільного зв'язку і дзвінками через мережу Інтернет, зокрема з використанням мобільних додатків (станом на 31.12.2019 кількість абонентів фіксованого телефонного зв'язку складала **4 178 тис. од.** і зменшилась на **31,2 %** в порівнянні з минулим роком).

В середньому по Україні показник забезпеченості послугами фіксованого зв'язку, отже відповідною універсальною послугою на **100** жителів — **9,9**.

В той час, як для послуг мобільного зв'язку цей показник становить **128,2**. Споживачі вказаних послуг, зазвичай, не потребують забезпечення послугами фіксованого голосового зв'язку.

Доля послуг фіксованого доступу до мережі Інтернет — показник **46, 3**. (звіт НКРЗІ за 2019 р.)

Послуги якісного фіксованого ШСД (що дозволяє отримувати послуги голосового зв'язку) доступні мешканцям **98 %** міст та **35 %** сіл.

Підхід, за якого держава визначає універсальну послугу за технологією, попит на яку стрімко падає, рівень доступності найнижчий та забезпечення якої є менш економічно ефективним в порівнянні з іншими технологіями, є недоцільним.

¹ <https://thedigital.gov.ua/news/podililisya-planami-rozvitku-optichnogo-internetu>

4 Відсутні інструменти державної підтримки розвитку телекомунікаційних мереж на територіях, де будівництво мереж є економічно не вигідним. Не виконані вимоги Закону «Про телекомунікації» (ст.64): у разі недостатнього задоволення попиту на загальнодоступні послуги в окремих регіонах НКРЗІ може покласти на операторів, провайдерів з істотною ринковою перевагою та на операторів фіксованого проводового зв'язку, що здійснюють діяльність у цих регіонах, обов'язки з розвитку та надання таких послуг із застосуванням механізму компенсації збитків, установленого КМУ.

Механізм компенсації не був встановлений, що унеможливило застосування вказаного інструменту.

5 Дороге будівництво телекомунікаційних мереж (ця проблема описана окремо в п.1, 2 підрозділу II розділу 5 цієї книги).

6 Ліцензійні умови користування РЧР (п.4.1.8) не вимагають покриття послугами мобільного зв'язку усіх населених пунктів на території дії ліцензії, повним освоєнням РЧР вважається наявність не менше **одного** дозволу на експлуатацію РЕЗ на кожні **500 тисяч** населення відповідного регіону та надання послуг за встановленими значеннями показників якості (крім ліцензій в діапазоні до **1 ГГц**, де є вимога щодо покриття кожного населеного пункту регіону).

7 Недостатньо ефективним є використання такого інструменту, передбаченого Ліцензійними умовами користування РЧР, як встановлення особливостей щодо повного освоєння РЧР за умовами тендеру або конкурсу на отримання ліцензії. За наявності інформації про населені пункти (їх частини) де немає доступу до послуг голосового зв'язку за жодною з технологій до умов таких ліцензій могли б включатись вимоги щодо покриття цих населених пунктів.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

1 Внесення змін до законодавства, спрямованих на здешевлення будівництва телекомунікаційних мереж (описано в п.1, 2 підрозділу II розділу 5 цієї книги), що дозволить в частині випадків вирішити проблему без інструментів державної підтримки (частково передбачено Законом «Про електронні комунікації» розділ V).

2 Запровадження технологічної нейтральності надання універсальних послуг голосового зв'язку відповідно до ст. 99 Закону «Про електронні комунікації» та з урахуванням Директиви (ЄС) 2018/1972 (п.230, ст.84), відповідно до якої:

◆ не повинно бути жодних обмежень щодо технічних засобів, за допомогою яких надаються адекватні послуги голосового зв'язку у фіксованому місці, які дозволяють використовувати дротові або бездротові технології;

◆ держави забезпечують доступ до послуг голосового зв'язку, включаючи основні з'єднання, у фіксованому місці, крім того, можуть також забезпечити доступність таких послуг, які не надаються у фіксованому місці, якщо вони вважають це необхідним для забезпечення повної соціальної та економічної участі споживачів у суспільстві.

Такий підхід передбачає врахування реальних незадоволених потреб споживачів в послугах голосового зв'язку, що значно зменшує необхідні обсяги державної підтримки та, відповідно, її втручання в функціонування ринку.

У разі необхідності державної підтримки це також дозволить більш ефективно витратити державні кошти, обираючи в кожному випадку найменш затратні способи організації доступу до послуг голосового зв'язку (передбачено ст. 99 Закону «Про електронні комунікації»).

- 3 Запровадження географічних оглядів доступності послуг голосового зв'язку з метою визначення територій, які потребують забезпечення такими послугами (передбачено ст. 21 Закону «Про електронні комунікації». Імплементация вимог Закону потребуватиме розробки та прийняття НКРЗІ методики проведення та оновлення таких географічних оглядів).
- 4 При визначенні умов ліцензій, які повинні бути застосовані до прав користування радіочастотами, отриманими на конкурсних засадах, враховувати необхідність покриття територій, на яких відсутній доступ до послуг голосового зв'язку (передбачено ст. 59, 61 Закону «Про електронні комунікації», потребуватиме деталізації в підзаконних актах).
- 5 Внесення змін до Ліцензійних умов користування РЧР в частині визначення умов повного задіяння РЧР з метою підвищення ефективності використання радіочастот та збільшення кількості населених пунктів в яких доступні послуги мобільного зв'язку.
- 6 Запровадження інструментів державної підтримки надання послуг голосового зв'язку на визначених державою територіях, де така послуга не може бути забезпечена на комерційних умовах, в тому числі:
 - ◆ Призначення, зокрема, на конкурсних умовах, постачальників для розгортання електронних комунікаційних мереж з метою забезпечення доступності універсальних послуг та надання їм на пільгових умовах доступу до інфраструктури державної та комунальної власності для будівництва мереж (передбачено ст. 101 Закону «Про електронні комунікації», потребує розробки підзаконних актів);
 - ◆ У разі необхідності, виплата таким постачальникам компенсації за рахунок державних коштів частини витрат (що перевищують відповідні витрати, які були б при розгортанні мереж на комерційних умовах) за рахунок державних коштів. Такий шлях вирішення проблеми відповідає Директиві (ЄС) 2018/1972, ст. 86, 90 (передбачено ст. 102 Закону «Про електронні комунікації», потребує розробки підзаконних актів).
- 7 Використання інструментів, передбачених законами «Про приватно-державне партнерство» та «Про концесії».

Альтернативні шляхи

Створення фонду універсальних послуг, розподіл збитків від надання універсальних послуг голосового зв'язку між учасниками ринку.

Такий варіант також передбачений Директивою (ЄС) 2018/1972, зокрема ст.90: якщо на підставі розрахунку витрат, національні регуляторні органи виявляють, що на постачальника накладається несправедливе навантаження, держави на прохання зацікавленого постачальника, повинні зробити одне або обидва з наступного:

- (a) запровадити механізм компенсації цьому постачальнику із визначенням чистих витрат за прозорих умов з державних коштів;
- (b) поділити чисту вартість зобов'язань щодо універсальної послуги між постачальниками електронних комунікаційних мереж та послуг.

Враховуючи незначний масштаб проблеми (за умови запропонованого підходу щодо технологічної нейтральності), наявність низки інших дієвих інструментів, значний рівень податкового навантаження на бізнес в Україні та високі корупційні ризики даного інструменту, вважаємо недоцільним його застосування.

3. Відсутність простих і дієвих інструментів захисту прав та інтересів споживачів

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі послуг голосового зв'язку.

Інтереси полягають в доступності простих, дешевих і швидких механізмів захисту у разі порушення їхніх прав.

Закон України «Про телекомунікації» визначає споживача як юридичну або фізичну особу, а Закон України «Про захист прав споживачів» (ст.1) — як фізичну особу.

Підхід ЄС — визначати споживачем фізичну особу¹.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Законодавче визначення цілі:

Захист прав споживачів не визначено як ціль галузевого законодавства. При цьому визначено пріоритет інтересів споживачів (ч. 2 ст. 37 Закон України «Про телекомунікації»).

Підхід ЄС щодо визначення цілі:

Відповідно до Хартії основних прав ЄС (ст. 38) політики ЄС повинні включати підвищений рівень захисту прав споживачів.

Директива (ЄС) 2018/1972 (ст. 3) визначає цілі із сприяння інтересам громадян Союзу, в тому числі, забезпечуючи високий і загальний рівень захисту для кінцевих користувачів через необхідні галузеві правила.

Регламент (ЄС) №254/2014 Про багаторічну споживчу програму на 2014-20 роки² (ст. 2) ставить цілі з забезпечення високого рівня захисту споживачів, розширення можливостей споживачів, розміщення споживача в центрі внутрішнього ринку, інтеграції інтересів споживачів у галузеві політики.

Відповідно до Угоди про Асоціацію (ст. 415 Глави 20 «Захист прав споживачів» Розділу V) Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити високий рівень захисту прав споживачів та досягнути сумісність української системи захисту прав споживачів з аналогічними системами держав-членів ЄС.

Фактична ціль політики:

Гарантія беззаперечного, швидкого та ефективного захисту прав та інтересів споживача.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Споживачі захищають свої права за допомогою звернення НКРЗІ, Держпродспоживслужби та судів.

В звіті НКРЗІ³ за 2019 рік зазначено, що протягом року на розгляд до комісії надійшло **12 557** звернень громадян. Наведена НКРЗІ динаміка звернень показує тенденцію їх зростання з 2013 року (**2 340** звернень) у **6** разів.

З цих звернень переважна більшість пов'язана з послугами голосового зв'язку:

39,3% — послуги фіксованого телефонного зв'язку (щодо тривалої відсутності та неякісного надання телефонного зв'язку, припинення надання послуг телефонного зв'язку, що надаються за допомогою таксофонів, незгоди з розміром виставлених рахунків та відключення телефону);

30,5% — послуги мобільного зв'язку (щодо незгоди із зняттям коштів з особового рахунку, зміни тарифного плану (умов), неякісного зв'язку та організації надання послуг).

¹ Директива (ЄС) 2011/83 (ст.2) про права споживачів, Директива (ЄС) 2018/1972 (ст.2).

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0254>

³ https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/9088/Zvit_2020_NKRZI.pdf

Але ці цифри не відображають реальну картину порушень. Часто споживачі не звертаються за захистом своїх прав, в тому числі з причин низької ефективності такого інструменту як звернення до державних органів.

Регламент (ЄС) №254/2014 Про багаторічну споживчу програму на 2014-20 роки (додаток III) передбачає досягнення в 2020 році такого показника — в **90 %** випадків порушень прав споживачі повинні звертатись за захистом, що передбачає що процедури звернення повинні бути простими та ефективними.

За інформацією з вказаного звіту НКРЗІ, за 2019 рік:

- ◆ вирішено позитивно **17,1%** звернень;
- ◆ щодо **75%** звернень надані роз'яснення;
- ◆ проведено **18** позапланових перевірок суб'єктів ринку телекомунікацій на підставі звернень споживачів, за результатами яких видано **2** приписи про усунення виявлених порушень та складено **6** протоколів про адміністративні правопорушення.

Як ми бачимо, за більшістю звернень споживачів НКРЗІ надано роз'яснення, які часто є формальними відписками (що цитують норми законодавства). При цьому, за **12557** тис. звернень перевірки проводилися лише **18** разів, а складених протоколів менше **10**. Такі цифри у поєднанні з динамікою скарг, на наше переконання, свідчать про низьку захищеність споживачів.

В публічному звіті Держпродспоживслужби¹ в частині розгляду звернень споживачів інформації окремо за сферою телекомунікацій не наведено. Загалом щодо послуг у всіх сферах в 2019 році надійшло **8548** скарг, з яких біля **54%** вирішено позитивно, щодо інших надані роз'яснення.

Наведене ми інтерпретуємо як те, що у більшості випадків споживачі послуг голосового зв'язку звертаються до НКРЗІ. Також цифри свідчать про значно більшу неефективність НКРЗІ в питаннях захисту прав споживачів у порівнянні з Держпродспоживслужби (**17%** та **54%** звернень вирішено позитивно відповідно).

Статистика щодо судового захисту прав споживачів голосових послуг відсутня.

Шлях звернення до суду є складним та дорогим для споживача (витрати на судовий розгляд часто перевищують завдану порушенням шкоду). Крім того рівень довіри до судової систем є низьким, вона не виконує поставлені перед нею завдання на належному рівні, в тому числі через розповсюдженість корупційних явищ у сфері правосуддя, про що вказано в Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки (Указ Президента України від 20.05.15 № 276/2015).

Права споживачів телекомунікаційних послуг в Україні слабо захищені державою і законом внаслідок відсутності дієвих і доступних механізмів їх відновлення.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Загалом спостерігається низька ефективність НКРЗІ у реалізації чинних інструментів захисту прав споживачів, що певною мірою пов'язано з недостатньою адміністративною спроможністю регулятора.

При цьому відсутні механізми, що спрощують захист справ споживачів. Причини недоступності простих і дієвих інструментів захисту прав та інтересів споживачів послуг голосового зв'язку, в основному, є характерними для захисту споживачів в Україні загалом²:

- ◆ не створено систему реалізації європейського принципу презумпції невинуватості споживача;

¹ http://consumer.gov.ua/ContentPages/Zviti_Pro_Robotu_Derzhprodspozhivsluzhbi/170/

² Вказані в Концепції державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року, розпорядження КМУ від 29.03.2017 № 217-п

- ◆ відсутні доступні та прозорі засоби системи досудового розгляду скарг і реагування на результати незалежних споживчих досліджень;
- ◆ відповідальність суб'єктів господарювання за порушення прав споживачів не забезпечує попередження повторних порушень таких прав.

Механізми судового захисту не враховують того, що споживач є найбільш економічно слабкою, найменш професійною та юридично підготовленою стороною у ринкових відносинах з суб'єктами підприємництва. Особливістю даного ринку є наявність великих гравців та випадки масових аналогічних порушень прав споживачів постачальником послуг. Наразі в Україні відсутній інститут позовів на користь невизначеного кола осіб, який би дозволяв в рамках одного позову захищати права широкого кола споживачів (включаючи компенсацію збитків і т.д.)¹.

Максимальний розмір штрафу за порушення прав споживачів не перевищує **1700 грн**² і не може розглядатись як стимул для утримання від порушень.

Закон України «Про телекомунікації» (ст.21) передбачає, що НКРЗІ з метою захисту прав споживачів співпрацює з організаціями, які представляють інтереси споживачів, забезпечує такі організації, а також самих споживачів необхідною інформацією щодо діяльності операторів, провайдерів телекомунікацій. На сьогодні відсутня співпраця подібних організацій з галузевим регулятором, участь в обговоренні регуляторних актів, що впливають на права та інтереси споживачів відсутні. Споживачі послуг голосового зв'язку не беруть участі у процесах формування та реалізації державної політики та розробки регуляторних актів у сфері телекомунікацій. Певною мірою це пов'язано з відсутністю державних механізмів підтримки діяльності таких об'єднань.

Слід зазначити, що Регламент (ЄС) №254/2014 Про багаторічну споживчу програму на 2014-20 роки (ст.3,7,8) передбачає фінансову підтримку організацій споживачів ЄС та третіх країн, зокрема країн, до яких застосовується Європейська політика сусідства, до яких належить й Україна.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

1» Запровадження інструментів швидкого та економного вирішення спорів для споживачів, у тому числі через онлайн-систему (шляхом імплементації вимог Директиви (ЄС) 2018/1972 (ст.25, Додаток IX), Директиви (ЄС) 2011/83 (ст.6) та Директиви (ЄС) 2013/11 про альтернативне вирішення споживчих спорів щодо:

- ◆ здійснення регулятором у сфері електронних комунікацій позасудового врегулювання за зверненням споживачів їхніх спорів з постачальниками послуг електронних комунікацій (передбачено Законом «Про електронні комунікації», ст.123);
- ◆ визначення постачальниками послуг внутрішніх механізмів позасудового захисту прав споживачів (закріплення відповідної вимоги у правилах надання та отримання електронних комунікаційних послуг);
- ◆ надання постачальником послуг, до укладення договору, інформації споживачу про механізми позасудового вирішення спорів та відшкодування шкоди та способи доступу до цих механізмів (внесення змін до правил надання та отримання електронних комунікаційних послуг).

¹ Закон України «Про захист прав споживачів» (ст.25) передбачає право об'єднання споживачів звертатися з позовом до суду про визнання дій продавця, але на практиці це не працює через норми.

² Від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст.148-2 КУпАП)

- 2) Забезпечення спрощеної процедури судового розгляду споживчих спорів, зміни судових підходів під час розгляду споживчих позовів у частині надання доказів, відшкодування моральної шкоди, запровадження системи реалізації європейського принципу презумпції невинності споживача¹.
- 3) Запровадження інституту колективних позовів на користь невизначеного кола осіб. Він має передбачати процедуру процесуальної співучасті, спрямовану на об'єднання однорідних вимог чисельної групи осіб, з правовими наслідками для них, в єдине провадження, можливість позивача представляти інтереси чисельної групи осіб, які не є сторонами справи, але мають однорідні вимоги, й чисельність таких осіб заздалегідь визначити неможливо² (необхідні зміни до Цивільного процесуального кодексу України).
- 4) Встановлення дієвих штрафних санкцій за порушення прав споживачів, запровадження адміністративно-господарської відповідальності суб'єктів господарювання замість адміністративної відповідальності їхніх посадових осіб, що дозволить суттєво збільшити розміри штрафів (передбачено Законом «Про електронні комунікації», ст.126).
- 5) Запровадження інструментів державної підтримки, в тому числі фінансової для організацій, що займаються захистом прав та інтересів споживачів та підвищенням обізнаності з питань, що стосуються споживачів.
- 6) Підтримка розробки інтерактивної платформи для обміну кращими практиками та матеріалами для навчання впродовж життя споживачів з особливим акцентом на вразливих споживачів, які мають труднощі в доступі та розумінні споживчої інформації (з урахуванням досвіду реалізації Європейської споживчої стратегія на 2014-2020 роки).
- 7) Забезпечення прозорості ринку послуг голосового зв'язку для споживачів шляхом імплементації положень ст.103 Директиви (ЄС) 2018/1972 щодо забезпечити безкоштовного доступу кінцевих користувачів до принаймні одного незалежного онлайн інструменту порівняння умов надання та якості послуг міжособистісних комунікацій (передбачено Законом «Про електронні комунікації», ст.110).
- 8) Закріплення на законодавчому рівні цілей щодо високого рівня захисту прав споживачів в сфері електронних комунікацій.
- 9) Визначити «споживачем» телекомунікаційних послуг тільки фізичних осіб³ (передбачено законопроектом 3014, ст.2).
- 10) Доповнення механізмів розробки законодавчих актів з метою виявлення та визначення шляхів врегулювання існуючих проблем споживачів, несправедливих торговельних практик на етапі їх підготовки та інтеграцію інтересів споживачів в формування та реалізацію державної політики, зокрема в сфері електронних комунікацій, а також моніторингу фактичного впливу законодавчих ініціатив на споживачів (внесення змін до регламентів та процедур розробки та прийняття законодавчих актів).

¹ Передбачено Концепцією державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року (розробка та прийняття відповідного законопроекту про внесення змін до закону України «Про захист прав споживачів», Цивільного процесуального кодексу України)

² Передбачено Концепцією державної політики у сфері захисту прав споживачів на період до 2020 року. При цьому доцільно врахувати положення: Директиви (ЄС) 98/27, в якій зазначено про право подавати груповий позов на захист споживачів їхнім асоціаціям, Резолюції Європейського Парламенту від 09.02.2012 щодо застосування принципу opt-in, тобто зацікавлені в судовому розгляді позивачі повинні здійснити активну дію з метою захисту порушених прав та одержання відшкодування.

³ На базі підходів Директиви (ЄС) 2011/83 та Директиви (ЄС) 2018/1972 та Закону України «Про захист прав споживачів».

Окремі актуальні проблеми споживачів послуг голосового зв'язку, обумовлені відсутністю дієвих механізмів захисту їхніх прав

3.1 Незахищеність анонімних абонентів мобільного зв'язку

ОПИС ПРОБЛЕМИ

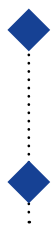
86% абонентів мобільного зв'язку отримують послуги за передплатою¹, більша частина з них — знеособлена². Поширеною є практика відмови у захисті їх прав як НКРЗІ, так і судами на підставі факту знеособленого отримання послуг. Це унікальна практика саме ринку голосових послуг. Адже загальні правила захисту прав споживачів інших ринків не передбачають ідентифікації споживачів (покупцеві в супермаркеті не потрібно до придбання товару заключати договір та передавати паспортні дані магазину, щоб потім мати право на захист своїх прав).

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Підзаконний акт НКРЗІ звужує обсяг прав анонімних абонентів, встановлений законами «Про телекомунікації» та «Про захист прав споживачів».

Пункт 3.2 Порядку реєстрації абонентів³ передбачає, що право абонента на отримання інформації про надані йому телекомунікаційні послуги виникає лише після реєстрації (виключно з дати, коли така реєстрація була проведена).

Така норма ускладнює, а часто і унеможлиблює захист порушених прав знеособлених абонентів через неможливість отримання доказів, необхідних для їх захисту. При цьому, норма, що визначена підзаконним НПА:

позбавляє абонентів, що отримують послуги знеособлено права на отримання від оператора, провайдера наявних відомостей щодо наданих телекомунікаційних послуг, яке встановлено п. 8 ч.1 ст. 32 Закону України «Про телекомунікації» для всіх споживачів⁴;

звужує зміст та обсяг існуючих прав споживачів, що суперечить ст. 22 Конституції України.

Директиви 2011/83 (ЄС) та 2018/1972 (ЄС), як і закони України, не встановлюють відмінний обсяг прав споживачів на захист в залежності від форми укладення договору.

Порушення у правозастосовній практиці органів державної влади

НКРЗІ у відповідях на скарги знеособлених абонентів, наприклад, щодо неправомірного списання коштів за контент-послуг, пов'язує здійснення «інших передбачених законодавством прав» з виконання вимог щодо реєстрації, що не передбачено жодними законодавчими актам.

З відмовою у захисті своїх прав знеособлені абоненти зустрічаються також в судах. Так, Рішенням Апеляційного суду Харківської області № 645/30/17 від 21.08.2018⁵ залишено без задоволення позов про захист прав споживача. Серед мотивації, наведеної в рішенні, зокрема, зазначено, що номер не належить контрактному абоненту, не зареєстрований за будь-якою фізичною особою, а використовується за усним договором, що передбачає знеособлену форму обслуговування. Таким чином, абоненти, що отримують послуги знеособлено, стикаються з обмеженням прав та відмовою у їх захисті з боку державних органів.

¹ Відповідь НКРЗІ №06-3671/154 від 20.08.2020

² Експертна думка авторів

³ Порядок реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі (рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 607)

⁴ Закон України «Про телекомунікації» (ст. 2, 32): визначає абонента як споживача телекомунікаційних послуг, який отримує телекомунікаційні послуги на умовах договору, незалежно від форми його укладення; передбачає права усіх споживачів на державний захист своїх прав та оскарження неправомірних дій операторів, провайдерів шляхом звернення до суду і уповноважених державних органів; не встановлюють виключення щодо реалізації вказаних прав для тих хто отримує послуги без укладення договору в письмовій формі, зокрема знеособлено.

⁵ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76019368>

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

- 1 Виключити з законодавства вимогу щодо отримання інформації про надані послуги за умов реєстрації абонента, що отримує послуги знеособлено: внести зміни до Порядку реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі, виключивши п.3.2.
- 2 Внести зміни до Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг щодо можливості та процедури здійснення верифікації абонента, який отримує послуги знеособлено, в разі його звернення за захистом порушеного права.

3.2 Спам¹

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Абоненти отримують небажані повідомлення та не мають ефективної можливості їх заблокувати. Точна статистика щодо проблеми відсутня.

Споживачі послуг голосового зв'язку отримують спам шляхом SMS, голосових повідомлень, масових дзвінків.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Відповідальність за поширення спаму не передбачена.

Відсутні інструменти боротьби зі спамом.

Поширення та використання персональних даних споживачів без їх згоди, низька ефективність застосування інструментів захисту персональних даних.

Масові дзвінки не підпадають під визначення спаму, здійснення таких дзвінків із застосуванням випадкової вибірки номерів з певного діапазону не заборонені законодавством.

Не застосування на практиці інструменту відключення оператором споживача, що є джерелом спаму².

Малоефективною є також заборона такої форми агресивної та нечесної підприємницької практики як *постійні* електронні або інші повідомлення без згоди на це споживача, передбачена Законом «Про захист прав споживачів» (ч. 5 ст. 19).

При підготовці законопроекту про електронні комунікації (3014) до другого читання було змінено окремі положення щодо заборони спаму (ст. 120). Зокрема, Законом «Про електронні комунікації» дозволено масове розсилання операторами телекомунікацій без згоди кінцевих користувачів повідомлень, пов'язаних з наданням ними інформаційних послуг. Це суттєво погіршує ситуацію із захистом від спаму порівняно з чинним законодавством, оскільки дозволяє необмежено надсилати споживачам будь-яку рекламну чи іншу інформацію шляхом замовлення інформаційних послуг у оператора телекомунікацій.

Також було виключено вимогу стосовно того, що згода на надсилання реклами чи здійснення прямого маркетингу повинна бути надана абонентом попередньо (що дозволило б уникати застосування «мовчазної згоди»).

¹ «Спам – електронні, текстові та/або мультимедійні повідомлення, які без попередньої згоди (замовлення) абонента, оператора, провайдера умисно та/або масово надсилаються на їх адреси електронної пошти або кінцеве обладнання, крім повідомлень оператора, провайдера щодо надання телекомунікаційних послуг або органів державної влади у випадках, передбачених законодавством» Правилах надання та отримання телекомунікаційних послуг.

² Провайдер може скорочувати надання послуг з власної ініціативи (п. 54 Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг).

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

- 1) Встановлення відповідальності за поширення спаму, зокрема внесенням змін до Кодексу про адміністративні правопорушення.
- 2) Включення масових телефонних дзвінків до поняття «спаму».
- 3) Внесення змін до Закону «Про рекламу» щодо регламентування реклами з використанням електронних комунікацій, зокрема, голосового зв'язку (розробка законопроекту).
- 4) Удосконалення законодавства про захист персональних даних з метою приведення його у відповідність до Регламенту (ЄС) 2016/679 від 27.04.2016 р. про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних. Даний Регламент посилює захист персональних даних, зокрема, передбачає, що суб'єкт даних може реалізовувати своє право на заперечення в будь-який час проти опрацювання персональних даних, у тому числі, проти профайлінгу, автоматизованими засобами з використанням технічних специфікацій¹.
- 5) Запровадження реєстру відмов від отримання комерційних повідомлень для фізичних осіб, які не бажають їх отримувати (внесення змін до Закону України «Про електронну комерцію»), що передбачено ст. 7 Директиви (ЄС) 2000/31.
- 6) Внесення змін до ст. 120 Закону «Про електронні комунікації»:
 - ◆ щодо заборони постачальникам електронних комунікаційних послуг розсилати без згоди абонента повідомлення пов'язані з наданням послуг інших, ніж замовлені абонентом послуги електронних комунікацій;
 - ◆ передбачити попередню згоду абонента на використання його номеру телефона чи іншого мережевого ідентифікатора для надсилання реклами, з метою продажу товарів або послуг.

4. Абонентам економічно не вигідно робити дзвінки на мережі інших мобільних операторів та з мобільних на фіксовані мережі і навпаки

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку: зацікавлені у дешевих дзвінках на всі телекомунікаційні мережі

Оператори телекомунікацій: зацікавлені в розвитку власних телекомунікаційних мереж та в отриманні більших прибутків.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Відповідно до ст. 67 Закону «Про телекомунікації» принципи тарифного регулювання на ринку телекомунікацій передбачають базування розрахунків тарифів на собівартості цих послуг з урахуванням отримання прибутку.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Типовий пакет послуг не обмежує абонентів мобільного зв'язку в дзвінках всередині мережі, проте містить обмежену кількість хвилин для дзвінків на інші мережі. Це призводить до наступних тенденцій:

- ◆ Абоненти утримуються від дзвінків на інші мережі (відповідно до звіту НКРЗІ за 2019 рік — всього **13,3%** мобільного трафіку в 2019 році було не внутрішньомережевим);

¹ Відповідно до плану заходів з виконання Угоди про асоціацію (постанова КМУ від 25.10.2017 р. № 1106) це мало бути здійснено ще в 2018 році.

Абоненти обирають постачальника послуг, яким вже користуються їх члени сім'ї та друзі;

Абоненти використовують більше однієї сім-картки і несуть додаткові витрати.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Оператори несуть витрати пропорційно об'єму вихідного трафіку. Розміри розрахункових такс, що встановлюються НКРЗІ за термінацію міжміського телефонного трафіку та мобільного телефонного трафіку, суттєво перевищують собівартість пропуску трафіку в телекомунікаційних мережах.

Відповідно до пункту 2 частини першої статті 57 Закону, зокрема, розрахункові такси за послуги пропуску трафіку визначаються на основі собівартості та з урахуванням прибутковості відповідних послуг у порядку, затвердженому НКРЗІ.

За інформацією НКРЗІ¹ розрахована за даними операторів приведена собівартість пропуску трафіку операторів мобільного зв'язку у 2019 році становила від **0,03** до **0,06 грн/хв**.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Подальший перегляд НКРЗІ розмірів розрахункових такс за термінацію трафіку з метою їх наближення до собівартості. Таким чином, сукупні видатки операторів на термінацію трафіку можуть бути знижені на **760-1140 млн грн²**. Зменшення собівартості дзвінків дозволить операторам розширити пакети дзвінків на інші мережі.

Варто зазначити, що такі зміни нерівномірно вплинуть на ринок:

Якщо вхідний трафік оператора перевищує вихідний, оператор втратить чистий прибуток;

Якщо вхідний трафік оператора менше за вихідний, оператор збільшить чистий прибуток.

Таким чином, існує ризик, що окремі оператори спробують компенсувати недоотриманий прибуток за допомогою підвищення цін, в той час як інші матимуть змогу зменшити ціни.

Імплементация положень ст. 74 та Додатку III ЕЕСС призведе до зміни методології розрахунку собівартості пропуску трафіку через введення моделі ефективного оператора (передбачено Законом «Про електронні комунікації», ст. 91). На думку авторів, розрахунки за цією моделлю істотно зменшать розрахункову собівартість пропуску трафіку порівняно з поточною.

¹ <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=453&language=uk>

² Доходи всіх операторів мобільного зв'язку від термінації внутрішньоукраїнського трафіку становили 1520 млн грн при таксі термінації 0,12 грн/хв. За умови зменшення такси до 0,03-0,06 грн/хв доходи і видатки операторів зменшаться пропорційно.

5. Подорожчання послуг мобільного зв'язку через сплату збору на обов'язкове державне пенсійне страхування

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку: зацікавлені у здешевленні послуг рухомого (мобільного) зв'язку

Оператори телекомунікацій, які надають послуг рухомого (мобільного) зв'язку: зацікавлені в розвитку власних телекомунікаційних мереж та в отриманні більших прибутків.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

- 1 Збільшення цінової доступності послуг мобільного зв'язку.
- 2 Забезпечення належного фінансування видатків державного бюджету.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Платниками збору на обов'язкове державне пенсійне страхування є підприємства, установи та організації, фізичні особи, які користуються послугами стільникового рухомого зв'язку, а також оператори цього зв'язку, які надають свої послуги безоплатно.

Споживачі послуг рухомого (мобільного) зв'язку, окрім **20%** ПДВ від вартості тарифу, зобов'язані сплачувати ще **7,5%** збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Цей збір був запроваджений у 1999 році як податок на розкіш. Однак він діє і сьогодні, хоча послуги мобільного зв'язку та абонентські термінали вже давно не можливо вважати предметами розкоші, а послуги стільникового зв'язку в Україні все ще є одними з найдешевших в Європі та масовими (див. розділ «Цінова недоступність голосових послуг»).

Але, зі всіх телекомунікаційних послуг, об'єктом оподаткування є вартість послуг лише стільникового рухомого зв'язку, що створює нерівні умови діяльності для операторів телекомунікацій, які надають послуги мобільного зв'язку, порівняно з операторами телекомунікацій, які надають інші телекомунікаційні послуги.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Скасувати збір на обов'язкове державне пенсійне страхування для підприємств, установ та організацій, фізичних осіб, які користуються послугами рухомого (мобільного) зв'язку, а також операторів цього зв'язку, які надають свої послуги безоплатно. Внести відповідні зміни до Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування». Це дозволить уникнути зростання тарифів для абонентів та збільшити інвестиційний потенціал вітчизняних операторів стільникового зв'язку, що у свою чергу дозволить суттєво прискорити широке запровадження в Україні сучасних послуг стільникового зв'язку, сприятиме подоланню «цифрової нерівності» та прискоренню економічного розвитку в цілому.

6. Неможливість абонента фіксованого телефонного зв'язку зберегти абонентський номер при зміні оператора

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі послуг фіксованого телефонного зв'язку: зацікавлені у можливості збереження свого абонентського номеру у разі зміни ними оператора, провайдера, який надає послуги фіксованого зв'язку.

Оператори, провайдери телекомунікацій, які надають послуги фіксованого телефонного зв'язку: зацікавлені в збільшенні кількості споживачів послуг фіксованого телефонного зв'язку.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Надати можливість споживачам послуг фіксованого телефонного зв'язку зберегти власний абонентський номер при зміні оператора.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Строк початку впровадження послуги з перенесення номерів (ППН) на телекомунікаційних мережах фіксованого зв'язку (Fixed Number Portability – FNP) досі не визначений у відмінності від ППН на телекомунікаційних мережах рухомого (мобільного) зв'язку (Mobile Number Portability – MNP), строк якої був визначений рішенням НКРЗІ.

Тож абоненти фіксованого зв'язку, за необхідності зміни оператора, провайдера телекомунікацій з власної волі або вимушено, у разі зміни ними місця мешкання (фізичні особи), або місця розташування офісних приміщень (юридичні особи), не мають можливості зберегти власний абонентський номер.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Більша частка телекомунікаційного обладнання компанії ПАТ «Укртелеком», яка є найбільшим оператором фіксованого телефонного зв'язку в Україні, є морально й фізично застарілою та не відповідає Технічним вимогам, затвердженим ЦОВЗ, щодо забезпечення надання послуги FNP. На даний час неможливо спрогнозувати, коли найбільшим оператором фіксованого телефонного зв'язку ПАТ «Укртелеком» буде здійснено модернізацію власного телекомунікаційного обладнання, тому строк початку впровадження послуги FNP на мережах всіх операторів фіксованого телефонного зв'язку також неможливо визначити.

ПАТ «Укртелеком» не зацікавлене в здійсненні модернізації власної телекомунікаційної мережі, бо попит на послуги фіксованого телефонного зв'язку падає. Також зменшується прибуток від надання цих послуг.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

НКРЗІ визначити строк початку впровадження послуги FNP.

Імплементувати вимоги ст. 113 Закону «Про електронні комунікації», яка передбачає перенесення номера для фіксованого зв'язку починаючи з дати, визначеної регуляторним органом, але не пізніше двох років з моменту набрання чинності закону.

II. ПОСТАЧАЛЬНИКИ ПОСЛУГ

1. Дороге будівництво мережі

1.1. Складні процедури легалізації обладнання

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори телекомунікацій — інтереси полягають у використанні якісного, недорогого та безпечного телекомунікаційного обладнання при будівництві власних телекомунікаційних мереж.

Виробники та постачальники телекомунікаційного обладнання — інтереси полягають у збільшенні обсягів продаж телекомунікаційного обладнання операторам телекомунікацій.

Споживачі послуг зацікавлені в:

- ◆ отриманні якісних телекомунікаційних послуг;
- ◆ застосуванні операторами телекомунікацій в телекомунікаційних мережах загального користування якісних та безпечних технічних засобів.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Забезпечити захист споживачів від неякісних телекомунікаційних послуг.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Опис наведений в описі наступних нормативно-правових інструментів:

- ◆ Вимоги щодо підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій;
- ◆ Внесення до Переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

- 1) Застарілі нормативно-правові документи щодо підтвердження відповідності та національні стандарти щодо сертифікації обладнання.
- 2) В Україні не визнається оцінка відповідності технічних засобів телекомунікацій, що здійснюється в країнах ЄС.
- 3) Оператори телекомунікацій зобов'язані вносити обладнання до Переліку технічних засобів, навіть якщо зазначене обладнання має документ про підтвердження відповідності та вже внесено до Переліку технічних засобів після звернення іншого оператора телекомунікацій. Це створює відповідні корупційні ризики та зловживання з боку посадових осіб ЦОВЗ.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

Шляхи вирішення проблем зазначені в пропозиціях для усунення вад нормативно-правових інструментів:

- ◆ Вимоги щодо підтвердження відповідності технічних засобів телекомунікацій;
- ◆ Внесення до Переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування.

1.2. Складність доступу до інфраструктури при будівництві мережі

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори телекомунікацій — інтереси полягають у:

- ◆ швидкому розгортанні власних телекомунікаційних мереж;
- ◆ скороченню витрат при розбудові мереж;
- ◆ ефективному веденні бізнесу.

Власники інфраструктури (оператори телекомунікацій) — інтереси полягають в:

- ◆ отриманні прибутку від надання доступу до власної інфраструктури;
- ◆ ефективному веденні бізнесу;
- ◆ у відсутності високої конкуренції на ринку.

Власники інфраструктури (не оператори телекомунікацій) — інтереси полягають в отриманні прибутку від надання доступу до власної інфраструктури.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Забезпечення прозорості процедури щодо доступу операторів телекомунікацій до об'єктів інфраструктури.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

1) Доступ до ККЕ, яка належить операторам телекомунікацій.

Опис проблеми наведено в описі інструменту «Правила надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій».

2) Доступ до іншої інфраструктури, яка належить операторам телекомунікацій.

Оператори телекомунікацій, які мають власні розвинуті телекомунікаційні мережі, не зацікавлені у наданні доступу до інфраструктури власних мереж (пасивної та транспортної) іншим операторам телекомунікацій з причини недопущення посилення конкуренції. Саме тому оператори телекомунікацій розбудовують власні мережі на тих самих територіях, що призводить до збільшення витрат операторів телекомунікацій при розбудові мереж.

3) Доступ до інфраструктури, яка не належить операторам телекомунікацій.

Опис проблеми наведено в описі інструментів:

- ◆ Правила доступу до інфраструктури об'єктів доступу;
- ◆ Плата за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

1) Законодавством не достатньо врегульовані відносини власників ККЕ та користувачів ККЕ в частині прав та обов'язків сторін. На законодавчому рівні не врегульовані питання застосування штрафних санкцій до користувачів ККЕ.

2) Відсутня процедура, яка би встановлювала порядок здійснення доступу до інфраструктури (окрім ККЕ), яка є власністю операторів телекомунікацій.

3) Закон про доступ не встановлює відповідальність за невиконання його положень.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

- 1) Врегулювати відносини власників ККЕ та користувачів ККЕ в частині прав та обов'язків сторін, а також питання застосування штрафних санкцій до користувачів ККЕ.
- 2) Імплементувати у повному обсязі Директиву 2014/61/ЄС¹. Розробити та затвердити процедури щодо встановлення порядку здійснення доступу до інфраструктури операторів телекомунікацій.
- 3) Шляхи вирішення наведені в пропозиціях для усунення вад інструментів:
 - ◆ Правила доступу до інфраструктури об'єктів доступу;
 - ◆ Плата за доступ до елементів інфраструктури об'єкта доступу.

1.3. Складність отримання права проходу

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори телекомунікацій — інтереси полягають у розгортанні телекомунікаційних мереж, у т.ч. під землею, шляхом встановлення земельних сервітутів з власниками земельних ділянок.

Власники земельних ділянок — у разі укладання договорів з операторами телекомунікацій, зацікавлені у встановленні справедливої вартості сервітуту.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Забезпечення якісними телекомунікаційними послугами всіх мешканців України.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Власники земельних ділянок не завжди дають згоду на укладання договорів сервітуту з операторами телекомунікацій. В таких випадках оператори телекомунікацій не можуть отримати право користування земельною ділянкою саме в тому місці, де будівництво телекомунікаційної мережі необхідно.

Додаткова інформація наведена в описі нормативно-правового інструменту «Вимоги до договорів сервітуту».

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Інформація зазначена в описі вад нормативно-правового інструменту «Вимоги до договорів сервітуту».

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ

Шляхи вирішення проблем зазначені в пропозиціях для усунення вад нормативно-правового інструменту «Вимоги до договорів сервітуту».

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex%3A32014L0061>

2. Додаткові витрати при розгортанні та експлуатації мереж які є наслідком вад регуляторних інструментів

Загальна інформація:

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори, провайдери телекомунікацій — відсутність регуляторних правил та обмежень які призводять до надмірних (не обумовлених технологією та процесом надання послуги) витрат коштів та часу на організацію надання послуг голосового зв'язку.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Законодавче визначення цілі:

Створення сприятливих організаційних та економічних умов для залучення інвестицій, збільшення обсягів послуг та підвищення їх якості, розвитку та модернізації телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки (ст. 16 Закону «Про телекомунікації»).

Підхід до визначення цілі в ЄС:

Сприяння розвитку внутрішнього ринку шляхом усунення залишкових перешкод та сприяння конвергентним умовам, інвестиціям, наданню електронних комунікаційних послуг шляхом розробки загальних правил та передбачуваних регуляторних підходів, сприяючи ефективному використанню радіочастот, відкритим інноваціям, доступності та сумісності послуг, наскрізному підключенню

Національні регуляторні та інші компетентні органи мають застосовувати законодавство технологічно нейтрально, враховуючи при цьому цілі регулювання (ст. 3 Директиви (ЄС) 2018/1972).

Фактична ціль:

Створення простих та прозорих правил щодо технологічних аспектів розгортання та експлуатації мереж та надання послуг з урахуванням принципу технологічної нейтральності.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Наявність в законодавчих актах та нормативних документах застарілих технологічних вимог до телекомунікаційних мереж, їх взаємоз'єднання та маршрутизації трафіку.

Ця проблема комплексна і складається з низки конкретних кейсів, що описуються нижче.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

В законодавстві не реалізований принцип технологічної нейтральності регулювання.

В законодавчі та нормативно-правові акти своєчасно не вносяться зміни, необхідні для безперешкодного розвитку нових технологій.

Використання технологічно застарілих засобів на мережі найбільшого оператора мереж фіксованого зв'язку — ПАТ «Укртелеком» (біля 75% ринку фіксованої телефонії).

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Загалом — імплементація положень Закону «Про електронні комунікації» та перегляд підзаконних актів НКРЗІ та ЦОВЗ щодо вимог до телекомунікаційних мереж, їх взаємоз'єднання та маршрутизації трафіку.

В кожному наведеному нижче випадку зазначаються конкретні шляхи вирішення.

2.1. Поширення на мережі з технологією комутації пакетів ряду вимог до мереж телефонного зв'язку на основі комутації каналів

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори фіксованого телефонного зв'язку — можливість використання всіх доступних технологій при наданні послуг фіксованого телефонного зв'язку.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Забезпечити можливість використання всіх доступних технологій при наданні послуг фіксованого телефонного зв'язку відповідними операторами телекомунікацій.

Забезпечити можливість отримання споживачами телекомунікаційних послуг належної якості, незалежно від технології, що застосовується при їх наданні.

2.1.1. Неможливість легально використовувати певні нові технології

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Сучасні технології дозволяють надавати послуги фіксованого телефонного зв'язку на всій території України використовуючи будь-яку зону нумерації, отриману від НКРЗІ. Але, згідно з вимогами законодавства, надавати послуги SIP телефонії без прив'язки до конкретної адреси, тобто на всій території України, можливо лише з використанням негеографічних номерів з кодом «089».

Наразі послуги SIP телефонії в Україні не є затребуваними та майже не мають перспектив у майбутньому. Так, абонентська база SIP телефонії компанії ПАТ «Укртелеком» наразі складає менше **4 тисяч** абонентів, з них з негеографічними номерами формату «0-892» всього **1,5 тис.** При цьому, більшість абонентів належить до сегменту B2B¹.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

У законодавстві та нормативних документах не враховані технологічні особливості функціонування телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій, які надають послуги за допомогою IP-мереж.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

- 1) Впровадити «пласку» (наскрізну) нумерацію без прив'язки її до конкретної телекомунікаційної технології.
- 2) Переглянути та внести зміни до Національного плану нумерації України, Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України та до відповідних технічних і нормативних вимог ЦОВЗ.

¹ Інформація отримана від ПАТ «Укртелеком»

2.1.2. Визначена законодавством необхідність отримання коду СКС-7, який не потрібен для надання послуг в мережах з комутацією пакетів

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Правила здійснення діяльності у сфері телекомунікацій вимагають від усіх операторів при здійсненні діяльності з надання послуг фіксованого телефонного зв'язку забезпечити застосування спільноканальної сигналізації № 7 (СКС-7). Оператори телекомунікацій, що надають послуги SIP телефонії зобов'язані отримувати в НКРЗІ коди мереж сигналізації у складі нумерації мережі СКС-7 та коди пунктів сигналізації мережі СКС-7.

Для надання послуг в мережах з комутацією пакетів такий код не потрібен. При цьому оператори змушені нести значні витрати (на отримання цього коду, придбання та сертифікацію АТС з СКС-7, яка не приймає участь в наданні послуг за технологією IP), що складають основну частину в витратах на організацію таких послуг.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Вимоги нормативно-правових актів НКРЗІ.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Виключити з Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, інших нормативно-правових актів НКРЗІ та нормативних документів необхідність отримувати коди мереж сигналізації у складі нумерації мережі СКС-7 та коди пунктів сигналізації мережі СКС-7 операторам телекомунікацій, які надають послуги за допомогою IP-мереж.

2.1.3. Вимоги НКРЗІ щодо необхідності організації фізичного та логічного з'єднання мереж, в той час коли фізичне з'єднання не потрібне для надання послуг в мережах з комутацією пакетів

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Закон «Про телекомунікації» (ст.1) визначає взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж як встановлення фізичного та/або логічного з'єднання між різними телекомунікаційними мережами.

Відповідно до п.2.9 Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування, оператори телекомунікацій при встановленні та функціонуванні взаємоз'єднання повинні забезпечити пропуск та маршрутизацію трафіку через точку взаємоз'єднання, яка визначається як місце безпосереднього з'єднання між технічними засобами ініціатора та постачальника, призначене для взаємного обміну трафіком, пропуску транзитного трафіку від/до мереж інших операторів. Таким чином, точка взаємоз'єднання визначається як точка лише фізичного з'єднання, хоча закон передбачає, що це може бути також точка логічного з'єднання.

НКРЗІ вважає що без фізичного з'єднання неможливе логічне взаємоз'єднання. Це тягне за собою додаткові витрати операторів на організацію фізичного з'єднання.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Вимоги нормативно-правових актів НКРЗІ.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Передбачити в Правилах здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, інших нормативно-правових актів НКРЗІ можливість здійснення взаємоз'єднання мереж як шляхом фізичного, так і логічного з'єднання (в залежності від можливостей технологій, що застосовуються).

2.2. Витрати, обумовлені вимогами до організації телекомунікаційних мереж, що базуються на застарілих технологіях

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори фіксованого телефонного зв'язку — інтерес полягає у відсутності регуляторних та технологічних обмежень які призводять до надмірних (не обумовлених технологією та процесом надання послуги) витрат коштів та часу на організацію надання послуг фіксованого телефонного зв'язку.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Створення простих та прозорих правил щодо технологічних аспектів розгортання та експлуатації мереж та надання послуг з урахуванням сучасного стану розвитку мереж та принципу технологічної нейтральності.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

У відповідності до вимог п. 8 ч. 1 ст. 15 Закону «Про телекомунікації», ЦОВЗ затверджує технічні вимоги до телекомунікаційних мереж, засобів і об'єктів телекомунікацій. Так, наказом Адміністрації Держспецзв'язку від 07.05.2015 №252 встановлені базові технічні вимоги до телекомунікаційних мереж загального користування, а також основні принципи їх побудови та шляхи їх подальшого розвитку. Даним документом встановлюються вимоги лише до «традиційній» моделі розбудови мережі фіксованого телефонного зв'язку. Так, розбудова мережі фіксованого телефонного зв'язку передбачається за ієрархічним принципом (АТС-ОПТС-АМТС-МЦК), в залежності від виду послуг (міській, міжміській, міжнародний) фіксованого телефонного зв'язку, що надаються. Як наслідок, всі регуляторні акти НКРЗІ щодо маршрутизації трафіку, взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж, взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій, застосування розрахункових такс, надання послуг фіксованого телефонного зв'язку, розроблені з урахуванням саме такого принципу.

Але падіння попиту споживачів на послуги фіксованого телефонного зв'язку змушує операторів фіксованого телефонного зв'язку розширювати перелік телекомунікаційних послуг з метою підвищення доходів від надання телекомунікаційних послуг. Для можливості впровадження сучасних конкурентних телекомунікаційних послуг, оператори телекомунікацій вимушені здійснювати модернізацію власних телекомунікаційних мереж фіксованого телефонного зв'язку та їх поступову перебудову в широкосмугові IP-мережі.

Технологічно надання послуг фіксованого телефонного зв'язку з використанням IP-технологій можливе з використанням іншого обладнання, яке реалізує в собі всі рівні традиційної ієрархії, що зазначені вище.

Водночас оператори фіксованого телефонного зв'язку для виконання вимог законодавства вимушені встановлювати на власних мережах високовартісне телекомунікаційне обладнання, яке їм не потрібне і часто не задіюється в процесі надання телекомунікаційних послуг.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

В законодавстві не реалізований принцип технологічної нейтральності регулювання.

У законодавчі та нормативно-правові акти своєчасно не вносяться зміни, які необхідні для безперешкодного розвитку нових технологій.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Переглянути та доопрацювати нормативний документ, затверджений наказом Адміністрації Держспецзв'язку від 07.05.2015 № 252. Внести зміни у відповідні регуляторні акти НКРЗІ.

2.3. Складна та витратна процедура підключення до ТМЗК

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори телекомунікацій зацікавлені:

- ◆ у простій та прозорій процедурі підключення до ТМЗК;
- ◆ у зменшенні витрат на підключення до ТМЗК.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

Забезпечення якісними телекомунікаційними послугами всіх мешканців України.

Забезпечити рівні можливості для всіх операторів телекомунікацій, щодо здійснення діяльності на ринку телекомунікацій, а саме:

- ◆ забезпечити прості та рівні можливості доступу на ринок;
- ◆ створити просту та прозору процедуру, щодо підключення до ТМЗК.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Процедура взаємоз'єднання складна та надмірно зарегульована. НПА щодо взаємоз'єднання є застарілими та не відповідають вимогам часу. Тому оператори телекомунікацій, які використовують технології IP при наданні послуг, теж зобов'язані організовувати фізичні взаємоз'єднання з іншими операторами, з подальшим виконанням всіх вимог, що зазначені у відповідних НПА.

На практиці, для можливості підключення до ТМЗК оператору телекомунікацій необхідно здійснити взаємоз'єднання власної телекомунікаційної мережі з телекомунікаційною мережею компанії ПАТ «Укртелеком», адже ПАТ «Укртелеком» займає приблизно **75%** ринку фіксованого телефонного зв'язку. При цьому, ПАТ «Укртелеком» укладає договори про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж лише за умови виконання оператором додаткових умов, щодо технічної модернізації власної мережі, розбудови додаткових ліній безпосереднього зв'язку тощо. Це створює додаткові бар'єри для виходу на ринок нових операторів телекомунікацій.

За інформацією операторів, що надають послуги з використанням IP технології, у них виникають проблеми з несвоєчасним отриманням відповідей на пропозиції щодо укладання договорів з ПАТ «Укртелеком» щодо підключення до мережі місцевого зв'язку. Кількома місяцями не надається відповідь на звернення про укладення таких договорів. Закон «Про телекомунікації» (ст. 60) встановлює термін для відповіді на пропозицію щодо взаємоз'єднання — **20** календарних днів з дня її одержання. Ст. 148-5 КУпАП «Порушення правил про взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування» не передбачає відповідальності за порушення вказаного строку.

Також за інформацією учасників ринку, незважаючи на наявність існуючих взаємоз'єднань, ПАТ «Укртелеком» не прописує оператора на своїй мережі, поки з нею не буде укладено договір підключення до мережі місцевого зв'язку. Це тягне за собою додаткові витрати коштів та часу операторів.

Відповідно до Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій (п. 1 розділу IV), при здійсненні діяльності з надання послуг фіксованого телефонного зв'язку оператори мають відкривати на ТМЗК номерний ресурс шляхом організації нового та/або використання існуючого взаємоз'єднання.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Значна частина телекомунікаційного обладнання ПАТ «Укртелеком» є застарілим та не підтримує IP технологію.

Використання ПАТ «Укртелеком» наявної істотної ринкової влади на ринку послуг фіксованого голосового зв'язку.

Відсутність дієвих штрафних санкцій за порушення законодавства щодо взаємоз'єднання мереж.

Відсутність дієвого реагування НКРЗІ щодо усунення вказаних проблем.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Спростити процедуру взаємоз'єднання, при цьому, чітко визначити в них вимоги до операторів телекомунікацій стосовно можливості підключення до ТМЗК для уникнення неоднозначних їх трактувань.

Внести відповідні зміни до Правил взаємоз'єднання, ухвалити законопроект №3014 (взаємоз'єднання регулюється ст. 36).

Передбачити відповідальність за порушення строків та порядку надання відповіді на пропозицію про взаємоз'єднання.

ЦОВЗ та НКРЗІ провести консультації з ПАТ «Укртелеком» стосовно поетапного виведення з експлуатації застарілого обладнання і модернізації мереж ПАТ «Укртелеком» та розробити відповідні пропозиції для вирішення проблеми.

НКРЗІ надати роз'яснення, що для можливості прописки номерного ресурсу на ТМЗК оператор, якого вже наявне з'єднання з вузлами місцевої телекомунікаційної мережі (зокрема, з функціями транзитних станцій) інших операторів, не повинен організувати ще одне з'єднання та укласти договір підключення до мережі місцевого зв'язку з компанією «Укртелеком». В разі необхідності внести зміни до Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій, уточнивши формулювання п. 1 розділу IV.

Більш ефективно застосовувати заходи державного нагляду та реагування на виявлені порушення щодо усунення порушень законодавства про взаємоз'єднання мереж.

3. Необґрунтовані обмеження щодо порядку маршрутизації трафіка

3.1. Додаткові витрати, пов'язані з необґрунтованими вимогами компаній «Укртелеком», «Київстар», «Водафон Україна» та «Лайфселл», щодо створення додаткових точок взаємоз'єднання для маршрутизації міжнародного трафіку

За інформацією операторів, які мають право надавати послуги міжнародного зв'язку, а отже, і право обробляти міжнародний трафік, вони стикаються з низкою проблем, пов'язаних з обробкою міжнародного трафіку. Так, при наявності власного МЦК (міжнародний центр комутації) та взаємоз'єднання з оператором, оператори не можуть спрямовувати міжнародний трафік на рівень міжміського зв'язку іншого оператора, як того вимагає Порядок маршрутизації трафіку в ТМЗК (рішення НКРЗІ від 05.07.2012 №324). Для пропуску такого трафіку зазначені оператори вимагають організації окремого з'єднання МЦК обох операторів за міжнародними тарифами що суперечить Порядку маршрутизації трафіку в ТМЗК (така як обробка міжнародного трафіку вже відбулась на першому МЦК), не узгоджується з ст. 57 Закону «Про телекомунікації» щодо визначення економічних умов взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж на основі собівартості й з урахуванням прибутковості відповідних послуг та тягне за собою неефективність надання послуг міжнародного зв'язку невеликими операторами.

3.2. Втрати доходів внаслідок тарифікації за пропуск міжміського трафіку за ставкою для міжнародного

Окремі оператори, зокрема, ПАТ «Укртелеком» вимагають оплату за пропуск трафіку з мереж певних операторів (що мають право обробляти міжнародний трафік), який є міжміським (згідно з Порядком маршрутизації трафіку) по ставках для міжнародного трафіку. Йдеться про трафік який був отриманий з мереж інших країн, оброблений оператором міжнародного зв'язку на власному МЦК та спрямований між мережами різних зон нумерації та/або між різними місцевими мережами України. В той час як за інформацією учасників ринку, ПАТ «Укртелеком» розраховується в таких випадках за ставками для міжміського трафіку. Така практика не відповідає Порядку маршрутизації трафіка в ТМЗК та ст. 57 Закону «Про телекомунікації» щодо визначення економічних умов взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж на основі собівартості та з урахуванням прибутковості відповідних послуг.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Використання окремими операторами наявної істотної ринкової влади на шкоду конкурентам.

Недосконалість законодавчої бази. В грудні 2018 року, до п.3.11 Порядку маршрутизації трафіка, рішенням НКРЗІ №656 були внесені зміни, які допускають можливість неоднозначного трактування порядку обробки трафіка міжнародного та міжміського зв'язку в мережах, взаємоз'єднаних за технологією комутації пакетів.

НКРЗІ не вживає заходів до усунення вказаної проблеми.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

1. Внести зміни до Порядку маршрутизації трафіка в телекомунікаційній мережі загального користування України з метою чіткої правової регламентації дій учасників ринку щодо взаємоз'єднання мереж для маршрутизації міжнародного трафіку та порядку маршрутизації такого трафіку.
2. НКРЗІ надати роз'яснення щодо вимог законодавства стосовно тарифікації трафіку, який був отриманий з мереж інших країн, оброблений оператором міжнародного зв'язку та спрямований як міжміський в межах України.

3.3. Додаткові витрати, пов'язані з маршрутизацією трафіка, через застарілу структуру мереж фіксованого телефонного зв'язку

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Вищеописана проблема щодо трьох рівневої побудови мережі ПАТ «Укртелеком» призводить до необхідності маршрутизації, обліку трафіка фіксованого голосового зв'язку та розрахунків за його пропуск на рівні відповідних зон нумерації.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Застаріла мережа фіксованого телефонного зв'язку ПАТ «Укртелеком». З огляду постійне зменшення абонентської бази модернізація такої мережі економічно не вигідна ПАТ «Укртелеком».

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Переглянути та доопрацювати нормативний документ, затверджений наказом Адміністрації Держспецзв'язку від 07.05.2015 № 252. Внести зміни у відповідні регуляторні акти НКРЗІ.

3.4. Складнощі при створенні резервних (альтернативних) маршрутів для пропуску трафіка через оператора-транзитера

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Відповідно вимог Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування (Рішення НКРЗІ від 08.12.2005 №155), сторони, що взаємоз'єднуються, зобов'язані передбачити організацію резервних, альтернативних маршрутів, резервування технічних засобів телекомунікацій у разі виникнення пошкоджень або аварій. Для організації таких резервних маршрутів, як правило, використовують маршрутизацію трафіку через третього оператора-транзитера. Проблема полягає в тому, що оператор, який має прийняти такий трафік від оператора-транзитера, може відмовити в термінації цього трафіка на власній мережі.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Конкурентна боротьба між операторами на оптовому ринку телекомунікаційних послуг шляхом використання законодавчої неврегульованості питання.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Внести зміни до Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування, якими чітко зазначити можливі причини відмови та зобов'язання операторів щодо прийняття таких резервних маршрутів.

4. Обмеження надання послуги фіксованого телефонного зв'язку територією географічного коду

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори, провайдери телекомунікацій, які надають послуги фіксованого телефонного зв'язку — інтерес полягає у збільшенні власних абонентських баз та, як наслідок, збільшення доходів

Споживачі послуг фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в можливості отримувати якісні телекомунікаційні послуги на всій території країни.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Фактична ціль:

Забезпечення рівних умов діяльності операторів фіксованого телефонного зв'язку порівняно з операторами рухомого (мобільного) зв'язку.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Законодавством передбачено цільове використання виділеного номерного ресурсу операторами, провайдерами телекомунікацій, тобто дозволяється використовувати номерний ресурс тільки в межах зони нумерації та на території, що зазначена у дозволі на номерний ресурс. Це створює нерівні умови діяльності операторів фіксованого телефонного зв'язку порівняно з операторами рухомого (мобільного) зв'язку, які можуть надавати послуги на всій території України, використовуючи коди мереж призначення рухомого (мобільного) зв'язку.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Чинні нормативно-правові акти в галузі телекомунікацій не відповідають вимогам сучасності.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Впровадити «пласку» (наскрізну) нумерацію шляхом внесення змін до Національного плану нумерації України та Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України.

5. Оплата операторами термінації трафіка безоплатних екстрених викликів

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори, провайдери телекомунікацій — інтерес полягає у збільшенні доходів.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Забезпечення рівних умов діяльності операторів телекомунікацій.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Відповідно до Закону «Про телекомунікації» (ст. 39) дзвінки на номери екстрених служб (101, 102, 103, 112) для споживачів безкоштовні. Витрати на надання таких послуг несуть оператори провайдери. Історично так склалось, що екстрені служби мають вихід на ТМЗК через мережу ПАТ «Укртелеком». ПАТ «Укртелеком» виставляє іншим операторам телекомунікацій рахунки за термінацію цих безоплатних дзвінків як за місцевий трафік. Робити самостійне підключення до цих служб операторам не вигідно через високі витрати на організацію такого підключення.

У випадку ж, коли пряме підключення до цих служб встановлене у іншого оператора, окрім ПАТ «Укртелеком», будь-який третій оператор не може направляти свій трафік через цього оператора, через те, що це не передбачено Порядком маршрутизації. Через це, всі оператори, у яких відсутнє пряме з'єднання з екстреними службами, вимушені користуватися послугами термінації такого трафіку виключно через мережу ПАТ «Укртелеком». Для користування зазначеними послугами, оператори повинні організувати з ПАТ «Укртелеком» точки взаємоз'єднання на умовах які виставляє ПАТ «Укртелеком». В більшості випадків, ці умови є значно затратніші ніж взаємоз'єднання на ринкових умовах, бо ПАТ «Укртелеком» самостійно обирає такі місця для взаємоз'єднань, які потребують від оператора який підключається побудови додаткових сегментів мережі. Більш того, ПАТ «Укртелеком» вимагає організації взаємоз'єднання у кожній області, хоча має технічну можливість маршрутизувати такий трафік своєю мережею в межах всієї країни.

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Законодавством не врегульована ця ситуація. Закон «Про телекомунікації» (ст. 58) передбачає обов'язок операторів при взаємоз'єднанні мереж своєчасно та в повному обсязі проводити розрахунки відповідно до умов договору. Цим законом та підзаконними актами не передбачено виключень щодо оплати за пропуск трафіка до екстрених служб.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Внести зміни до Порядку взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій (рішення НКРЗІ від 09.07.2009 №1586, зареєстроване в Мінюсті 21.09.2009 за №880/16896), передбачивши пропуск трафіку до екстрених служб за його собівартістю.

Внести зміни до Порядку маршрутизації трафіка в телекомунікаційній мережі загального користування України (рішення НКРЗІ від 05.07.2012 № 324, зареєстроване в Мінюсті 25.07.2012 за № 1252/21564), передбачивши можливість підключення до екстрених служб через всі можливі канали та підключення до транзитера через одну точку взаємоз'єднання з подальшим проходженням трафіку через мережу транзитера по всій території України.

6. Падіння попиту на фіксований телефонний зв'язок, що призводить до зниження доходів

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Споживачі послуг фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в отриманні в отриманні дешевих та якісних послуг з використанням найбільш зручних для них технологій.

Оператори, провайдери телекомунікацій, які надають послуги фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в збільшенні доходів від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Забезпечення якісними голосовими телекомунікаційними послугами всіх мешканців України.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Протягом останніх років спостерігається тенденція до зменшення попиту на послуги фіксованого телефонного зв'язку. Кількість абонентів фіксованого телефонного зв'язку щороку зменшується, що підтверджується даними Держстат (детальна інформація наведена у Розділі 1 цієї книги).

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

- 1 Конкуренція з боку операторів рухомого (мобільного) зв'язку, що надають ширший спектр послуг за співставними цінами.
- 2 Перебої з надання послуг, пов'язані з вандалізмом на мережі.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

- 1 Боротьба з вандалізмом на телекомунікаційних мережах.
- 2 Розвиток та надання конвергентних послуг фіксованої телефонії.
- 3 Впровадження нових технологій для надання голосових послуг.
- 4 Модернізація (заміна) аналогових телекомунікаційних мереж, що дозволить надавати додаткові цифрові послуги при наданні послуг фіксованого телефонного зв'язку.

7. Неможливість вільного визначення цін на послуги фіксованого телефонного зв'язку

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори, провайдери телекомунікацій, які надають послуги фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в відсутності регулювання державою тарифів на послуги фіксованого телефонного зв'язку, тобто зацікавлені самостійно визначати та встановлювати роздрібні тарифи.

Споживачі послуг фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в низьких тарифах на послуги фіксованого телефонного зв'язку.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Забезпечити цінову доступність загальнодоступних послуг, у тому числі в сільській місцевості.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги нижче собівартості загальнодоступних телекомунікаційних послуг в сільській місцевості (собівартість послуги фіксованого телефонного зв'язку в сільській місцевості надзвичайно висока).

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Послуги фіксованого телефонного зв'язку в межах зони нумерації (місцевий телефонний зв'язок) та підключення кінцевого обладнання споживача до телекомунікаційних мереж фіксованого зв'язку загального користування належать до загальнодоступних телекомунікаційних послуг.

Тарифи на загальнодоступні послуги підлягають державному регулюванню шляхом встановлення граничних або фіксованих тарифів (п. 1 ч. 2 ст. 66 Закону України «Про телекомунікації»). Чинні граничні тарифи на загальнодоступні телекомунікаційні послуги затверджені рішенням НКРЗІ від 26.11.2019.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Передбачити європейський підхід щодо гарантій універсальних послуг лише споживачам, які є фізичними особами.

Перейти від тарифного регулювання універсальних послуг до адресної фінансової підтримки певним групам споживачів з числа тих, рівень доходу яких нижче законодавчо визначеної межі бідності для цілей отримання послуг голосового зв'язку (передбачено Законом «Про електронні комунікації» ст. 101, розробка змін в законодавство з питань соціального захисту населення). Можливість застосування такого підходу визначена Директивою (ЄС) 2018/1972 (ст. 85).

8. Втрати операторів від державного регулювання I-MTR

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори телекомунікацій, які надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку — зацікавлені:

- ◆ в можливості самостійно визначати розміри I-MTR в договорах з іноземними операторами телекомунікацій;
- ◆ в зменшенні втрат через рефайл;
- ◆ в збільшенні виручки;
- ◆ в зменшенні витрат.

Споживачі послуг — зацікавлені у зниженні цін на послуги операторів, зокрема, на міжнародний роумінг.

ЦІЛІ ПОЛІТИКИ

- 1 >> Зменшення вартості послуг міжнародного роумінгу для українських абонентів.
- 2 >> Збільшення обсягів вхідного міжнародного трафіку/зниження вартості дзвінків в Україну.
- 3 >> Зменшення економічної привабливості шахрайства при маршрутизації трафіку (рефайл).

ОПИС ПРОБЛЕМИ

До 01.01.2017 року в Україні було відсутнє регулювання розмірів I-MTR.

Наслідками запровадження відповідного регулювання є:

- ◆ слабка переговорна позиція українських операторів мобільного зв'язку в процесі укладання відповідних договорів з іноземними операторами;
- ◆ падіння доходів українських операторів мобільного зв'язку від термінації трафіку, як наслідок, зменшення надходження валюти в Україну.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

Встановлення НКРЗІ граничних розрахункових такс за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку (рішення № 456 від 30.08.2016 (набрало чинності з 01.01.2017 року)).

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Скасування регулювання розрахункових такс за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку.

9. Вандалізм на телекомунікаційних мережах

СТЕЙКХОЛДЕРИ ТА ЇХНІ ІНТЕРЕСИ

Оператори, провайдери телекомунікацій — зацікавлені у зниженні витрат, пов'язаних з підтриманням дієздатності власних телекомунікаційних мереж та з їх модернізацією.

Споживачі послуг фіксованого телефонного зв'язку — зацікавлені в можливості отримувати якісні телекомунікаційні послуги на всій території країни.

ЦІЛЬ ПОЛІТИКИ

Забезпечення якісними телекомунікаційними послугами всіх мешканців України.

ОПИС ПРОБЛЕМИ

Крадіжки та руйнування телекомунікаційного обладнання, що відбуваються протягом десятиліть, перетворилися на «стихийне лихо» для операторів телекомунікацій і загалом складають критичну загрозу національній безпеці країни. Притягнення до відповідальності за пошкодження до цього часу майже не відбувається, оскільки існує недостатня кваліфікація цих злочинів, до реальних вироків дійшло лише у кількох випадках серед близько десяти тисяч пошкоджень та крадіжок¹.

З червня 2020 року набрав чинності Закон № 600-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту телекомунікаційних мереж». Даним законом підсилюється відповідальність за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційних мереж. Але станом на сьогодні досі відсутня статистика щодо зміни кількості випадків умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційних мереж після набрання чинності зазначеного закону.

¹ https://inau.ua/sites/default/files/file/1909/igf-ua-2019._asociaciya_telas._vplyv_kradizhok_obladnannya_kabelyu_ta_poshkodzhennya_telekomuniacijnyh_merez_na_osobystu_suspilnu_ta_nacionalnu_bezpeku_analiz_okremyh_aspektiv.pdf

При цьому, за даними асоціації ТЕЛАС:

- ◆ кількість випадків вандалізму зростала до 2018 р. (29 927), у 2019 р. було зменшення (**15 726**), а у 2020 р. знову спостерігається зростання (**11 000** лише за I півріччя);
- ◆ операторам завдано збитків на **2,21 млрд грн.**

За інформацією операторів певне зменшення показників статистики щодо пошкоджень та крадіжок пов'язане з тим, що кількість мідних кабелів в ТМЗК постійно зменшується.

ПРИЧИНИ ПРОБЛЕМИ

До набрання чинності Закон № 600-ІХ була низька відповідальність за умисне пошкодження або руйнування телекомунікаційних мереж.

Низька ефективність роботи правоохоронних органів, внаслідок чого не забезпечується принцип невідворотності покарання за крадіжку кабелю.

ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ

- 1 >> Встановити обмеження щодо:
 - ◆ прокладання мідного кабелю (для поступової заміни існуючих мідних мереж оптоволоконними);
 - ◆ експорту міді;
 - ◆ приймання мідного телекомунікаційного кабелю у пунктах металобрухту від інших осіб, ніж оператори телекомунікацій чи володільці відомчих телекомунікаційних мереж .
- 2 >> Здійснювати аналіз впливу змін до законодавства, що передбачені законом № 600-ІХ, кожні півроку до кінця 2022 року.
- 3 >> Для вибору і формуванню додаткових шляхів вирішення проблеми, необхідна відповідна статистика, щодо кількості випадків умисного пошкодження або руйнування телекомунікаційних мереж після набрання чинності зазначеного закону № 600-ІХ, яка на даний час ще відсутня.

Проблеми операторів телекомунікацій, пов'язані з користуванням РЧР, та шляхи їх вирішення наведені у Зеленій книзі «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»

Це наступні проблеми:

10. Відсутність технейтральності (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 41);
11. Відсутність в загальному доступі достовірної інформації про поточне використання частот (необхідне оприлюднення на веб-сайті НКРЗІ в форматі відкритих даних і постійне оновлення інформації про радіочастотний ресурс виділений користувачам, стан його задіяння а також про вільний радіочастотний ресурс (в формі та обсязі, що необхідні для подання заяви на отримання прав користування радіочастотним спектром);
12. Нестача частот для запровадження новітніх мобільних технологій (частково врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 55, 56);
13. Необґрунтовані вимоги до санітарно-епідеміологічної безпеки базових станцій (необхідне внесення змін до Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань щодо збільшення гранично допустимих рівнів випромінювання базових станцій);
14. Створення радіозавад побутовими користувачами та нелегальним бізнесом (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 73);
15. Відсутність визначення «ефективності» використання РЧР (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 39);
16. Висока рентна плата за користування РЧР (на врегулювання проблеми спрямований законопроект 2321 про внесення змін до Податкового кодексу України, який передбачає імплементацію вимог ЕЕСС щодо визначення розміру ставок рентної плати);
17. Неможливість передачі прав користування РЧР третім особам (Spectrum Sharing) (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 55);
18. Надмірна плата за радіочастотний моніторинг (на врегулювання проблеми спрямований законопроект 2321 про внесення змін до Податкового кодексу України, який передбачає врахування витрат на моніторинг в складі розміру ставок рентної плати та його здійснення за рахунок надходжень від рентної плати);
19. Неможливість спільного використання РЕЗ операторами (Active Sharing) (вирішення передбачене Законом «Про електронні комунікації», ст. 26);
20. Складна процедура отримання ліцензій на користування РЧР (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 48);
21. Складна процедура отримання висновків щодо електромагнітної сумісності та дозволів на експлуатацію РЕЗ та ВП (врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 68, 69);
22. Необхідність отримувати погодження Генштабу для отримання дозволу на експлуатацію РЕЗ у всіх діапазонах частот (частково врегульовано Законом «Про електронні комунікації», ст. 69).

3 | ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ГОЛОСОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

Основним завданням державної політики в сфері голосового зв'язку є забезпечення доступності громадянам голосового зв'язку належної якості.

На даний момент голосовий зв'язок фактично доступний географічно і фінансово для абсолютної більшості громадян. При цьому, галузь фіксованого зв'язку, на яку лягає основний регуляторний тягар, давно втратила свою провідну роль в голосовому зв'язку і знаходиться в глибокій кризі. На думку авторів, давно назріли зміни регуляторних підходів до забезпечення доступності послуг і до міжоператорської взаємодії.

Найявне регулювання фінансової доступності впливає на весь ринок фіксованого зв'язку, обмежуючи прибутки операторів (через механізм цінового регулювання) та створюючи додаткове навантаження на місцеві бюджети (через механізм пільг за професійною та іншими, не пов'язаними з забезпеченням цінової доступності послуг, ознаками). Автори пропонують скасувати регулювання цін і пільги на оплату послуг фіксованого зв'язку, замінивши їх на адресну фінансову допомогу для окремих категорій громадян, що знаходяться за межею бідності, на придбання послуг голосового зв'язку та термінального обладнання. Така адресна допомога може надаватись лише після аналізу фінансової спроможності домогосподарств і лише на один вид зв'язку.

Підхід ЕЕСС передбачає забезпечення доступності універсальної послуги голосового зв'язку принаймні в фіксованому місці, що дозволяє використовувати технології, як фіксованого зв'язку, так і мобільного. Такий підхід передбачає врахування реальних незадоволених потреб споживачів в послугах голосового зв'язку, що значно зменшує необхідні обсяги державної підтримки та, відповідно, її втручання в функціонування ринку.

Оскільки рівень цін на послуги прямо залежить від рівня конкуренції на ринках зв'язку, автори рекомендують вжити заходів для посилення конкуренції, запровадити в повному обсязі механізми аналізу ринків та накладення зобов'язань на SMP операторів, передбачені ЕЕСС, зокрема, щодо доступу до мереж та інфраструктури, спільного використання фізичної інфраструктури, укладення угод про національний роумінг. Автори також рекомендують поетапно скасувати збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, оскільки він штучно збільшує вартість послуг мобільного зв'язку.

Найявне регулювання географічної доступності забезпечило покриття мережами мобільного зв'язку абсолютної більшості населених пунктів, в той час як охоплення мережами фіксованого зв'язку значно скоротиться в найближчі роки через фінансову недоцільність підтримки мереж в малозаселених регіонах. Існує ризик зменшення покриття мережами мобільного зв'язку через припинення надання послуг за технологією CDMA та початок використання частот діапазону **900 Мгц** для надання послуг передачі даних за стандартом 4G. В цих умовах акцент політики має зміститись на виявлення «білих плям» покриття та вжиття заходів для їх усунення за умови запиту на таке усунення. Для цього відповідні державні органи повинні:

- ◆ проводити географічні огляди мереж та визначати території, які потребують забезпечення послугами голосового зв'язку;
- ◆ надавати на таких територіях доступ на пільгових умовах до державної та комунальної інфраструктури для розгортання операторами телекомунікаційних мереж;

- ◆ застосовувати інструменти державно-приватного партнерства;
- ◆ у разі неможливості вирішення проблеми іншими засобами, накладати зобов'язання з забезпечення послуг голосового зв'язку на операторів (з урахуванням їх фінансової і технічної спроможності), за умови гарантій відповідних компенсацій;
- ◆ оскільки проблема географічної доступності послуг пов'язана з окупністю розгортання мереж, державне регулювання повинно бути спрямоване загалом на здешевлення будівництва мереж, особливо в сільських та віддалених регіонах;
- ◆ забезпечити підвищення ефективності використання радіочастот, в тому числі в частині вимог Ліцензійних умов користування РЧР до покриття послугами мобільного зв'язку (*детальна інформація наведена у Зеленій книжці «Як використовувати радіочастотний ресурс для забезпечення якісного зв'язку в Україні?»*).

Сфера забезпечення якості послуг потребує дієвої системи захисту прав та законних інтересів споживачів, має складатися, серед іншого, з таких елементів:

- ◆ Здійснення регулятором досудового врегулювання спорів абонентів з постачальниками послуг;
- ◆ Забезпечення спрощеної процедури розгляду судових спорів;
- ◆ Запровадження інституту колективних позовів на користь невизначеного числа осіб;
- ◆ Встановлення жорсткіших санкцій за порушення прав споживачів;
- ◆ Забезпечення рівних прав споживачів на державний захист, зокрема, тих, що отримують послуги знеособлено;
- ◆ Запровадження дієвих механізмів захисту від спаму;
- ◆ Закріплення на законодавчому рівні цілі щодо високого рівня захисту прав споживачів у сфері електронних комунікацій.

Ринок потребує регулювання, направлено на зменшення витрат на розгортання мереж і впровадження нових технологій:

- ◆ спрощення процедур визнання відповідності і легалізації обладнання;
- ◆ забезпечення виконання вимог закону щодо надання власниками інфраструктури доступу операторам для розгортання телекомунікаційних мереж;
- ◆ врегулювання питання міжоператорського доступу до фізичної інфраструктури для розгортання телекомунікаційних мереж;
- ◆ спрощення процедури укладання сервітутів для розгортання мереж;
- ◆ усунення вад регуляторних інструментів, які призводять до додаткових витрати при розгортанні та експлуатації мереж, зокрема, через неможливість легально використовувати окремі нові технології; поширення на мережі з комутації пакетів (на основі SIP-протоколу) вимог до телефонних мереж з комутацією каналів;
- ◆ перехід до «пласкої» (зона нумерації — територія України) нумерації без прив'язки її до конкретної телекомунікаційної технології надання послуг голосового зв'язку;
- ◆ забезпечення ефективності роботи правоохоронних органів щодо протидії крадіжкам кабелю та руйнуванню телекомунікаційних мереж;

- ◆ оновлення нормативних документів, що встановлюють принципи побудови та функціонування телекомунікаційних мереж та технічних вимог до маршрутизації трафіку та взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж;
- ◆ запровадження принципу технологічної нейтральності регулювання використання радіочастот та надання послуг голосового зв'язку.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК № 1. ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ, ЩО ЗАЗНАЧЕНІ У КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ ТА СТАН ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ

№ з/п	Назва напрямку розвитку телекомунікаційних мереж	Стан реалізації
1	Прискорення розвитку телекомунікаційних мереж у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах з використанням найбільш ефективних технологій	Реалізується
2	Приведення системи нумерації телекомунікаційних мереж у відповідність з європейськими стандартами	Не реалізовано
3	Створення технічної можливості вибору постачальників телекомунікаційних та інформаційних послуг в телекомунікаційних мережах, запровадження послуги з вибору альтернативних маршрутів та кодів мереж операторів телекомунікацій, зокрема з урахуванням якості надання телекомунікаційних послуг	Не реалізовано
4	Забезпечення доступу до послуг, що надаються інформаційно-довідковими службами та службами екстреного виклику, зокрема системою екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112, абонентів телекомунікаційних мереж загального користування	Не реалізовано
5	Забезпечення розвитку мереж загального користування (насамперед телефонної мережі) та мереж рухомого (мобільного) телефонного зв'язку шляхом поступового переходу до мереж наступних поколінь з конвергенцією (взаємопроникненням) інформаційних, мультимедійних, телекомунікаційних та комп'ютерних технологій і послуг	Реалізується
6	<p>Пріоритетний напрямок розвитку телекомунікаційних мереж - прискорений розвиток мереж телефонного зв'язку для надання загальнодоступних послуг, перелік яких визначений законодавством. При цьому, слід враховувати такі особливості:</p> <ul style="list-style-type: none">● загальнодоступні телекомунікаційні послуги повинні надаватися всім бажаючим за регульованими державою тарифами. Для розширення загального доступу до телекомунікаційних послуг слід прискорити нарощування технічних можливостей телекомунікаційних мереж;● необхідно забезпечити доступ споживачів до загальнодоступних телекомунікаційних послуг через створення і розвиток пунктів колективного доступу (універсальні таксофони, переговорні пункти тощо) в усіх населених пунктах України з кількістю населення понад 50 чоловік. Час доступу до найближчого пункту надання загальнодоступних телекомунікаційних послуг без застосування транспортних засобів не повинен перевищувати 30 хвилин;● продовжити оновлення і розвиток стаціонарних телефонних мереж;● необхідно збільшити абонентську ємність сільської телефонної мережі і телефонізувати усі соціально значимі об'єкти: навчальні та дитячі дошкільні заклади, медичні установи, клуби, бібліотеки тощо;● визначити особливі умови для видачі ліцензій на надання послуг мобільного зв'язку з метою залучення операторів мереж мобільного зв'язку до надання телекомунікаційних послуг у сільській, гірській місцевості і депресивних регіонах.	Реалізується (частково)

ДОДАТОК № 2. ПЕРЕЛІК ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ З ПИТАНЬ ГОЛОСОВИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

ПРОФІЛЬНІ ЗАКони ТА ПРОГРАМНІ ДОКУМЕНТИ	
1	Закон України «Про телекомунікації»
2	Закон України «Про радіочастотний ресурс України»
3	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.06.2006 № 316-р «Про схвалення Концепції розвитку телекомунікацій в Україні»
НАДАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ	
4	Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295 «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг»
5	Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 24.06.2015 № 355 «Про затвердження Технічних вимог до телекомунікаційних мереж загального користування України щодо забезпечення надання телекомунікаційної послуги перенесення абонентського номера», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17.07.2015 за № 872/27317
6	Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14.04.2017 № 244 «Про затвердження Технологічного процесу взаємодії телекомунікаційних мереж між собою під час надання послуги перенесення абонентського номера і його подальшого обслуговування»
7	Рішення НКРЗ від 25.08.2011 № 429 «Про затвердження Порядку надання послуги національного роумінгу», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.09.2011 за № 1077/19815
8	Рішення НКРЗІ від 29.11.2012 № 624 «Про затвердження Основних вимог до договору Про надання телекомунікаційних послуг та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 26.03.2009 № 1420», зареєстроване у Міністерстві юстиції України 24.12.2012 за № 2150/22462
9	Рішення НКРЗІ від 05.04.2016 № 180 «Про затвердження Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗ від 04.11.2008 № 1189 та від 25.12.2008 № 1283», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18.05.2016 за № 739/28869
10	Рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 607 «Про затвердження Порядку реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі»
11	Рішення НКРЗІ від 31.07.2015 №394 «Про затвердження Порядку надання послуг із перенесення абонентських номерів», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.08.2015 за № 1019/27464
12	Рішення НКРЗІ від 16.10.2018 № 543 «Про визначення строків початку впровадження послуг із перенесення абонентських номерів на телекомунікаційних мережах рухомого (мобільного) зв'язку, включаючи створення локальних баз даних операторів телекомунікацій, що надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку, та їх підключення до централізованої бази даних», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02 листопада 2018 р. за № 1247/32699
13	Рішення НКРЗІ від 11.12.2018 № 640 «Про затвердження Порядку проведення аналізу ринків певних телекомунікаційних послуг та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 17.01.2019 № 54/33025
14	Закон України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування»
15	Закон України «Про захист прав споживачів»
16	Постанова Кабінету Міністрів України від 11.04.2012 № 295 «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг»
17	Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 24.06.2015 № 355 «Про затвердження Технічних вимог до телекомунікаційних мереж загального користування України щодо забезпечення надання телекомунікаційної послуги перенесення абонентського номера», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 17.07.2015 за № 872/27317
18	Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14.04.2017 № 244 «Про затвердження Технологічного процесу взаємодії телекомунікаційних мереж між собою під час надання послуги перенесення абонентського номера і його подальшого обслуговування»
19	Рішення НКРЗ від 25.08.2011 № 429 «Про затвердження Порядку надання послуги національного роумінгу», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 13.09.2011 за № 1077/19815
20	Рішення НКРЗІ від 29.11.2012 № 624 «Про затвердження Основних вимог до договору Про надання телекомунікаційних послуг та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 26.03.2009 № 1420», зареєстроване у Міністерстві юстиції України 24.12.2012 за № 2150/22462

21	Рішення НКРЗІ від 05.04.2016 № 180 «Про затвердження Порядку надання операторами, провайдерами телекомунікацій звітності та інформації і визнання такими, що втратили чинність, рішень НКРЗ від 04.11.2008 № 1189 та від 25.12.2008 № 1283», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 18.05.2016 за № 739/28869
22	Рішення НКРЗІ від 28.11.2017 № 607 «Про затвердження Порядку реєстрації абонентів, які отримують телекомунікаційні послуги без укладення договору в письмовій формі»
23	Рішення НКРЗІ від 31.07.2015 №394 «Про затвердження Порядку надання послуг із перенесення абонентських номерів», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.08.2015 за № 1019/27464
24	Рішення НКРЗІ від 16.10.2018 № 543 «Про визначення строків початку впровадження послуг із перенесення абонентських номерів на телекомунікаційних мережах рухомого (мобільного) зв'язку, включаючи створення локальних баз даних операторів телекомунікацій, що надають послуги рухомого (мобільного) зв'язку, та їх підключення до централізованої бази даних», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02 листопада 2018 р. за № 1247/32699
25	Рішення НКРЗІ від 11.12.2018 № 640 «Про затвердження Порядку проведення аналізу ринків певних телекомунікаційних послуг та визначення операторів, провайдерів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках таких послуг», зареєстроване в Міністерстві юстиції України від 17.01.2019 № 54/33025
26	Закон України «Про оборону України»
27	Постанова Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 року № 812 «Деякі питання оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану»
28	Постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 року № 733 «Про затвердження Положення Про організацію оповіщення Про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту»
ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ОБОРОНУ УКРАЇНИ»	
29	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 29 червня 2004 року № 812 «Деякі питання оперативно-технічного управління телекомунікаційними мережами в умовах надзвичайних ситуацій, надзвичайного та воєнного стану»
30	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 року № 733 «Про затвердження Положення Про організацію оповіщення Про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та зв'язку у сфері цивільного захисту»
РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТУПУ ДО РИНКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ	
31	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 17.12.2019 № 610 «Питання ведення реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 02 січня 2020 р. за № 11/34294
32	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 19.11.2019 № 541 «Про затвердження Правил здійснення діяльності у сфері телекомунікацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 28 грудня 2019 р. за № 1309/34280
РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІВ І РОЗРАХУНКІВ	
33	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 30.08.2016 № 456 «Про затвердження Розрахункових такс за послуги пропуску трафіку до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку та Граничних розрахункових такс за послуги пропуску вхідного міжнародного трафіку голосової телефонії до телекомунікаційних мереж операторів телекомунікацій з істотною ринковою перевагою на ринках послуг пропуску трафіку»
34	<i>Рішення</i> НКРЗ від 09.07.2009 № 1586 «Про затвердження Порядку взаєморозрахунків між операторами телекомунікацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 21.09.2009 № 880/16896
35	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 25.10.2012 № 540 «Про затвердження Порядку регулювання тарифів на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12.11.2012 за № 1901/22213
36	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 30.12.2013 № 861 «Про затвердження Граничних тарифів на надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку операторів телекомунікацій і визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗІ від 29.11.2012 № 620» зареєстроване в Міністерстві юстиції України 06.02.2014 за № 230/25007
37	<i>Рішення</i> НКРЗ від 02.04.2009 № 1438 «Про затвердження Порядку регулювання тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22.04.2009 № 363/16379
38	<i>Рішення</i> НКРЗІ № 564 від 26.11.2019 «Про затвердження Граничних тарифів на загальнодоступні телекомунікаційні послуги і визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗІ від 18 вересня 2018 року № 488»
НОМЕРНИЙ РЕСУРС	
39	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 27.12.2008 № 1147 «Про затвердження розміру плати за виділення номерного ресурсу і порядок її внесення»
40	<i>Рішення</i> НКРЗ від 01.06.2007 № 769 «Про затвердження Положення Про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування України», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.06.2007 за № 679/13946

41	<i>Наказ</i> Мінтрансв'язку від 29.09.2008 № 1200 «Про затвердження Плану переходу на перспективну систему нумерації телефонної мережі загального користування України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22.10.2008 за № 1014/15705
42	<i>Наказ</i> Мінтрансв'язку від 23.11.2006 № 1105 «Про затвердження Національного плану нумерації України», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 07.12.2006 за № 1284/13158

ВЗАЄМОЗ'ЄДНАННЯ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ

43	<i>Рішення</i> НКРЗ від 08.12.2005 № 155 «Про затвердження Правил взаємоз'єднання телекомунікаційних мереж загального користування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 27.01.2006 № 71/11945
44	<i>Рішення</i> НКРЗ від 13.05.2010 № 217 «Про затвердження Порядку проведення експертизи при досудовому врегулюванні спору», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 14.07.2010 № 525/17820
45	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 23.08.2012 № 428 «Про затвердження Правил надання в користування кабельної каналізації електрозв'язку та визнання таким, що втратило чинність, рішення НКРЗ від 23.07.2009 № 1607», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12.09.2012 № 1571/21883
46	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 05.07.2012 № 324 «Про затвердження Порядку маршрутизації трафіку телекомунікаційної мережі загального користування України», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 25.07.2012 № 1252/21564
47	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 21.03.2017 № 147 «Про встановлення тимчасових особливостей маршрутизації трафіка в телекомунікаційній мережі загального користування України»

ЯКІСТЬ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

48	<i>Рішення</i> НКРЗ від 15.04.2010 № 174 «Про затвердження Положення Про якість телекомунікаційних послуг», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 23.06.2010 № 429/17724
49	<i>Наказ</i> Мінтрансв'язку «Про встановлення рівнів якості послуг рухомого (мобільного) зв'язку» від 19.03.2010 № 147, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06.04.2010 № 277/17572
50	<i>Наказ</i> Мінтрансв'язку «Про встановлення рівнів якості послуг фіксованого телефонного зв'язку» від 22.02.2010 № 91, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.03.2010 за № 220/17515

КОРИСТУВАННЯ РАДІОЧАСТОТНИМ РЕСУРСОМ

50	<i>Стаття</i> 254 «Рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України» Податкового кодексу України
51	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 05.09.2014 № 514 «Деякі питання проведення конверсії радіочастотного ресурсу України в смугах радіочастот загального користування»
52	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 01.08.2007 № 993 «Про затвердження Порядку залучення додаткових позабюджетних коштів для проведення конверсії радіочастотного ресурсу України в смугах радіочастот загального користування»
53	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 09.06.2006 № 815 «Про затвердження Плану використання радіочастотного ресурсу України»
54	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 15.12.2005 № 1208 «Про затвердження Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України»
55	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 № 200 «Про розміри плати за видачу, продовження строку дії, переоформлення, видачу дублікатів ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України»
56	<i>Рішення</i> НКРЗІ № 844 від 23.12.2014 «Про затвердження Переліку радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, на експлуатацію яких потрібен дозвіл на експлуатацію радіоелектронного засобу або випромінювального пристрою», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 лютого 2015 р. за № 201/26646
57	<i>Рішення</i> НКРЗ від 19.08.2005 № 53 «Про затвердження Ліцензійних умов користування радіочастотним ресурсом України», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.10.2005 за № 1237/11517
58	<i>Постанова</i> Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 № 818 «Про Порядок надання спеціальних дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів дипломатичними представництвами, консульськими установами іноземних держав, представництвами міжнародних організацій в Україні»
59	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 01.11.2012 № 559 «Про затвердження Порядку надання висновків щодо електромагнітної сумісності та дозволів на експлуатацію радіоелектронних засобів і випромінювальних пристроїв та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗ», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 03.01.2013 за № 57/22589
60	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 29.03.2012 № 169 «Про затвердження Порядку регулювання тарифів на роботи (послуги) Державного підприємства «Український державний центр радіочастот», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 20.04.2012 за № 588/20901

61	Рішення НКРЗІ від 01.11.2016 № 578 «Про затвердження Тарифів на роботи (послуги) державного підприємства «Український державний центр радіочастот», пов'язані з користуванням радіочастотним ресурсом України та вимірюванням параметрів телекомунікаційних мереж», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 25 листопада 2016 р. за № 1530/29660
62	<i>Наказ</i> Міністерства фінансів України від 17.08.2015 № 719 «Про затвердження форми Податкової декларації з рентної плати», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.09.2015 за № 1051/27496
63	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 03.11.2005 № 117 «Про затвердження Положення Про порядок і форму ведення реєстру радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв, що можуть застосовуватися на території України в смугах радіочастот загального користування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 28.12.2005 за № 1574/11854
64	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 16.07.2009 № 1599 «Про затвердження Положення Про радіочастотний моніторинг у смугах радіочастот загального користування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 07.08.2009 за № 741/16757
65	<i>Рішення</i> НКРЗІ № 281 від 30.05.2017 «Про затвердження Порядку проведення конкурсів або тендерів на отримання ліцензій на користування радіочастотним ресурсом України та внесення змін до Ліцензійних умов користування радіочастотним ресурсом України»
66	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 13.02.2018 № 77 «Про затвердження Правил надання виробником радіообладнання інформації для споживачів (користувачів) щодо наявності вимог отримання дозволу на експлуатацію радіоелектронних засобів або випромінювальних пристроїв та інших параметрів використання радіочастотного ресурсу України», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12.03.2018 за № 284/31736
67	<i>Рішення</i> НКРЗІ від 13.02.2018 № 78 «Про затвердження Порядку ввезення з-за кордону та реалізації в Україні радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12 березня 2018 р. за № 282/31734
68	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2008 р. № 1189-р «Про схвалення Концепції Державної програми ефективного використання радіочастотного ресурсу України із застосуванням перспективних радіотехнологій»
69	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 1232-р «Про затвердження плану заходів щодо впровадження системи рухомого (мобільного) зв'язку четвертого покоління»
70	Рішення НКРЗІ від 26.07.2007 року № 854 «Про затвердження Порядку проведення приймальних випробувань радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв на місці експлуатації», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 серпня 2007 р. за N 930/14197
71	Рішення НКРЗІ від 27.12.2012 № 684 «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за користуванням радіочастотним ресурсом України в смугах радіочастот загального користування та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗІ», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 22 січня 2013 р. за № 175/22707
72	Рішення НКРЗІ від 19.04.2007 № 695 «Про затвердження Порядку виконання робіт з виявлення та усунення дії джерел радіозавад у смугах радіочастот загального користування», зареєстроване в Міністерстві юстиції України 19 липня 2007 р. за № 829/14096
73	Рішення НКРЗІ №18 від 12.01.2012 «Про схвалення узагальнених умов застосування радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв»
74	Концепція Державної програми ефективного використання радіочастотного ресурсу України із застосуванням перспективних радіотехнологій, схвалена 10 вересня 2008 р. розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1189-р
75	<i>Наказ</i> Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 1996 року № 239 «Про затвердження державних санітарних правил та норм», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 серпня 1996 року за № 488/1513

ДОСТУП ДО ІНФРАСТРУКТУРИ

76	Закон України «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж»
77	Постанова КМУ від 04.04.2018 № 253 «Про затвердження Правил надання доступу до інфраструктури кабельної каналізації електрозв'язку»
78	Постанова КМУ від 18 липня 2018 р. № 611 «Про затвердження Правил надання доступу до інфраструктури будинкової розподільної мережі»
79	Постанова КМУ від 18 липня 2018 р. № 610 «Про затвердження Правил надання доступу до інфраструктури об'єкта будівництва»
80	Постанова КМУ від 18 липня 2018 р. № 853 «Про затвердження Правил надання доступу до інфраструктури об'єкта електроенергетики»
81	Постанова КМУ від 18 липня 2018 р. № 586 «Про затвердження Правил надання доступу до інфраструктури об'єкта транспорту»

82	Рішення НКРЗІ від 10.04.2018 р. № 203 «Про затвердження Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури кабельної каналізації електрозв'язку», зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 квітня 2018 р. за № 528/31980
83	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 25 вересня 2018 року № 247 «Про затвердження Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта будівництва»
84	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 22 січня 2019 року № 3 «Про затвердження Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури будинкової розподільної мережі»
85	Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 10 грудня 2018 року № 622 «Про затвердження Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта електроенергетики»
86	Наказ Міністерства інфраструктури України від 25 лютого 2019 року № 124 «Про затвердження Методики визначення плати за доступ до елементів інфраструктури об'єкта транспорту»

ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНЕ ОБЛАДНАННЯ

87	<i>Закон</i> України «Про технічні регламенти і оцінку відповідності»
88	<i>Постанова</i> КМУ від 16 грудня 2015 р. № 1077 «Про затвердження Технічного регламенту з електромагнітної сумісності обладнання»
89	<i>Постанова</i> КМУ від 24 травня 2017 р. № 355 «Про затвердження Технічного регламенту радіобладнання»
90	<i>Наказ</i> Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 17 березня 2014 року № 115, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 квітня 2014 р. за N 405/25182 «Про затвердження Положення Про порядок визначення переліку технічних засобів, які можуть застосовуватися в телекомунікаційних мережах загального користування України, та погодження застосування засобів телекомунікацій, не внесених до цього переліку»

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

91	<i>Наказ</i> Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Міністерства внутрішніх справ України від 30.03.2016 № 239/229 «Про затвердження Правил пожежної безпеки в галузі зв'язку», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 р. за № 684/28814
92	<i>Наказ</i> Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 07.05.2015 № 252 «Про затвердження нормативного документа «Телекомунікаційна мережа загального користування. Телефонна мережа. Технічні вимоги (у трьох частинах)»
93	<i>Наказ</i> Міністерства транспорту та зв'язку України 13.12.2007 № 1164 Про затвердження нормативного документа «Спільноканальна сигналізації N 7. Національна версія України. Правила використання у телефонній мережі загального користування. Версія 3.0»
94	Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 21 березня 2014 року № 128 «Про затвердження нормативного документа «Формування, обробка і передавання параметрів «номер сторони, що викликає» та «номер сторони, яку викликають» у мережі спільноканальної сигналізації N 7. Технічні умови»
95	<i>Наказ</i> Міністерства транспорту та зв'язку України 04.08.2010 № 558 Про затвердження Технічних вимог до взаємоз'єднання та взаємодії телефонних мереж загального користування з різними технологіями обробки, комутації, перенесення сигналів
96	<i>Наказ</i> Міністерства транспорту та зв'язку України 20.08.2010 № 607 Про затвердження Технічних вимог до маршрутизації трафіку в телефонній мережі загального користування України
97	Наказ Адміністрації Держспецзв'язку від 05 березня 2015 року № 117 «Про затвердження ГБН В.2.2-34620942-002:2015. «Лінійно-кабельні споруди телекомунікацій. Проектування»
98	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04 червня 2014 року № 163 «Про затвердження ДБН А.2.2-3:2014 «Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва»
99	Наказ Міністерства транспорту та зв'язку України від 29 грудня 2007 року № 1198 «Про затвердження та надання чинності ВБН В.2.2-33-2007 «Проектування телекомунікацій. Споруди станційні місцевих телефонних мереж»

БУДІВНИЦТВО ОБ'ЄКТІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ

100	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»
101	Постанова КМУ від 13 квітня 2011 р. № 461 «Питання прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів»
102	Постанова КМУ від 13 квітня 2011 р. № 466 «Деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»
103	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 13.11.2014 № 312 Про затвердження ДБН В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту»

104	Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 № 45 «Про затвердження Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів»
105	Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 24.01.2009 № 29 Про прийняття національного стандарту ДСТУ Б А.2.4-4:2009 «Система проектної документації для будівництва. Основні вимоги до проектної та робочої документації»
106	Наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 28.12.1999 № 157 «Про затвердження КНД 45-141-99. Керівництво щодо будівництва лінійних споруд волоконно-оптичних ліній зв'язку»
107	Наказ Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 27.01.2009 № 43 «Про прийняття національного стандарту ДСТУ Б А.2.4-40:2009 «Система проектної документації для будівництва. Телекомунікації. Проводові засоби зв'язку. Умовні графічні позначення на схемах та планах»
108	Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 21.07.2017 № 476 «Про затвердження Правил улаштування електроустановок»

ДОДАТОК № 3. АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ГОЛОСОВИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ ЗАКОНОДАВСТВУ ЄС

ЗАГАЛЬНА АВТОРИЗАЦІЯ

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою про асоціацію	ЕЕCC	Стан наближення законодавства України
1	Загальний дозвіл електронних комунікаційних мереж та послуг	Від суб'єкта господарювання може вимагатися надавати повідомлення до НРО, але не рішення чи інший адміністративний акт НРО. Директива 2002/20/ЄС, ст. 3	Від суб'єкта господарювання може вимагатися лише подання повідомлення НРО, але не рішення чи інший адміністративний акт (ст. 12)	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 42
2	Повідомлення про початок діяльності	Інформація, що подається для ведення реєстру постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг, обмежується лише ідентифікаційними даними: реєстраційні номери товариства, контактні особи, адреса, короткий опис мережі або послуги, та приблизна дата початку діяльності Директива 2002/20/ЄС, ст.3	Інформація що подається для ведення реєстру постачальників електронних комунікаційних мереж та послуг обмежується такою: найменування; юридичний статус, форма та реєстраційний номер; адреса; адреса веб-сайту; контактна особа та контактні дані; короткий опис мереж або послуг, які мають бути надані; передбачувана дата початку діяльності. Держави. Ст.21	Частково відповідає <i>Вимагається також інформація про одержані ліцензії, дозволи на користування радіочастотним та номерним ресурсом. Така інформація є надмірною, вона вже є у регулятора, який видає їх.</i> ЗУ «Про телекомунікації», ст.42
3	Мінімальний перелік прав, які впливають з загального дозволу	Надавати електронні комунікаційні мережі та послуги	Надавати електронні комунікаційні мережі та послуги	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.42
		обґрунтовувати свою заяву щодо необхідності права встановлювати оснащення	мати заявку на право встановлення об'єктів	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.38, ЗУ «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж, ст 16. Не врегульовані питання міжоператорського доступу до інфраструктури для будівництва мереж.
			Використання радіочастотного спектра	Передбачено ЗУ «Про радіочастотний ресурс України», ст. 31
			Використання ресурсів нумерації	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації»,ст.42
		Вести переговори про з'єднання та, за доцільності, отримання доступу до або з'єднання від інших постачальників комунікаційних мереж та послуг	Вести переговори про з'єднання та, за доцільності, отримання доступу до або з'єднання від інших постачальників комунікаційних мереж та послуг	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.60
		Бути призначеним для надання різних елементів універсальних послуг	Бути призначеним для надання різних елементів універсальних послуг	Не передбачено
	Директива 2002/20/ЄС, ст. 4	ст. 15		
4	Умови, які можуть бути прикріплені до загального дозволу	Фінансові внески на універсальні послуги		Не передбачено
		Адміністративні збори	Адміністративні збори	Відповідає. Рентна плата за РЧР передбачена Податковим кодексом
		Захист персональних даних та таємниці приватного життя	Захист особистих даних та конфіденційності	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою про асоціацію	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
		Надання інформації, передбаченої процедурою повідомлення, та для інших потреб	Надання інформації в рамках повідомлення про початок діяльності та для інших цілей	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Дозвіл законного прослуховування компетентними національними органами	Забезпечення правового перехоплення інформації компетентними національними органами	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Умови передачі від органів державної влади попередження про загрози, а також пом'якшення наслідків великих катастроф	Умови передачі від органів державної влади попередження про загрози, а також пом'якшення наслідків великих катастроф	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Обов'язки з доступу до мереж та інфраструктури	Обов'язки з доступу до мереж та інфраструктури	Частково відповідає. Передбачено доступ до мереж та кабельної каналізації. ЗУ «Про телекомунікації», ст.58
		Забезпечення відповідності стандартам та/або специфікаціям	Забезпечення відповідності стандартам та/або специфікаціям	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Зобов'язання щодо прозорості постачальників комунікаційних мереж, які надають послуги громадськості, для забезпечення наскрізного підключення	Зобов'язання щодо прозорості постачальників комунікаційних мереж, які надають послуги громадськості, для забезпечення наскрізного підключення	Не передбачено
			Для надання електронних комунікаційних мереж	
		З'єднання мереж	Взаємоз'єднання мереж	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.58
		Заходи з обмеження впливу на громадськість електромагнітних полів	Заходи з охорони здоров'я населення від електромагнітних полів	Передбачено ЗУ «Про радіочастотний ресурс України»
		Збереження цілісності комунікаційних мереж, запобігання електромагнітним перешкодам	Забезпечення цілісності електронних комунікаційних мереж, зокрема, запобігання електромагнітним перешкодам	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Безпека мереж загального користування від несанкціонованого доступу;	Безпека мереж загального користування від несанкціонованого доступу	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		умови для використання радіочастот, якщо не йдеться про індивідуальне право використання	умови для використання радіочастот, якщо не йдеться про індивідуальне право використання	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
			Для надання послуг електронних комунікацій, за винятком номеронезалежних послуг міжособистісних комунікацій	
		Функціональна сумісність послуг	Оперативна сумісність послуг	Не передбачено
		Доступність кінцевим користувачам номерів з національного плану нумерації, Європейського телефонного номерного простору, Універсальних міжнародних безкоштовних телефонних номерів	Доступність кінцевим користувачам номерів з національного плану нумерації, номерів від UIFN i, де це технічно і економічно доцільно, з планів нумерації інших держав-членів	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою про асоціацію	ЕЕCC	Стан наближення законодавства України
		Вимоги до місцевого та регіонального планування, екологічні, умови використання державної чи приватної землі та спільного використання оснащення		Передбачено загальним законодавством щодо містобудування та планування територій
		Норми про захист прав споживачів	Правила захисту прав споживачів	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Обмеження стосовно передачі незаконного змісту	Обмеження щодо передачі незаконного змісту	Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Умови забезпечення зв'язку між аварійними службами під час надзвичайних ситуацій		Передбачено ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
		Директива 2002/20/ЄС, ст.6, додаток А.	Ст.13, додаток 1 А	

НОМЕРНИЙ РЕСУРС

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
1	Процедури надання прав	Національний регулятор встановлює об'єктивні, прозорі, недискримінаційні процедури для надання прав на використання ресурсів нумерації. Директива 2002/21/ЄС, ст.10	Держави-члени забезпечують встановлення об'єктивних, прозорих і недискримінаційних процедур надання прав використання ресурсів нумерації. ст.93.1	Загалом відповідає, відсутні конкурсні процедури для номерного ресурсу (кодів) виняткової цінності. ЗУ «Про телекомунікації», ст. 69
2	Рівний режим доступу до ресурсів	Національний регулятор застосовує плани нумерації та процедури таким чином, щоб надати рівний режим всім постачальникам загальнодоступних електронних комунікаційних послуг. Директива 2002/21/ЄС, ст.10	Національні регуляторні або інші компетентні органи: застосовують національні плани та процедур нумерації таким чином, щоб забезпечити рівне ставлення до всіх постачальників загальнодоступних електронних комунікаційних послуг та підприємств, які мають право на його отримання; надають достатні ресурси нумерації для надання загальнодоступних електронних комунікаційних послуг ст. 93.1	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 69
3	Надання права іншим підприємствам		Право на використання ресурсів нумерації може надаватись для конкретних послуг підприємствам, іншим, ніж постачальників електронних комунікаційних мереж або послуг, за умови достатності ресурсів нумерації для задоволення поточного і передбачуваного попиту. ст.93.2	Не передбачено
4	Негеографічні номери для всієї території ЄС		Національні регуляторні або інші компетентні органи надають доступ до негеографічних номерів, які можуть використовуватися для надання електронних комунікаційних послуг, крім послуг міжособистісних комунікацій, на всій території Союзу. ст.93.2	Не передбачено (норма стосується країн-членів ЄС)
5	Код 00	Код "00" - стандартний міжнародний код доступу Директива № 2002/22/ЄС, ст.27	Код "00" - стандартний міжнародний код доступу. ст.93.5	Відповідає Національний план нумерації України (наказ Мінтрансв'язку від 23.11.06 N 1105, зареєстрований в МЮ 07.12.06)
6			Держави повинні сприяти забезпеченню каналами бездротового зв'язку для полегшення переходу постачальників електронних комунікаційних мереж або послуг кінцевим користувачам, зокрема щодо послуг міжмашинної взаємодії . ст.93.6	Не передбачено

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦ	Стан наближення законодавства України
7	Гармонізація нумерації в межах ЄС		Держави-члени підтримують гармонізацію номерів або діапазонів нумерації в межах Союзу для сприяння функціонуванню внутрішнього ринку і розвитку загальноєвропейських послуг. ст. 93.8	Не передбачено.
8	Повноваження з надання прав нумерації	Національний регулятор здійснює надання прав на використання національного ресурсу нумерації та управління національними планами нумерації. Директива 2002/21/ЄС, ст.10	Національні регуляторні або інші компетентні органи контролюють надання прав використання національних ресурсів нумерації та управління національними планами нумерації. ст.93.1	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 69
9	Право на отримання нумерації		Підприємства, що пройшли загальну авторизацію, мають право на отримання та користування ресурсів нумерації ст.15.1 (d), ст. 94. 1	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 70
10	Процедура надання прав	Права на використання нумерації надаються шляхом відкритих, об'єктивних, прозорих, недискримінаційних та пропорційних процедур. Директива №2002/20/ЄС, ст.5.	Права на використання ресурсів нумерації надаються через відкриті, об'єктивні, прозорі, недискримінаційні та пропорційні процедури. ст. 94.2	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.69, 70
11	Строк розгляду заявки	Рішення про надання прав використання ресурсів нумерації має бути прийняте та доведене до відома протягом 3 тижнів. Директива №2002/20/ЄС, ст. 5.	Рішення про надання прав використання ресурсів нумерації має бути прийняте протягом 3 тижнів після отримання повної заявки та оприлюднені ст. 94.3	Не відповідає 1 місяць ЗУ «Про телекомунікації», ст. 70
12	Конкурентні процедури		Права на використання ресурсів нумерації виняткової економічної цінності надаються через конкурентні або порівняльні процедури відбору, термін прийняття рішення може бути продовжений до 6 тижнів. ст. 94. 3	Не передбачено
13	Право передачі нумерації		При наданні прав на використання ресурсів нумерації, національні регуляторні або інші компетентні органи повинні визначити, чи можуть ці права передаватися власником прав і за яких умов. ст. 94. 2	Не передбачено
14	Термін користування нумерацією	Період використання ресурсів нумерації повинна відповідати послугі, про яку йде мова, враховуючи необхідний час для амортизації інвестування. Директива №2002/20/ЄС, ст.5.	Тривалість використання ресурсів нумерації повинна бути придатною для відповідної послуги з урахуванням періоду амортизації інвестицій. ст. 94. 2	Вимога відсутня
15	Використання нумерації в межах ЄС		Можливість екстериторіального використання окремих ресурсів нумерації в межах Союзу. ст. 94. 6	Не передбачено (норма стосується країн-членів ЄС)

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
16	Плата за користування нумерацією		Держави можуть встановлювати плату за права користування ресурсами нумерації для забезпечення оптимального їх використання. ст. 95.1	Відповідає Розподіл нумерації здійснюється на платній основі, використання безоплатне ЗУ «Про телекомунікації», ст. 70
17	Номер 112	Повинна забезпечуватись можливість безкоштовно дзвонити за єдиним Європейським терміновим телефонним номером 112 Директива № 2002/22/ЄС, ст.26	Повинна забезпечуватись можливість безкоштовно використовувати єдиний європейський номер екстреної служби '112' та будь-який національний номер екстреної служби, вказаний державами-членами. ст.109, 1 Забезпечити, щоб доступ для кінцевих користувачів з інвалідністю до служб екстреної допомоги був доступний і еквівалентний тому, яким користуються інші кінцеві користувачі. ст.109, 2	Відповідає. ЗУ «Про телекомунікації», ст.39, ЗУ «Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 122». Вимоги відсутні
18	Номер 116000		Безкоштовний доступ кінцевих користувачів до гарячої лінії для повідомлення про випадки зникнення дітей. за номером "116000". ст. 96.1	Не передбачено
19	Доступ споживачів до номерів та послуг		Забезпечення можливості кінцевим користувачам: користуватися послугами, що використовують негеографічні номери в межах Союзу; доступу до всіх номерів, наданих в Союзі, незалежно від технології та пристроїв, що використовуються оператором. ст. 97.1	Частково відповідає
20	Блокування доступ до номерів		Національні регуляторні або інші компетентні органи можуть вимагати від постачальників електронних комунікаційних мереж або послуг блокувати доступ до номерів або послуг з причин шахрайства або зловживання та вимагати, щоб у таких випадках постачальники відмовлялися від відповідних доходів від взаємоз'єднання або інших послуг. ст. 97.2	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.38,1 Передбачене блокування за рішенням суду

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
21	Умови, що застосовуються до прав використання номерів	Позначення послуги, для якої використовується номер, включаючи вимоги щодо її надання, принципи тарифікації та максимальні ціни, що можуть застосовуватись у конкретному номерному діапазоні для захисту споживачів	Позначення послуги, для якої використовується номер, включаючи вимоги щодо її надання, принципи тарифікації та максимальні ціни, що можуть застосовуватись у конкретному номерному діапазоні для захисту	Відповідає
		Ефективне та раціональне використання номерів	Ефективне та раціональне використання номерів	Відповідає
		Вимоги щодо перенесення номерів	Вимоги щодо перенесення номерів	Відповідає
		Надання інформації про реєстр абонентів	Надавати інформацію про кінцевого користувача для публічного довідника	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.34.3 Питання не врегульоване є загальною нормою про надання інформації за згодою споживача.
		Максимальна тривалість прав	Максимальна тривалість прав	Відповідає
		Передача права з ініціативи власника права та умови такої передачі	Передача права з ініціативи власника права та умови такої передачі	Не передбачено
		Використання плати;	Збори за права користування	Плата відсутня. Відповідає
		Зобов'язання при набутті права на умовах конкурсної процедури;	Зобов'язання при набутті права на умовах конкурсної процедури;	Не передбачено
		Обов'язки згідно з міжнародними угодами щодо використання номерів	Обов'язки згідно з міжнародними угодами щодо використання номерів	Відповідає
			Зобов'язання щодо екстериторіального використання номерів у межах ЄС для забезпечення дотримання захисту прав споживачів та інших правил, пов'язаних з номерами, в інших державах-членах	Не передбачено (норма стосується країн-членів ЄС)
Директива № 2002/20/ЄС (ст.6, додаток С).	ЕЕСС, додаток 1.Е	ЗУ «Про телекомунікації», ст. ст. 39, 70 та Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційної мережі загального користування (рішення НКРЗІ від 01.06.07 № 769 зареєстроване в Мініюсті 20.06.07 за N 679/13946)		

БУДІВНИЦТВО МЕРЕЖ

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
1	Декларації на полегшення здійснення прав встановлювати оснащення та на з'єднання	НРО видає декларацію, яка засвідчує, що підприємство надало повідомлення про початок діяльності та деталізує, за яких обставин воно має право застосовувати права встановлювати оснащення, вести переговори про з'єднання та/або отримувати доступ або з'єднання. Директива 2002/20/ЄС, ст.9	НРО видає стандартизовану декларацію, яка підтверджує що підприємство подало повідомлення про початок діяльності та детально описує обставини, за яких воно має право подати заявку на право встановлювати об'єкти, вести переговори про з'єднання та отримувати доступ або з'єднання, щоб полегшити здійснення цих прав. ст.12	Не передбачено
2	Права проходу	Прості, ефективні, прозорі процедури розгляду заяв про надання прав встановлювати оснащення комунікаційних мереж на, над або під державною або приватною власністю в термін протягом 6 місяців з моменту подання заявки. Директива 2002/21/ЄС, ст.11	Прості, ефективні, прозорі процедури розгляду заяв про надання прав встановлювати оснащення комунікаційних мереж на, над або під державною або приватною власністю в термін протягом 6 місяців з моменту подання заявки. Ст.43.1	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 31 ЗУ «Про доступ до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж» (є проблеми з виконанням цього закону)
3	Права проходу	Принципи прозорості та недискримінації при прикріпленні умов до будь-яких прав переходу. Директива 2002/21/ЄС, ст.11	Принципи прозорості та недискримінації при прикріпленні умов до будь-яких прав переходу. Ст.43.2	
4	Спільне місцезнаходження та використання елементів мережі і, пов'язаних з ними засобів	НРО може зобов'язати спільно використовувати засоби, якщо підприємство, що надає електронні комунікаційні мережі, має право на їх інсталяцію на над або під державною чи приватною власністю, або може користуватися перевагою процедури відчуження чи використання власності, включаючи споруди, електропроводку в спорудах, щогли, антени, вежі та інші підтримуючі конструкції, трубопроводи, кабельну каналізацію, люки, стійки. Директива 2002/21/ЄС, ст.12	Компетентні органи можуть накладати спільне розміщення та спільне використання елементів мереж та пов'язаних з ними об'єктів, включаючи землю, будівлі, в'їзди в будівлі, будівельні електромонтажі, щогли, антени, вежі та інші допоміжні споруди, канали, люки, шафи або заходи, що сприяють координації громадських робіт у разі, якщо оператор скористався правом встановлювати об'єкти на, над чи під державною або приватною власністю або процедурою експропріації або використання власності. Ст.44	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.57-61 ЗУ «Про доступ до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики для розвитку телекомунікаційних мереж». Не передбачені повноваження регулятора накладати зобов'язань з спільного місцезнаходження і використання елементів мережі
		Національні органи можуть накладати зобов'язань щодо спільного використання проводки всередині будівель або до першого пункту розподілення, розташованого за межами будівлі, якщо дублювання такої інфраструктури буде економічно неефективним чи фізично нереалізованим. Директива 2002/21/ЄС, ст.12	НРО можуть накласти зобов'язання на надання доступу до електропроводки, кабелів та пов'язаних з ними об'єктів у будівлях, або до першої точки концентрації або розподілу, що визначається національним регуляторним органом, якщо ця точка знаходиться поза будівлею. Ст.61.3	
5	Географічні огляди мережевих розгортань		Проведення географічних досліджень досяжності широкосмугових мереж, в т.ч запланованих розгортань, значних оновлень або розширення. Призначення територій які потребують забезпечення широкосмуговими мережами. ст.22.	Не передбачено

ВЗАЄМОЗ'ЄДНАННЯ ТА ДОСТУП

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЄС	Стан наближення законодавства України
1	Доступ	До елементів мережі та пов'язаних з ними засобів, які можуть включати під'єднання обладнання, за допомогою фіксованих чи нефіксованих засобів;	До елементів мережі та пов'язаних з ними засобів, які можуть включати під'єднання обладнання, за допомогою фіксованих чи нефіксованих засобів	Передбачене регулювання взаємоз'єднання ЗУ «про телекомунікації», ст.58, 60
		до фізичної інфраструктури, включаючи споруди, трубопроводи та щогли;	до фізичної інфраструктури, включаючи споруди, трубопроводи та щогли;	Не передбачено
		до відповідних систем програмного забезпечення, включаючи системи операційної підтримки;	до відповідних систем програмного забезпечення, включаючи системи операційної підтримки;	Не передбачено
		до інформаційних систем та баз даних для запитів щодо попереднього замовлення, забезпечення, замовлення, підтримання та ремонту і виставлення рахунків;	до інформаційних систем та баз даних для запитів щодо попереднього замовлення, забезпечення, замовлення, підтримання та ремонту і виставлення рахунків;	Не передбачено
		до трансляції номера чи систем, які пропонують еквівалентну функціональність; - фіксованих мереж та мереж рухомого зв'язку, зокрема, роумінгу;	до трансляції номера чи систем, які пропонують еквівалентну функціональність; - фіксованих мереж та мереж рухомого зв'язку, зокрема, роумінгу;	Не передбачено
		до послуг віртуальної мережі	до послуг віртуальної мережі	Не передбачено
		Директива № 2002/19/ЄС, ст.2.	п.27 ст2	
2	Права та обов'язки	Оператори повинні мати право і, коли цього вимагають інші підприємства, які мають таке право, зобов'язання вести переговори щодо з'єднання з метою забезпечення загальнодоступних електронних комунікаційних послуг Директива №2002/19/ЄС, ст.4	Оператори повинні мати право, і, коли цього вимагають інші підприємства, які мають таке право, зобов'язання вести переговори щодо з'єднання з метою забезпечення загальнодоступних електронних комунікаційних послуг. ст.60	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.58 Передбачено обов'язок з надання з'єднання, а не переговорів.

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
3	Повноваження НРО стосовно доступу та з'єднання	<p>НРО може покласти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● в обсязі, необхідному для забезпечення наскрізної зв'язності, обов'язки на підприємства, які контролюють доступ до кінцевих користувачів, включаючи обов'язок з'єднувати їхні мережі, ● зобов'язання на підприємства, які управляють доступом до кінцевих користувачів, щоб зробити їхні послуги взаємозв'язаними; <p>Директива № 2002/19/ЄС, ст.5</p>	<p>НРО повинні мати право накладати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● в обсязі, необхідному для забезпечення наскрізної зв'язності, обов'язки на підприємства, які контролюють доступ до кінцевих користувачів, включаючи обов'язок з'єднувати їхні мережі, ● зобов'язання на підприємства, які управляють доступом до кінцевих користувачів, щоб зробити їхні послуги взаємозв'язаними; ● зобов'язання щодо сумісності міжособистісних комунікаційних послуг різних постачальників, якщо зв'язок між кінцевими користувачами під загрозою через відсутність взаємодії між такими послугами; ● в обсязі, необхідному для забезпечення доступності для кінцевих користувачів послуг з цифрового радіо- та телевізійного мовлення, визначених державою, обов'язки на операторів щодо надання доступу до іншого оснащення; ● зобов'язання щодо спільного використання пасивної інфраструктури або укладання угод про локальний роумінг, якщо це необхідне для надання послуг з використанням радіочастот, і за умови, що жодні альтернативні засоби доступу до кінцевих користувачів не доступні для будь-якого підприємства на справедливих та обґрунтованих умовах <p>Ст.61.2,3</p>	<p>Не передбачено повноважень з накладання вказаних зобов'язань.</p> <p>Є лише обов'язок з'єднувати мережі, визначений законом для всіх операторів, що перевищує вимоги директив.</p> <p>ЗУ «Про телекомунікації», ст. 58</p>
			<p>НРО повинна надавати інструкції та оприлюднювати процедури, що застосовуються для отримання доступу та взаємоз'єднання, забезпечуючи, щоб малі та середні підприємства та оператори з обмеженим географічним охопленням могли отримати користь від накладених зобов'язань.</p> <p>Ст.61.1</p>	<p>Не передбачено</p>

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
4	Регуляторні зобов'язання для SMP операторів	щодо прозорості бухгалтерської інформації, технічних характеристик мережі, умов постачання, цін. Директива № 2002/19/ЄС, ст.9	щодо прозорості бухгалтерської інформації, цін, технічних характеристик, мережі та її очікуваних змін, умов постачання взаємоз'єднання або доступу. Ст.69	Не передбачено. Визначено каталог обов'язок усіх операторів подавати пропозицій щодо взаємоз'єднання з їхніми мережами, що перевищує вимоги директив. ЗУ «Про телекомунікації», ст. 59
		щодо відсутності дискримінації та застосування еквівалентних умов. Директива № 2002/19/ЄС, ст.10	щодо відсутності дискримінації та застосування еквівалентних умов ст.70	Не передбачено
		щодо відокремлення рахунків у визначених операціях щодо доступу і/або взаємного підключення. Директива № 2002/19/ЄС, ст.11	щодо відсутності дискримінації та застосування еквівалентних умов ст.71 Щодо доступу до цивільного будівництва, включаючи, але не обмежуючись, будівлі або в'їзди в будівлі, будівельні кабелі, включаючи електропроводку, антени, вежі та інші несучі конструкції, стовпи, щогли, канали, трубопроводи, інспекційні камери, люки та шафи. Ст.72	Не передбачено Передбачено ЗУ «Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж», ст. 16 .
		щодо надання доступу та використання певних елементів мереж та пов'язаного оснащення Директива № 2002/19/ЄС, ст.12	щодо надання доступу та використання певних елементів мереж та пов'язаного оснащення, зокрема: <ul style="list-style-type: none">● виділений доступ до останньої милі та підлінії;● доступ до певних активних або віртуальних мережевих елементів і послуг;● добросовісно вести переговори з підприємствами, які вимагають доступу;● не скасовувати доступ до вже наданих об'єктів;● надавати окремі послуги на оптовій основі для перепродажу третіми особами;● відкритий доступ до технічних інтерфейсів, протоколів або інших ключових технологій, необхідних для взаємодії служб або послуг віртуальної мережі;● спільне розміщення або використання об'єктів;● надавати послуги, необхідні для забезпечення взаємодії міжсервісних послуг користувачам або роумінгу;● доступ до систем оперативної підтримки або аналогічних систем програмного забезпечення;● з'єднати мережі або мережеві об'єкти;● доступ до супутніх послуг, таких як ідентифікація, місцезнаходження та служба присутності. Ст.73	Не передбачено

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
		щодо цінового контролю та обчислення витрат Директива № 2002/19/ЄС, ст.12	щодо цінового контролю та обчислення витрат Ст.74	Не передбачено
			щодо єдиних максимальних розрахункових такс за послуги мобільного зв'язку та за послуги фіксованого зв'язку в межах Союзу Ст.75	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 57. Фактично ставки єдині, хоча законодавство допускає можливість іншого.
			щодо спільного інвестування розгортання нової мережі високої пропускної здатності Ст.76	Не передбачено
			щодо міграції з застарілої інфраструктури Ст.81	Не передбачено
		функціональне розділення Директива № 2002/19/ЄС, ст.13	функціональне розділення ст.77	Не передбачено

УНІВЕРСАЛЬНА ПОСЛУГА

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
1	Доступність універсальних послуг	Гарантії надання універсальних послуг визначеної якості і за доступною ціною для всіх кінцевих користувачів, незалежно від місцезнаходження Директива № 2002/22/ЄС, ст.3	усі споживачі на своїх територіях мали доступ за доступною ціною, з урахуванням конкретних національних умов, до доступної належної послуги ширококутного доступу до мережі Інтернет і до послуг голосового зв'язку за якістю, визначеною на їхніх територіях, включаючи основні з'єднання, у фіксованому місці. Ст.84	Частково відповідає Директиві № 2002/22/ЄС, ЗУ «Про телекомунікації», ст. 63, 66 Передбачені гарантії, механізми забезпечення повсюдного доступу не визначені. Вимоги до забезпечення доступності поширюються не лише на споживачів, а й на юридичні особи. ЕЕСС не відповідає
2	Надання доступу і телефонних послуг у фіксованому	Повинні задовольнятися всі обґрунтовані запити на під'єднання до телефонної мережі та доступ до телефонних послуг у фіксованому місці. Під'єднання має дозволяти здійснювати та отримувати місцеві, національні і міжнародні телефонні дзвінки, факсимільні повідомлення та передачу даних, на швидкості, що дозволяє функціональний Інтернет Директива № 2002/22/ЄС, ст.4	Якщо універсальні послуги не можуть бути забезпечені за звичайних комерційних обставин або через інші потенційні інструменти публічної політики, можуть накладатись відповідні зобов'язання для виконання всіх обґрунтованих запитів кінцевих користувачів на доступ до цих послуг Ст.86.	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 63. Вимоги передбачені, механізми забезпечення повсюдного доступу не визначені.
3	Заходи для кінцевих користувачів з обмеженими можливостями	Повинні забезпечуватись спеціальні заходи для доступу до універсальних телефонних послуг для кінцевих користувачів із фізичними вадами Директива № 2002/22/ЄС, ст.7	Повинні забезпечуватись спеціальні заходи для доступу до універсальних телефонних послуг для кінцевих користувачів із фізичними вадами	Передбачене право на доступ до засобів, які призначені для полегшення і забезпечення зв'язку з людьми з обмеженими фізичними можливостями (за наявності технічної можливості). Проте конкретних механізмів реалізації цього права не визначено. п. 35 (підпункт 28) Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг (постанова КМУ 11.04.12. № 295)
4	Призначення підприємств	Можливість призначати одне або більше підприємств щоб гарантувати надання універсальних послуг Директива № 2002/22/ЄС, ст.8	Можливість призначати різні підприємства або групи підприємств для надання послуги ширококутного доступу до Інтернету та послуг голосового зв'язку у фіксованому місці. Ст.86	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст. 63. Вимога передбачена, не діє через відсутність джерел та механізмів компенсації збитків.

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
5	Доступність тарифів	НРО здійснює моніторинг змін та рівня роздрібних тарифів на універсальні послуги Директива № 2002/22/ЄС, ст.9	НРО здійснює моніторинг змін та рівня роздрібних тарифів на універсальні послуги. Якщо роздрібні ціни не доступні для споживачів з низькими доходами або особливими соціальними потребами, повинні вживатись заходи для забезпечення доступності послуг таким споживачам. Держави можуть: <ul style="list-style-type: none"> ● гарантувати надання підтримки таким споживачам для цілей комунікації або ● вимагати від постачальників таких послуг пропонувати споживачам тарифні варіанти або пакети, відмінні від тих, які надаються за звичайних комерційних умов. Ст.85	Не передбачено Застосовується цінове регулювання тарифів, незалежно від доступності універсальних послуг
6	Контроль за витратами	Призначені підприємства встановлюють строки та умови надання послуг таким чином, щоб абонент не був зобов'язаний сплачувати за технічні засоби або послуги, які не є необхідними для замовленої послуги. Директива № 2002/22/ЄС, ст.10	Призначені підприємства встановлюють строки та умови надання послуг таким чином, щоб абонент не був зобов'язаний сплачувати за технічні засоби або послуги, які не є необхідними для замовленої послуги. Ст.88	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації» (ст.32) Правила надання та отримання телекомунікаційних послуг (постанова КМУ № 295 від 11.04.12)
7	Якість послуги, що надається призначеними підприємствами	Призначені підприємства публікують інформацію про ефективність надання універсальної послуги, що ґрунтується на якості параметрів послуг. НРО здійснює їх моніторинг Директива № 2002/22/ЄС, ст.11	Призначені підприємства публікують інформацію про ефективність надання універсальної послуги, що ґрунтується на якості параметрів послуг.	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.18 Положення про якість телекомунікаційних послуг (рішення НКРЗ від 15.04.2010 N 174 зареєстроване в МЮ 23.06.2010, N 429/17724). Окремих призначених підприємств немає. Всі оператори, провайдери зобов'язані оприлюднювати показники якості послуг
8	Підрахунок вартості зобов'язань щодо універсальної послуги	НРО здійснює підрахунок собівартості надання універсальних послуг, якщо це може стати несправедливим тягарем для призначених підприємств Директива № 2002/22/ЄС, ст.12	Призначені підприємства встановлюють строки та умови надання послуг таким чином, щоб абонент не був зобов'язаний сплачувати за технічні засоби або послуги, які не є необхідними для замовленої послуги. Ст.88	Не передбачено
9	Фінансування зобов'язань щодо універсальної послуги	Коли покладений на підприємство тягар зобов'язань щодо універсальних послуг є несправедливим, повинен запроваджуватись механізм компенсації визначеної собівартості на прозорих умовах з державних фондів та/або розділ собівартості таких зобов'язань між постачальниками електронних комунікаційних мереж та послуг Директива № 2002/22/ЄС, ст.12	Коли покладений на підприємство тягар зобов'язань щодо універсальних послуг є несправедливим, повинен запроваджуватись механізм компенсації визначеної собівартості на прозорих умовах з державних фондів та/або розділ собівартості таких зобов'язань між постачальниками електронних комунікаційних мереж та послуг. Ст.89	Передбачена необхідність компенсації збитків, завданих внаслідок накладення зобов'язань щодо розвитку та надання універсальних послуг. Механізм і джерела компенсації не визначені законодавством і не застосовуються. ЗУ «Про телекомунікації», ст.64

ЗАХИСТ ІНТЕРЕСІВ КОРИСТУВАЧІВ

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
1	Регуляторний контроль роздрібних послуг	<p>Якщо за результатами ринкового аналізу певний роздрібний ринок не має ефективної конкуренції, НРО може накладати на SMP підприємства такі регуляторні зобов'язання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● не встановлювати надмірних цін; ● не надавати надмірних переваг певним кінцевим користувачам чи безпідставно згрупованих пакетів послуг; ● встановлення максимальних рівнів цін; ● контроль за індивідуальними тарифами; ● орієнтацію тарифів на собівартість чи ціни на співставних ринках. <p>Директива № 2002/22/ЄС, ст.17</p>	<p>Якщо за результатами ринкового аналізу певний роздрібний ринок не має ефективної конкуренції і зобов'язання, що накладаються на оптових ринках не призводять до досягнення цілей, НРО може накладати на SMP підприємства такі регуляторні зобов'язання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● не встановлювати надмірних цін; ● не стримували вихід на ринок або не обмежували конкуренцію, встановлюючи завищені ціни; ● не надавати надмірних переваг певним кінцевим користувачам чи безпідставно згрупованих пакетів послуг; ● з розрахунку роздрібних цін; ● щодо контролю за індивідуальними тарифами; ● з орієнтування тарифів на витрати або ціни на аналогічних ринках. <p>Ст.83</p>	Не передбачено
2	Регулюючий контроль за мінімальним рядом орендованих ліній.	<p>Якщо за результатами ринкового аналізу на відповідному ринку немає ефективної конкуренції, НРО призначає для забезпечення певних елементів мінімального ряду орендованих ліній</p> <p>Директива № 2002/22/ЄС, ст.18</p>		Не передбачено
3	Недискримінація		<p>Постачальники не повинні застосовувати будь-які інші умови для кінцевих користувачів з причин, пов'язаних з громадянством, місцем проживання або місцем встановлення, якщо таке різне ставлення об'єктивно не виправдано.</p> <p>Ст.99</p>	Не передбачено
4	Захист основних прав		<p>Національні заходи щодо доступу або використання кінцевими користувачами послуг та додатків через електронні мережі зв'язку повинні поважати Хартію основних прав Союзу і загальні принципи права Союзу.</p> <p>Ст.100</p>	Не передбачено
5	Доступ до послуг будь-якого провайдера	<p>SMP-підприємства зобов'язані надавати абонентам можливість доступу до послуг будь-якого під'єданого провайдера загальнодоступних телефонних послуг через набір коду вибору провайдера.</p> <p>Директива № 2002/22/ЄС, ст.19</p>		<p>Відповідає</p> <p>ЗУ «Про телекомунікації», ст.32.</p> <p>Національний план нумерації України (наказ Мінтрансзв'язку від 23.11.06 N 1105, зареєстрований в МЮ 07.12.06).</p>

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕСС	Стан наближення законодавства України
6	Інформація про послуги	Підприємства повинні забезпечувати користувачів прозорою і поновленою інформацією про застосовувані тарифи та стандартні умови надання послуг. Директива № 2002/22/ЄС, ст.21	Вимоги щодо інформації договорів, яка надається до початку надання послуг Ст.102	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
7	Контракти	Користувачі мають право на укладання контракту на послуги мережі з підприємствами, які їх надають та встановлення вимог до такого контракту Директива № 2002/22/ЄС, ст.20	Така інформація стає невід'ємною частиною договору і не може бути змінена, якщо сторони не домовляться про інше. Ст.102	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.67
8	Прозорість, порівняння пропозицій та публікація інформації		Публікація інформації про умови надання послуг машинозчитувальним способом і в доступному форматі для кінцевих користувачів з інвалідністю. Забезпечення доступу кінцевих користувачів до принаймні одного незалежного інструменту, що дозволяє їм порівнювати та оцінювати різні послуги з урахуванням їх цін та якості. Ст.103	Не передбачено
9	Інформація про якість послуг	НРО має право вимагати від підприємств оприлюднення інформації для кінцевих користувачів щодо якості їх послуг. Директива № 2002/22/ЄС, ст.22	НРО має право вимагати від підприємств оприлюднення інформації для кінцевих користувачів щодо якості їх послуг. Ст.104	Відповідає Положення про якість телекомунікаційних послуг (рішення НКРЗ від 15.04.2010 N 174, зареєстроване в МЮ 23.06.2010 за N 429/17724)
10	Тривалість та припинення дії контракту		Держави-члени повинні забезпечити, щоб умови та процедури припинення контракту не діяли як перешкода для зміни постачальника послуг. Ст.105	Відповідає
11	Зміна постачальника послуг доступу до Інтернету		У випадку переключення між постачальниками послуг доступу до мережі Інтернет, відповідні постачальники надають кінцевому користувачеві адекватну інформацію до та під час процесу переходу та забезпечують безперервність послуги доступу до Інтернету, за винятком випадків, коли це технічно неможливо. Ст.106	Не передбачено
12	Портативність номеру	Можливість абонентів зберігати свої номери незалежно від підприємства, що надає послугу: (а) у випадку географічних номерів, на певній місцевості; та (б) у випадку негеографічних номерів, на будь-якій місцевості. Не застосовується до передачі номерів між мережами, що надають послуги на певній місцевості та мобільними мережами. Директива № 2002/22/ЄС, ст.30.	Усі кінцеві користувачі з номерами з національного плану нумерації мають право зберігати свої номери, за запитом, незалежно від підприємства, що надає послугу ст. 106, 2	Частково відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.32 Реалізовано лише щодо негеографічних номерів.

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
13	Пакетні пропозиції		<p>Якщо споживач має право достроково припинити дію будь-якого елемента пакету через відсутність відповідності договору, він має право розірвати договір відносно всіх елементів пакету.</p> <p>Будь-яка підписка на додаткові послуги або термінальне обладнання не повинна продовжувати первісну тривалість контракту, до якого додаються такі послуги або обладнання, якщо споживач прямо не погоджується з іншим.</p> <p>Ст. 107</p>	Не передбачено.
14	Наявність послуг		<p>Держави-члени забезпечують, щоб постачальники послуг голосового зв'язку вживали всіх необхідних заходів для забезпечення безперерйного доступу до аварійних служб та передавання публічних попереджень.</p> <p>Ст.108</p>	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
15	Громадське оповіщення		<p>Громадські попередження щодо надзвичайних ситуацій та катастроф передаються постачальниками мобільних номерозалежних послуг міжособистісних комунікацій відповідним кінцевим користувачам.</p> <p>Ст.110</p>	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.39
16	Еквівалентний доступ і вибір для кінцевих користувачів з інвалідністю		<p>Держави-члени повинні забезпечити визначення вимог для забезпечення того, що кінцеві користувачі з інвалідністю могли:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мати доступ до електронних комунікаційних послуг, включаючи відповідну договірну інформацію, , еквівалентну такій, якою користується більшість кінцевих користувачів; - мати користь від вибору підприємств та послуг. <p>Ст.111</p>	Не передбачено
17	Служби довідкового каталогу		<p>усі постачальники номерозалежних послуг міжособистісних комунікацій, повинні відповідати на обґрунтовані запити для цілей надання загальнодоступних довідкових послуг та довідників, відповідної інформації узгодженого формату.</p> <p>Ст.112</p>	Відповідає ЗУ «Про телекомунікації», ст.39

№	Питання	Пакет директив, передбачений Угодою	ЕЕЦС	Стан наближення законодавства України
18	Цілісність мереж та доступ до екстреної допомоги	Підприємства повинні забезпечувати цілісність мереж та безперервний доступ до послуг екстреної допомоги. Директива № 2002/22/ЄС, ст.23	У разі виникнення особливої та істотної загрози інциденту безпеки в електронних комунікаційних мережах або електронних комунікаційних послугах постачальники таких мереж або послуг інформують своїх користувачів, які можуть бути зачеплені такою загрозою, про можливі заходи захисту або засоби захисту, які можуть бути вжитими користувачами. Ст.40	Відповідає Директиві № 2002/22/ЄС, ЗУ «Про телекомунікації», ст.27 ЕЕЦС не відповідає
19	Позасудове вирішення суперечок	Повинна забезпечуватись доступність простих і недорогих позасудових процедур вирішення суперечок за участю споживачів. Директива № 2002/22/ЄС, ст.23	Повинна забезпечуватись доступність простих і недорогих позасудових процедур вирішення суперечок за участю споживачів.	Не передбачено

ДОДАТОК № 4. ПІЛЬГИ З ОПЛАТИ ПОСЛУГ ГОЛОСОВОГО ЗВ'ЯЗКУ

№	Пільгова категорія	Пільги з оплати абонплати та місцевих телефонних розмов			Пільги з оплати за встановлення телефону	
		Абон. плата	Місцеві телефонні розмови з посекундним обліком	Відсоток знижки (%)	наявність	Відсоток знижки (%)
Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»						
1	Учасник бойових дій та прирівняні до них особи	так	ні	50	так	20% — основні роботи 50% — додаткові роботи
	Учасник бойових дій (Другої світової війни), яким виповнилося 85 років	так	ні	100	так	
2	Учасник війни	так	ні	50	так	
3	Особи з інвалідністю внаслідок війни та прирівняні до них особи	так	ні	50	так	100
	Інваліди Другої світової війни	так	ні	100	так	100
4	Член сім'ї загиблого (померлого) ветерана війни	так	ні	50	так	20% — основні роботи, 50% — додаткові роботи
5	Особа, яка має особливі заслуги перед Батьківщиною	так	так	100	так	100
6	Батьки померлої особи з особливими заслугами	так	так	100	так	100
7	Вдова (вдівець) особи з особливими заслугами	так	так	100	так	100
8	Постраждалі учасники Революції гідності	так	ні	50	так	20% — основні роботи 50% — додаткові роботи
Закон України «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні»						
9	Особа з особливими трудовими заслугами	так	так	100	так	100
10	Батьки померлої особи з особливими трудовими заслугами	так	так	100	так	100
11	Вдова (вдівець) особи з особливими трудовими заслугами	так	так	100	так	100
Закон України «Про жертви нацистських переслідувань»						
12	Колишні малолітні в'язні концтаборів, гетто інших місць примусового утримання, визнані особами з інвалідністю	так	ні	50	так	100

№	Пільгова категорія	Пільги з оплати абонплати та місцевих телефонних розмов			Пільги з оплати за встановлення телефону	
		Абон. плата	Місцеві телефонні розмови з посекундним обліком	Відсоток знижки (%)	наявність	Відсоток знижки (%)
13	Колишні неповнолітні в'язні концтаборів, гетто інших місць примусового утримання)	так	ні	50	так	20% — основні роботи, 50% — додаткові роботи
14	Колишні в'язні концтаборів, гетто інших місць примусового утримання, визнані особами з інвалідністю	так	ні	50	так	
15	Громадські організації жертв нацистських переслідувань	так	ні	50	так	
Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи»						
16	Особа (ЧАЕС) — I категорія	так	так	50	так	50
17	Особа (ЧАЕС) — II категорія - ліквідатор	так	так	50	так	50
18	Особа (ЧАЕС) — II категорія - потерпілий	так	так	50	так	50
19	Дружина (чол.) (ЧАЕС) померлого громадянина	так	так	50	ні	-
20	Дитина (ЧАЕС) інвалід	так	так	50	так	50
21	Опікун дітей померлого громадянина, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою	так	так	50	ні	-
Закон України «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист»						
22	Ветерани військової служби	так	так	50	ні	-
23	Ветерани органів внутрішніх справ	так	так	50	ні	-
24	Ветерани податкової міліції	так	так	50	ні	-
25	Ветерани державної пожежної охорони	так	так	50	ні	-
26	Ветерани Державної кримінально-виконавчої служби	так	так	50	ні	-
27	Ветерани служби цивільного захисту	так	так	50	ні	-
28	Ветерани Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України	так	так	50	ні	-

№	Пільгова категорія	Пільги з оплати абонплати та місцевих телефонних розмов			Пільги з оплати за встановлення телефону	
		Абон. плата	Місцеві телефонні розмови з посекундним обліком	Відсоток знижки (%)	наявність	Відсоток знижки (%)
29	Вдови (вдівці) померлих (загиблих) ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ, ветеранів податкової міліції, ветеранів державної пожежної охорони, ветеранів Державної кримінально-виконавчої служби, ветеранів служби цивільного захисту	так	так	50	ні	-
Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»						
30	Звільненим з військової служби особам, які стали інвалідами під час проходження військової служби;	так	так	50	так	50
Закон України «Про охорону дитинства»						
31	Багатодітні сім'ям	так	ні	50	ні	-
32	Дитячі будинки сімейного типу	так	ні	50	ні	-
33	Прийомні сім'ї, в яких не менше року проживають відповідно троє або більше дітей	так	ні	50	ні	-
34	Сім'ї (крім багатодітних сімей), в яких не менше року проживають троє і більше дітей, враховуючи тих, над якими встановлено опіку чи піклування	так	ні	50	ні	-
Закон України «Про основи соціального захисту інвалідів»						
33	Особи з інвалідністю I та II групи	ні	ні	ні	так	Розмір не визначений, за рахунок місцевих бюджетів

ДОДАТОК № 5. ОПЕРАТОРИ МОБІЛЬНОЇ ВІРТУАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ (MVNO)

Ці оператори телекомунікаційних послуг називаються «віртуальними», оскільки вони не володіють радіочастотним спектром, який, будучи обмеженим ресурсом, може бути наданий лише обмеженій кількості операторів, операторам мобільних мереж (MNO). Отже, MVNO використовують послуги передачі, що базуються на радіоспектрі, разом із відповідною інфраструктурою бездротової мережі (наприклад, щоглами та антенами) для надання послуг своїм клієнтам.¹

Існують різні моделі MVNO: модель Full MVNO передбачає наявність усіх елементів мережі, крім найдорожчої частини - радіомережі, модель Light MVNO передбачає використання інфраструктури оператора (операторів) мобільного зв'язку або проміжні варіанти, коли обладнання частково є у віртуального оператора і частково запозичується у оператора мобільного зв'язку.

MVNO у ЄС та у світі

Важливим елементом розвитку ринку MVNO в ЄС є сприятлива система регулювання. Для мобільних операторів розробляються правила діяльності, які стимулюють конкуренцію і спрямовані на зниження тарифів і усунення бар'єрів для нових операторів. Так, у ряді країн НРО, для розвитку MVNO на мережах LTE, з метою посилення конкуренції на ринку, в ліцензіях на LTE прописують вимоги про надання мереж 4G стороннім компаніям.

За даними MVNO Europe, MVNO ЄС обслуговують близько **20 мільйонів** споживачів, що становить близько **10%** усіх SIM-карт у ЄС.

Розмір світового ринку MVNO у 2019 році становив **66.5 млрд доларів**².

Згідно з ринковим звітом, опублікованим Transparency Market Research³, до 2026 року прогнозується, що ринок глобальних операторів мобільних віртуальних мереж досягне **98 млрд доларів**. Очікується, що ринок збільшиться на рівні CAGR **8,6%** протягом прогнозованого періоду з 2018 по 2026 рік. Оператори мобільних віртуальних мереж можуть бути привабливою стратегією для MNO з різних причин. MNO можуть використовувати їх, щоб збільшити свою частку клієнтів за допомогою різних брендів, збільшити свою частку ринку на зрілих ринках, перерости в нішеві сегменти, а також отримати додатковий дохід від оренди своїх мереж. Проте, MVNO можуть створювати значну конкуренцію для MNO, пропонуючи абонентам нижчі ціни.

Очікується, що Європа стане лідером на світовому ринку операторів мобільних віртуальних мереж протягом прогнозованого періоду, за яким слідує Азіатсько-Тихоокеанський регіон, Північна Америка, Близький Схід і Африка та Південна Америка.

MVNO в Україні

В Україні на законодавчому рівні відсутнє визначення терміну «Оператор мобільної віртуальної мережі».

У відповідності до вимог Закону України «Про телекомунікації», для можливості надання послуг мобільного зв'язку з використанням телекомунікаційної мережі та номерного ресурсу оператора телекомунікацій, компанія (юридична особа, що зареєстрована в Україні) повинна бути внесена, як провайдер телекомунікацій, до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій, який веде НКРЗІ. Також необхідно укласти відповідний договір з оператором мобільного зв'язку, який теж внесений до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій та має отримані від НКРЗІ ліцензії на користування РЧР та дозволи на номерний ресурс.

Відповідно до Положення про державне регулювання номерного ресурсу телекомунікаційних мереж загального користування України (рішення НКРЗІ від 01.06.2007 № 769) провайдер може отримати у оператора телекомунікацій номерний ресурс для надання телекомунікаційних послуг в порядку вторинного розподілу.

MVNO в Україні може функціонувати як провайдер телекомунікацій. Разом з тим, провайдер не має права на технічне обслуговування та експлуатацію телекомунікаційних мереж (ст. 1 Закону «Про телекомунікації»), що не дозволяє реалізувати модель Full MVNO.

¹ <http://mvnoeurope.eu/>

² <https://www.statista.com/statistics/671623/global-mvno-market-size/>

³ <https://www.transparencymarketresearch.com/pressrelease/mobile-virtual-network-operator-market.htm>

Відповідно до ЕЕСС, MVNO регулюється в рамках регулювання питань доступу, який серед іншого передбачає доступ до технічних інтерфейсів, протоколів або інших ключових технологій, необхідних для послуг віртуальної мережі. НРО, зокрема можуть накласти на SMP операторів зобов'язання задовольняти обґрунтовані запити щодо доступу у випадках, коли відмова або необґрунтованість умов (що має подібний ефект), перешкоджають створенню стійкого конкурентного ринку на роздрібному рівні і не будуть в інтересах кінцевого користувача (ст.73).

У законопроекті № 3014 вже існує визначення терміну «віртуальна електронна комунікаційна мережа». Це — електронна комунікаційна мережа оператора, призначена для надання власних електронних комунікаційних послуг, яка функціонує на умовах договору користування електронною комунікаційною мережею або її окремими складовими іншого оператора. Відповідно, постачальник електронних комунікаційних мереж може надавати послуги доступу до електронної комунікаційної мережі, що знаходяться в його володінні та до пов'язаних з нею засобів, або з використанням віртуальних мереж. Також законопроект 3014 імплементує згадані вище положення ЕЕСС щодо доступу, в тому числі щодо віртуальних мереж.

З 2003 р. по 2013 р. в Україні надавали послуги рухомого (мобільного) зв'язку віртуальні оператори, які були проектами українських операторів мобільного зв'язку. Відповідно, для надання послуг використовувалися власні телекомунікаційні мережі операторів та наявний у них номерний ресурс. Це наступні проекти:

- ◆ Jeans (з 2003 р. по 2008 р.) проект оператора ЗАТ «Український мобільний зв'язок» (з 2007 року ПрАТ «МТС Україна»);
- ◆ Ecotel (з 2007 р. по 2009 р.) проект оператора ПрАТ «МТС Україна»;
- ◆ Dj Juice (з 2004 р. по 2013 р.) проект оператора ЗАТ «Київстар Дж.Ес.Ем.» (з 2011 року ПрАТ «Київстар»);
- ◆ Мобілич (з 2007 р. по 2009 р.) проект оператора ЗАТ «Київстар Дж.Ес.Ем.».

З 2005 р. по 2007 р. існував проект банку «ПриватБанк» — віртуальний оператор Privat: mobile, який працював на телекомунікаційній мережі оператора ЗАТ «Українські радіосистеми».

У 2015 році група компаній Fozzy Group запустила віртуального мобільного оператора Yezzz!¹, який пропонується для гостей торгової мережі «Сільпо». Він працює на телекомунікаційній мережі оператора ПрАТ «ВФ Україна» і станом на сьогодні.

Один з найбільших віртуальних мобільних операторів в світі Lycamobile² почав працювати в Україні у 2017 році. Для цього в Україні було утворено юридичну особу ТОВ «Лайкамобайл Україна», яку було внесено до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій НКРЗІ. Для надання телекомунікаційних послуг ТОВ «Лайкамобайл Україна» уклало договір з оператором мобільного зв'язку ТОВ «Тримоб», у відповідності до якого ТОВ «Лайкамобайл Україна», як провайдер телекомунікацій надає телекомунікаційні послуги з використанням номерного ресурсу та мережі ТОВ «Тримоб». Також було укладено договір на надання послуг національного роумінгу з ПрАТ «ВФ Україна».

Послуги MVNO в Україні не користуються великим попитом, про що свідчить кількість абонентів діючих MVNO.

За інформацією, отриманою від представників ринку телекомунікацій, українські оператори мобільного зв'язку, навіть в разі наявності в них невикористаних мережевих ємностей, не поспішають укладати угоди з MVNO, тому що не зацікавлені в розвитку бізнесу таких операторів, оскільки вбачають в цьому загрозу власним доходам. При цьому, за інформацією, отриманою від одного з операторів мобільного зв'язку, безпосередньо саме вони не отримували пропозицій від MVNO, щодо укладання угоди стосовно взаємодії.

¹ <http://yezzyz.ua/>

² <https://www.lycamobile.ua/uk/>

